

PERSFOCUS

VIJFDE JAARGANG NUMMER 3

- MAART 1989

knipselkrant van vereniging Martijn
over kinderen, volwassenen en seksualiteit

SEXUELE VOORLICHTING..

In dit nummer :

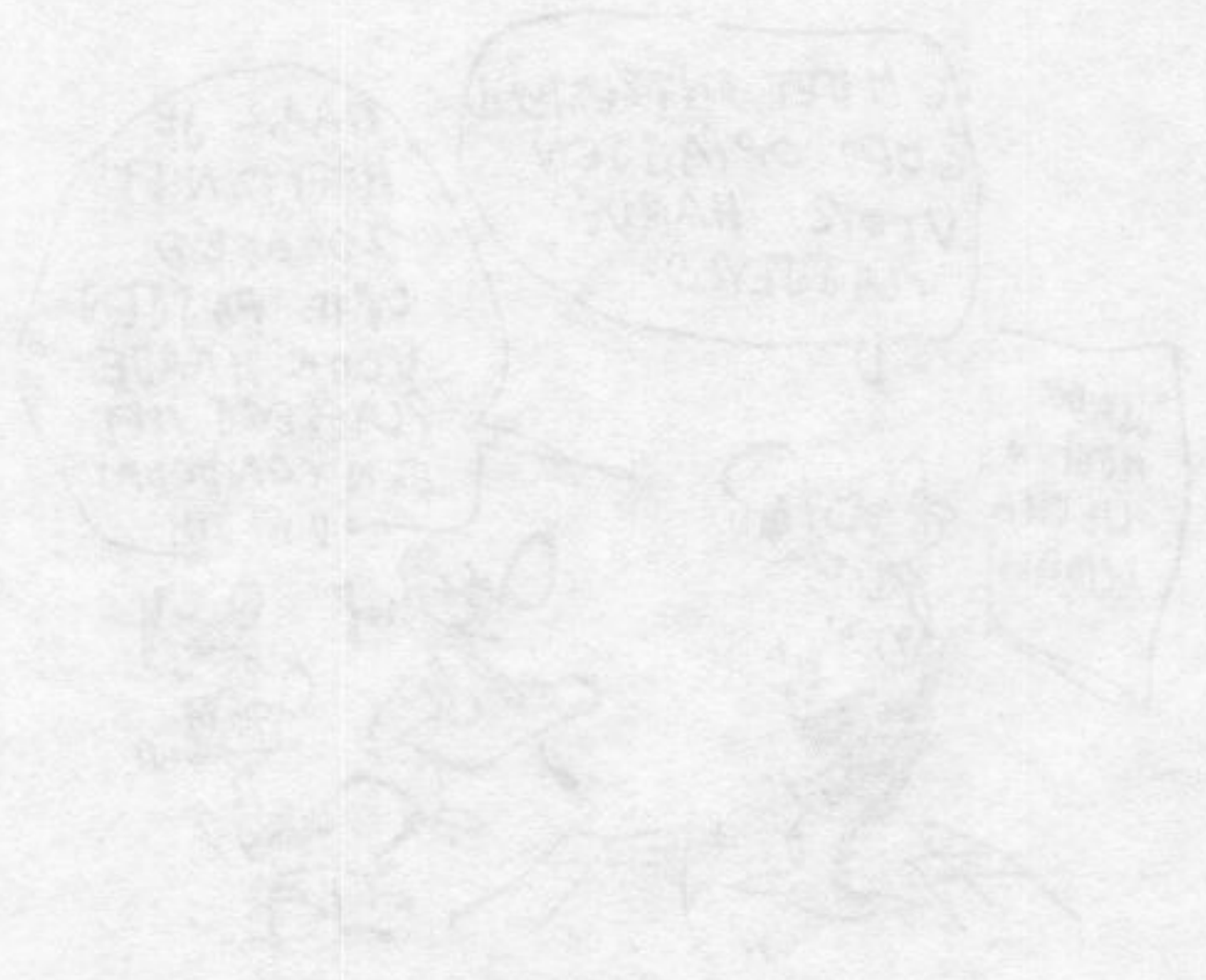
Kindertoneel roept nee!	pag. 2
Bevredigende TV-voorlichting	pag. 7
Politiemethoden	pag. 8
De juf als speurneus	pag. 11
Onterecht	pag. 14
Koude douche voor Dokter F.	pag. 18
Ontucht van de maand	pag. 19
Tegenklacht van Kinderbescherming	pag. 23
Castreren die handel!	pag. 26
Vlaardinger voortrekkers	pag. 29
Achtergrond	pag. 34
Documentatielijst	pag. 40

REPERTOIR

VIJFDE JAARGANG NUMMER 7 MAART 1989

in opdracht van de Vereniging
over kinderen, volwassenen en seksualiteit

GETUIGENIS VAN DE NEDERLANDSE

In dit nummer:

- 1. Kinderen en seksuele
2. Seksuele
3. Seksuele
4. Seksuele
5. Seksuele
6. Seksuele
7. Seksuele
8. Seksuele
9. Seksuele
10. Seksuele

PERSFOCUS, vijfde jaargang, nummer 3, mrt. 1989

Knipsels uit:

De Volkskrant	VK
Trouw	Tr
NRC Handelsblad	NRC
Het Parool	Par
De Telegraaf	Tel
Algemeen Dagblad	AD
Utrechts Nieuwsblad	UN
Leids Dagblad	LD
Tubantia	Tub
Alkmaarder Courant	AC
Nieuwsblad van het Noorden	NvN
Dagblad Kennemerland	
De Kennemer	
Nieuws van de Dag	
Hoogeveense Courant	HGV. Courant
Zutphens Dagblad	ZD
Nieuwsblad NU	
Nieuw Israelitisch Weekblad	NIW
Vrij Nederland	VN
Haagse Post	HP
Groene Amsterdammer	GA
Ad Valvas	
VPRO-gids	VPRO
SEK	
Het Schoolblad	
Opzij	
Scouting Magazine	
Politiekrant	
Vernieuwing	
De Morgen	
Gazet van Antwerpen	
San Fransisco Chronicle	SF Chron
Bangkok Post	

Abonnementen op Persfocus kosten f 65,- (als drukwerk) of f 80,- (als brief). Losse nummers f 8,-.

Giro 5459646 van Vereniging Martijn
Postbus 5478
1007 AL AMSTERDAM

Kindertoneel tegen

Door onze redacteur
ELS FLIPSEN

VOOR-
PAGINA
NRC

Eerst mijn NIW 31 standpunt

Nu langzamerhand het taboe rondom incest doorbroken blijkt kan er geen dag voorbij gaan of ergens in de pers wordt wel melding gemaakt van een aangifte of een rechtszaak. Het wordt ook duidelijk dat het niet gaat om incidentele gevallen, maar dat de misdaad die incest heet, een massaal maatschappelijk gebeuren is.

Incest vindt over het algemeen plaats binnen gezinssituaties. Wanneer de gebeurtenissen eenmaal naar buiten komen ontstaat er in dat gezin een crisissituatie waaruit nog veel meer slachtoffers voortkomen dan alleen de direct betrokkenen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat degenen die zich inzetten voor een maatschappelijke erkenning van het probleem spreken over „een bom onder de samenleving“.

Een ieder die kranten leest begrijpt dat er nog veel meer aan de hand is. De gebeurtenissen in Oude Pekela waren nog niet als onoplosbaar afgeschreven of het verhaal over de Bolderkar kwam al naar boven. De leiding beschuldigt ouders

door
rabbijn
Lody van de Kamp

van incest met de kinderen. De ouders wijzen met een beschuldigende vinger naar de leiding. Dan komen de poppen te voorschijn. Want door middel van poppen kun je laten zien of een kind al dan niet misbruikt wordt.

Dat is echter nog steeds niet het einde van het verhaal. Inmiddels is er een project van start gegaan in samenwerking met een Utrechtse theaterschool om kinderen te leren om te gaan met intimiteiten. Het project dat een initiatief is van de drie Riaggs (regionale instituten voor de ambulante geestelijke gezondheidszorg) heeft als doel seksueel misbruik te voorkomen. De reacties waren vanzelfsprekend positief. Een lerares uit Leusden: „Het komt heel goed over. Iedereen heeft wel zo'n tante.“

Afgezien van de vraag of inderdaad iedereen wel „zo'n tante“ heeft, is het uit de ethiek van het Jodendom gesproken en de wijze hoe het Jodendom omgaat met seksualiteit in het algemeen, afkeurenswaardig hoe er geëxperimenteerd wordt met kinderen die nog niet aan de gevaren van incest en ongewenste intimiteiten hebben blootgestaan. Niet gehinderd door te veel kennis van psychiatrie, pedagogiek en de wetenschap der seksuologen, durf ik uit te spreken dat een dergelijke aanpak de problematiek alleen maar verergerd. De schade veroorzaakt door perversiteit wordt alleen maar groter. Zoals een sjachariat (ochtendgebed) gevolgd wordt door een bijgevoegd gebed zo zal de mening van deze rabbijn ook wel gevolgd worden door een Moesaf van een psychiater of seksuoloog die het helemaal niet eens is met mij. Dan ben ik toch blij dat u in ieder geval van mijn standpunt eerst kennis heeft kunnen nemen.

TR 29
Een meisje zit te lezen in haar hut. Opeens komt er een man tevoorschijn. Hij doet net alsof hij haar al jaren kent. Het meisje draait hem de rug toe, maar de man komt steeds dichterbij. Als hij een arm om haar heen slaat, roept iemand: „Loop nou weg, joh!“ Het meisje gaat er als een haas vandoor.

Deze geïmproviseerde scène was vorige week te zien tijdens de première van het theaterstuk 'Voor straf een zoen' in Utrecht. Voordat het meisje op het toneel stond had ze stoer gezegd dat zij wel met die opdringerige man wist om te gaan. Maar ze kwam er al gauw achter dat ze nog niet van hem af was als ze met haar rug naar hem toe ging zitten. 'Voor straf een zoen' is het eerste Nederlandse preventieprogramma voor de bovenbouw van de basisscholen. Kinderen krijgen hierin situaties rond ongewenste intimiteiten en seksueel misbruik te zien. Het stuk wordt gespeeld door Theater van Wanten en begeleid door medewerkers van drie Utrechtse Regionale instellingen voor geestelijke gezondheidszorg. Zij komen van tevoren met de leerkracht praten en zitten in de klas tijdens de voorstelling en nabespreking.

Bulldozer

Centraal staan een jongen en twee meisjes die elkaar al hun geheimen vertellen. Zo vertrouwt Emile Esther toe dat hij een enorme hekel heeft aan de zonen van tante Betty. „Ze komt altijd als een bulldozer op me afgestormd. En dan begint ze niet te zoenen, maar te knetteren.“ Emile en Esther bedenken een list om tante Betty van haar onstuimige afhankelijkheidsbetuigingen af te helpen. Hun buurmeisje Susanne heeft een geheim dat ze aanvankelijk niet wil prijsgeven. Ze schrijft haar zorgen liever in haar dagboek op. 'Lief dagboek,

Vandaag is het weer gebeurd. Papa en mama waren nog maar net de deur uit of oom Kees kwam eraan. Hij wilde dat ik op zijn schoot kwam zitten. Toen ging hij met zijn hand in mijn broekje. Het was helemaal niet leuk. Ik wil dat het ophoudt, dat alles weer gewoon wordt. Maar ik weet niet hoe.“

„Weten jullie misschien wat Susanne moet doen?“, vragen de spelers aan de kinderen op de voorste rij. De een raadt haar aan naar de kinderbescherming te gaan. De ander heeft meer vertrouwen in haar oma. En de derde roept: „Bel de kindertelefoon.“

Inzepen

Esther heeft weer een ander probleem. Haar vader wil haar altijd van top tot teen inzepen. Esther doet dat liever zelf, maar dat durft ze niet te zeggen. Susanne geeft haar de tip haar vader ook eens te schroben met een spons. Het plan mislukt. Esthers vader stuurt zijn dochter boos de badkamer uit.

„We hebben deze scène erin gehouden, omdat we niet de illusie willen wekken dat kinderen het altijd winnen van volwassenen“, zegt Petra Windmeijer, medewerkster van Riagg Oostelijk Utrecht. „Ze zijn en blijven afhankelijk van hen.“

De scène in de douche-cel kan kinderen wel bang maken voor hun eigen vader. Het is voorstelbaar dat zij achter elke aanraking iets gaan zoeken. Petra Windmeijer: „Wij willen kinderen natuurlijk niet angstig maken voor lichamelijk contact. Dat is ook de reden waarom wij het stuk niet voor leerlingen van de onderbouw opvoeren. We zijn bang dat hun spontaniteit zal verdwijnen. Oudere kinderen zijn vaak al heel wat minder naïef. We hopen hen duidelijk te kunnen maken dat knuffelen en aanraken prima is, zolang ze dat zelf leuk vinden. Maar als ze het niet meer willen, moeten ze dat kunnen zeggen.“

De drie toneelspelers hebben van het Riagg geleerd hoe zij moeten reageren als

seksueel misbruik

Door onze redacteur
ELS FLIPSEN

VOOR-
PAGINA
NRC

UTRECHT, 23 maart — Honden en poezen die geen trek hebben in knuffels kruipen onder tafel, grommen of slaan hun nagels uit. Kinderen moeten dat ook doen, als ze tegen hun zin door volwassenen als knuffeldier worden gebruikt.

Deze boodschap krijgen scholieren tussen de negen en elf jaar mee, als hun school de Utrechtse theatergroep Van Wanten in de klas haalt met het project 'Voor straf een zoen'.

Het project is een initiatief van de drie Riaggs (regionale instituten voor de ambulante geestelijke gezondheidszorg) in stad en provincie Utrecht en heeft als doel seksueel misbruik te voorkomen. Om dat te bereiken krijgen de kinderen in drie lessen vrolijke toetschetsen te zien, waarin met behulp van kinderlokken, exhibitionisten, enge vaders en rare tantes het verschil wordt uitgelegd tussen gewenste en ongewenste

kinderen na afloop naar hen toekomen om een vervelende ervaring te vertellen. Zij kunnen dan bij voorbeeld zeggen: „Hartstikke goed dat je dit aan mij vertelt. Met wie durf je er nog meer over te praten, met je leerkracht misschien?“ De acteurs gaan zelf immers weer weg. Zij zijn dus niet de aangewezen personen om kinderen te helpen als er iets aan de hand is.

Boodschap

Het idee om een preventieprogramma te maken is afgekeken van de Canadese film 'Feeling yes, feeling no' die op de video is uitgebracht door Cinemien. Hierin worden kinderen gestimuleerd van zich af te bijten als ze met opdringerige volwassenen te maken krijgen. Volgens de makers is strak in de ogen kijken, nee zeggen en hard weglopen het beste recept. Die boodschap is ook te vinden in het Nederlandse theaterstuk. Hij ligt er af en toe zelfs wat te dik bovenop. Zo zingen de spelers verschillende keren:

Doet mijn buik van twinkel, twinkel, dan is het oké.

Doet mijn buik van morrel, morrel, dan is het nee.

„Ach, in het onderwijs moet je je boodschap nu eenmaal vaak herhalen“, zegt een leerkracht na afloop. Zij vindt het geen enkel probleem dat het liedje 'Zeg nee, nee, nee, nee' nog lang in haar hoofd blijft hangen. Een collega-docent schrijft echter in het gastenboek: „Ik vind het zo negatief om steeds te hameren op die nee.“

Riagg-medewerkster Windmeyer is het eens met deze kritiek. „Ik vind zelf ook dat het stuk iets positiever moet worden. Kinderen kunnen het juist heel prettig vinden als een volwassene hen de straat over wil helpen. Nu lijkt het net alsof ze meteen nee moeten schreeuwen en hard moeten wegrennen.“

Als er toch aan het theaterstuk geschaafd wordt, kan het geheim van tante Betty er misschien ook uit. In de derde aflevering

vertelt ze dat ze als meisje is lastig gevallen door een man. Petra Windmeyer kan zich voorstellen dat het publiek denkt: 'Zij ook al!'. „We wilden laten zien dat seksueel misbruik niet alleen een probleem van kinderen is. Maar als het te bar is, kunnen we ook een ander geheim voor tante Betty bedenken.“

Stoeien

De pedagoge is zich ervan bewust dat een theaterstuk over zo'n moeilijke onderwerp nooit 'af' kan zijn. „We willen ongewenste intimiteiten helpen voorkomen, maar we kunnen er niet aan voorbij dat sommige kinderen al nare ervaringen hebben opgedaan. Het is de kunst beide groepen te bereiken zonder op de slachtoffertoer te gaan.“

Dat lukt in elk geval door kinderen scènes te laten naspelen. In dit opzicht wijkt de Nederlandse productie af van de Canadese. Daarin zien kinderen wel wat ze kun-

intimiteiten. Getoond wordt hoe ze zich kunnen weren tegen handtastelijkheden, gevraagd wordt om andere suggesties en daarna spelen de leerlingen de ideeën na.

Het programma begint met een bizar uitgedoste dame, die zich als tante Betty te buiten gaat aan knellende omhelzingen van haar neefje. Als haar 'Emileke' en zijn buurmeisje tante te grazen nemen met een koekje van eigen deeg, wordt aan de toeschouwerjes gevraagd wat zij er van vinden en of zij ook zo'n tante hebben. Uit de reacties wordt duidelijk dat tante het werkelijk te gek maakt, maar ook dat het opdringerige gedrag pas vervelend is 'als je haar niet leuk vindt'.

Ellen Blom, dramadocente en actrice bij Theater Van Wanten, maakte het script voor de voorstellingen. „Het moeilijke is dat je steeds van twee gedachten moet uitgaan. Kinderen waar niets mee aan de hand is, moeten er iets aan hebben, maar je moet ook rekening houden met kinderen die vervelende ervaringen hebben en daardoor heel kwetsbaar zijn.“

Het idee voor de speelse lessen is ontleend aan een Canadees preventieprogramma. De titel verwijst naar een van de liedjes waarmee de lessen worden afgesloten, met de tekst: „Blijf van me af, een zoen is toch geen straf?“ De stichting Theater Van Wanten heeft zich in de twee jaar van haar bestaan gespecialiseerd in programma's voor het onderwijs, die aansluiten bij de actualiteit en levert voorstellingen op bestelling.

Vervolg van pag. 1 NRC 23

Bij de kinderen die gisteren de première bijwoonden van de 'Zoen', bleek de voorstelling duidelijk aan te slaan, maar ze lieten zich niet foppen door een als mannelijke kinderlokker verklede actrice. De dappersten speelden mee, niet gehinderd door de theaterlichten en de zaal vol hard lachende leerkrachten en andere grote mensen, die in de klas ontbreken.

„Hé, hou eens op! Zit aan iemand anders!“, riep een meisje verontwaardigd tot een grijpgrage groenteboer. Een ander meisje, in

leeftijd beduidend jonger dan de doelgroep, had het moeilijker. Ze moest enig verzet leveren tegen de knuffels van een vreemde meneer. Dat mislukte. Het kind vond het enig en bleef tevreden lachen naar naar die aardige man.

De eerste reacties van kinderen, leerkrachten en hulpverleners klonken positief. Er werd veel en smakelijk gelachen en in de pauze was veel lof te horen over spelers en teksten. „Ik vond het heel leuk“, zegt een negenjarig meisje. Ze heeft zich op het speelvlak gewaagd en zal dat zeker ook doen als het spel in de klas komt. „Hier is dat waarschijnlijk veel enger“, besluit ze.

„Het komt heel goed over“, zegt een lerares uit Leusden. „Iedereen heeft wel zo'n tante. Het spel is heel spontaan en ik denk dat de kinderen in de klas meteen mee willen doen.“ Een collega werpt tegen dat er in haar klas wel wat voorbereidend werk moet worden gedaan, maar verwacht daarna weinig aarzeling meer bij de leerlingen om mee te doen.

Voordat de theatergroep in de klas komt, is er een gesprek tussen de leerkracht en iemand van het Riagg, die ook bij de voorstel-

ling blijft. Desgewenst kunnen de ouders bij het project worden betrokken. Die zullen misschien opkijken van de twee exhibitionisten, wier weinig elegante rubberen onderlijven na een dramatische onthulling aan het decor worden gehangen als jassen aan een kapstok. De anatomische correctheid is buiten kijf en door de levensgrote afmetingen realistisch dan de geslachtsrijpe baby-poppen, die gebruikt worden bij een omstreden methode om incest vast te stellen. „Leuk dat ze ze hebben opgehangen“, zegt een lerares, „dan kunnen de kinderen ze rustig bekijken.“

VERVOLG TR 29

nen doen als hun tante hen platzoent of hun vader te ver gaat tijdens het stoeien. Maar ze krijgen niet de gelegenheid zelf met dergelijke situaties te oefenen. In 'Voor straf een zoen' betrekken de spelers het jonge publiek voortdurend bij de voorstelling.

Gestimuleerd door het hardklappende publiek werden de kinderen die vorige week op het podium kwamen steeds moediger. „Hé, je hemd hangt uit je broek!“, zei een van de speelsters tegen een meisje. Ze schoot toe om het terug te stoppen. „Afblijven, dat hoort zo“, riep het meisje. Een ander stond te wachten op de bus. Ze stapte in, stempelde haar kaart af en ging zitten. Toen ze weer wilde uitstappen draaide de chauffeur haar zijn wang toe. „Krijg ik niks?“ vroeg hij brutaal. „Ja, dág!“, riep het meisje.

Natte zonen

„Ik weet nu beter wat ik in zulke gevallen kan doen“, zegt Lotje Raadgever (11) na afloop. Zelf neemt ze vaak met tegenzin kussen van haar familie in ontvangst. Vooral natte zonen vindt ze vies. Tot nu toe durfde Lotje niets te ondernemen tegen deze traditie. Ze was bang dat de volwassenen haar een flauwerd zouden noemen. Lotje heeft zich voorgenomen zich daar minder van aan te trekken. Al weet ze nog niet zo zeker of het lukt. „Als volwassenen iets willen, durf ik daar nooit goed tegen in te gaan.“

Het Riagg dringt er niet voor niets op aan de ouders bij het preventieproject te betrekken. Als kinderen weten dat hun vader en moeder achter hen staan, durven ze meer van zich af te bijten. Petra Windmeyer: „Veel ouders willen hun kinderen wel beschermen tegen seksueel misbruik, maar weten niet goed hoe ze erover moeten praten. Stel dat een meisje op een plek komt waar ze van haar ouders eigenlijk niet mag zijn en er gebeurt haar iets. Het meisje durft dat dan misschien niet te zeggen.“ Tijdens een speciale voorlichtingsavond wil het Riagg ouders van te voren duidelijk maken dat ze in zo'n geval nooit kwaad mogen worden.

'Voor straf een zoen' wordt de komende tijd op twaalf Utrechtse basisscholen gespeeld. Zij betalen daar honderd gulden per klas voor. Een laag bedrag dankzij de subsidie van fondsen en gemeenten. Als het project aanslaat is het na de zomervakantie ook buiten de provincie Utrecht aan te vragen.

Windmeyer: „Het aantal aanmeldingen dat we tot nu toe hebben gekregen valt me mee. Tijdens de voorbereidingen merkte ik namelijk dat er bij sommige scholen weerstand bestaat tegen een onderwerp zoals seksueel misbruik. Dat ligt heel gevoelig sinds de Bolderkar-affaire. Maar wij zitten heus niet in de klas om te kijken of er een incest-kind tussen is. Bovendien wordt er heel wat afgelachen om het stuk.“

tischer dan de geslachtsrijpe baby's, die gebruikt worden bij de omstrede methode om in het vast te stellen. Ik heb wel eens geschreven dat de misère van veel pornografie de afstotelijke lelijkheid is, maar dit slaat alles.

Je staart er naar, verleggen en ongelovig (net als de kindertjes links op de foto): die mensen spelen letterlijk zelf de rol van exhibitionisten. Een geval van compulsieve substitutie; een ongedroomde uitweg voor verdrongen impulsen. Onder het mom van 'seksueel misbruik voorkomen' bedrijven ze het zelf. Waarachtig, die mensen proberen hun eigen gemuteerde manier om met intimiteiten om te gaan over te brengen op kinderen. En niet hun eigen kinderen, maar die van een ander. Dat is wat mij als volkomen onaanvaardbaar voorkomt: het onvrijwillige van deze 'speelse lessen', kortom hetzelfde bezwaar als tegen meer orthodoxe vormen van exhibitionisme. Het is immers niet bedoeld voor opvoering in een theater, maar voor vertoning in scholen.

Wat is er tegen te doen? Je kind onmiddellijk van zo'n school afnemen, dat is wel het minste. Blijf van me af, blijf van mijn kinderen af.

I Kasar, zoals de Indonesiërs zeggen. Indische families hebben op dit gebied bepaald heel andere mores.

kinderen en elkaar vaak aanhalen, onbewust van het gevaar door de buurt voor 'enge vaders' en 'rare tantes' te worden aangezien. Maar dat geluk zal ze niet lang meer beschoren zijn als toneelgroep Van Wanten en 'de drie Riaggs' hun zin krijgen. Ook van dit lieve kind moet zo'n harde egotist worden gemaakt, zo een die aanraken 'eng' en knuffelen 'raar' vindt en een niet meer zo aantrekkelijk ogende oma of een verenzaamde tante onomwonden zegt waar het op staat. Dat mag, dat moet zelfs, dat is goed; mensen die je niet 'leuk' vindt hoeft je niet te ontzien, offers hoeven niet te worden gebracht, en je gelukkig moet je halen.

Natuurlijk beweert ik niet dat het probleem van 'kinderlokkers, exhibitionisten, enge vaders en rare tantes' niet bestaat en dat kinderen er niet tegen moeten worden gewapend. Maar het aanleren van de benodigde selectiviteit op dit gebied is een delicate kwestie, die er niet uit moet bestaan dat de baby met het badwater wordt weggegooid. Die 'vrolijke toneelschetsen' zijn in mijn oog een verschrikking, niet alleen echt Hollands-onbehouwen' maar au fond ook vergiftigend. In de manier waarop in die opsomming volkomen onvergelykbare zaken in één adem worden genoemd schuilt in feite al iets kwaadaardigs: immers kinderlokkers en exhibitionisten zijn misschien 'eng' naar hun aard, in de bete-

derlokkers, exhibitionisten, enge vaders en rare tantes' aan kinderen wordt getoond 'hoe ze zich kunnen wren tegen handtastelijkheden'. De titel verwijst naar een van de liedjes waarmee de lessen worden afgesloten, met de tekst: 'Blijf van me af, een zoen is toch geen straf'.

De bedoelde intimiteiten worden op het toneel in praktijk gebracht, waarbij de kinderen zelf worden betrokken. Opdringerig gedrag is vervelend als je iemand 'niet leuk' vindt. Sommige kinderen hebben meteen door wat er van hen verwacht wordt: „Hé, hou eens op! Zit aan iemand anders!“, riep een meisje verontwaardigd tot een grijpgrage groenteboer.

Groenteboeren vormen een gevaar, dat is bekend, en het is maar goed dat toneelgroep Van Wanten de kinderen tegen die mensen in het geweer brengt. Maar in andere gevallen verliep het helaas niet helemaal volgens plan: „Een ander meisje, in leeftijd beduidend jonger dan de doelgroep, had het moeilijker. Ze moest enig verzet leveren tegen de knuffels van een vreemde meneer. Dat mislukte. Het kind vond het enig en bleef tevreden lachen naar die aardige man.“

Fleur bleue

Toneelgroep Van Wanten (foto Chris de Jongh)

door Rudy Kousbroek

In ieder land ter wereld loopt wel een aantal gekken in vrijheid rond. Dat kan soms complicaties veroorzaken, maar het is grosso modo de meest humane oplossing. Het bijzondere van Nederland is dat sommige van hen een zekere machtspositie hebben weten te veroveren die hen in staat stelt ongestraft weerloze mensen te terroriseren. Met subsidie. Maar het ergerlijkste is dat zij worden losgelaten op kinderen. Wat nu weer?

Een theatergroep, genaamd Van Wanten, zo blijkt uit een artikel van Els Flipsen in deze krant van 23 maart, heeft zich op 'initiatief van de drie Riaggs (regionale instituten voor de ambulante geestelijke gezondheidszorg)', tot doel gesteld kinderen 'om te leiden gaan met intimiteiten'. Dat gaat met behulp van zg. 'speelse lessen'.

Nu voorspelt deze term al dadelijk weinig goeds. Zo bracht jaren geleden de theatergroep Proloog, ook met subsidie, ook op scholen, ook 'speelse lessen', waaruit de kinderen moesten leren dat wij in het Westen zuchten onder het schrikbewind van verkapte nazi's met hoge hoeden met de Amerikaanse vlag er op. Vormingstoneel heette dat; het was natuurlijk wel degelijk een poging tot hersenspoeling, maar zo primitief en gevangen in eigen clichés dat het de vraag is of er bij de kinderen die er aan werden blootgesteld veel van is blijven hangen. Het ging bovendien

achter ons. Het artikel van Els Flipsen geeft een idee van de manier waarop die toneelgroep Van Wanten te werk gaat. Het programma heet: 'Voor straf een zoen?' en wordt omschreven als 'drie lessen vrolijke toneelschetsen', waarin 'met behulp van kin-

om verhoudingen in de buitenwereld, waarbij de intieme gevoelens van die kinderen niet of nauwelijks in het geding kwamen. Nu ligt de tijd dat die ongemoeid werden gelaten ook alweer

'Kom eens bij me, Tamar'

voorlichting voor 10- tot 15-jarigen over seksueel misbruik

VERNIUWING MKT '09

exuele kindermishandeling en incest staan op dit moment hevig in de belangstelling. Dat is niet ten onrechte: het is een ingewikkeld probleem, dat met grote omzichtigheid benaderd moet worden en dat omgeven is met taboes en zwijgen.

Een van de moeilijke kanten aan incest is dat de kinderen die eronder te lijden hebben, meestal geen hulp durven of willen vragen. Ze voelen, ondanks alles, loyaliteit voor de dader of voor het gezin waar ze met de dader deel van uitmaken. Het probleem waarmee deze kinderen te maken krijgen is zo verschrikkelijk en zo groot, dat ze niet het gevoel zullen hebben er ergens mee terecht te kunnen, als ze al weten waar ze ermee terecht zouden kunnen. De mensen waarbij ze hun verhaal dan uiteindelijk vertellen, reageren vaak met ongelooft, onbegrip en afschuw voor de 'vieze praatjes' van het slachtoffer.

De theatergroep Steil is ruim drie jaar geleden begonnen met een schooltheaterproject, *Tamar*. Het is een inspringstuk, waarbij kinderen uit het publiek, 10- tot 15-jarigen, de gelegenheid hebben de voorstelling stop te zetten en zelf de rol van het meisje Tamar, dat door haar vader misbruikt wordt, over te nemen en te proberen het verloop

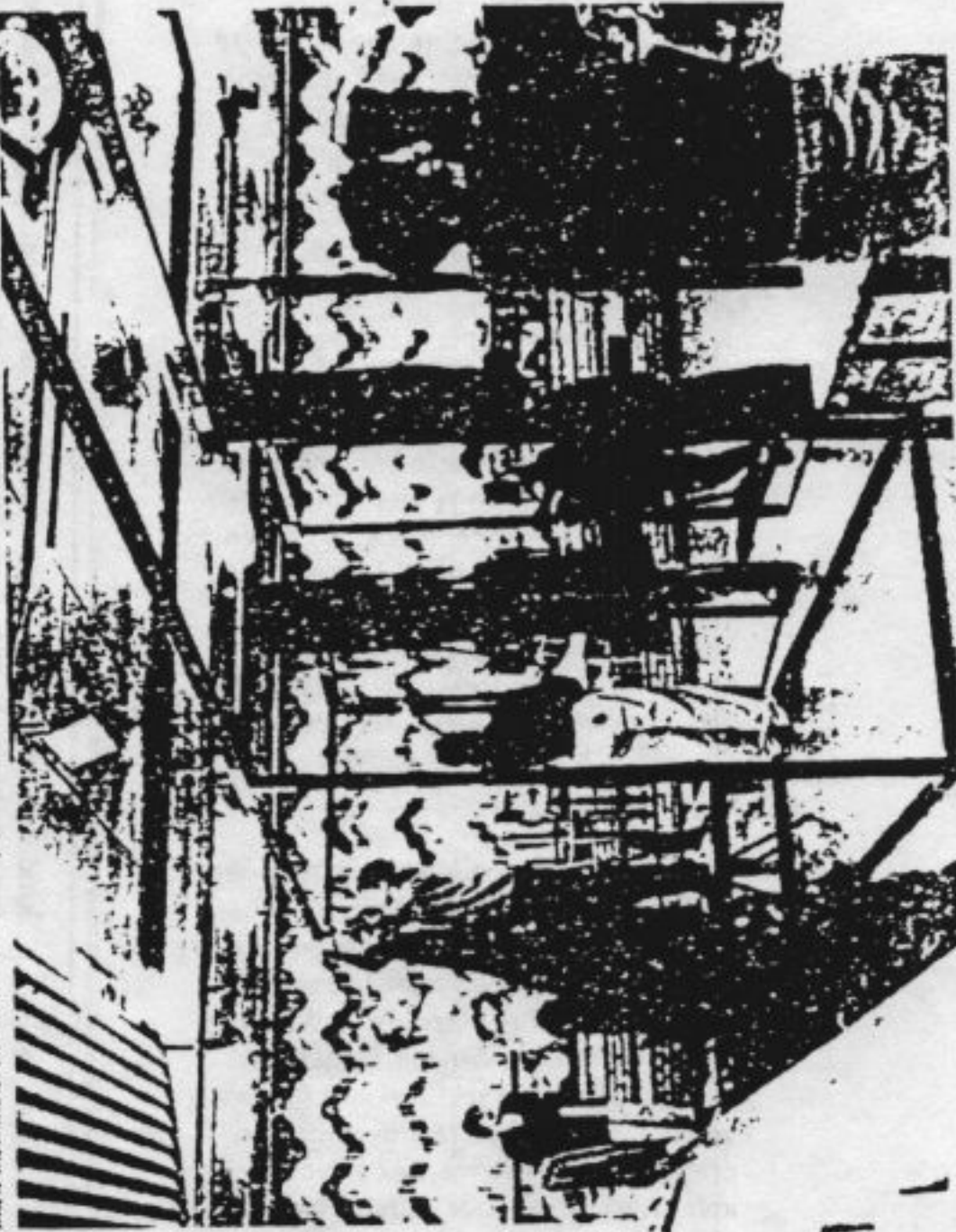
ruim drie jaar geleden toen begonnen werd met de voorbereiding van het project 'Tamar'.

Voor zover bekend heeft geen van de proesleiden van 'Steil' zelf incest-ervaringen. Gestart zijn we ons onderzoek met het bestuderen van een - toen nog bescheiden - stapel boeken over het onderwerp. We hebben diverse films bekeken waarin slachtoffers en daders aan het woord komen. Er zijn gesprekken gevoerd met meiden in het opvanghuis in Groningen en vrouwen van de Vereniging Tegen Sexuele Kindermishandeling Binnen Het Gezin (vsk). Toen bekend werd dat wij aan een project over incest werkten, bleken ook in onze persoonlijke omgeving heel wat mensen te zijn die zelf incest-ervaringen hebben.

Deze voorbereiding leverde de volgende aandachtspunten voor ons project op:

- Incest komt veel vaker voor dan je denkt.
- De dader is iemand die je kent en vertrouwt. Het slachtoffer heeft daarom ambivalente gevoelens voor de dader.
- De dader is ook een bekende van degenen bij wie je in eerste instantie steun zoekt. Het slachtoffer wordt daarom vaak niet geloofd.
- Het is moeilijk een grens te bepalen tot waar aanraken wel geoorloofd is en wanneer niet. Als de grens eenmaal overschreden is - schijnbaar met toestemming van het slachtoffer - is dat moeilijk terug te draaien.
- Het is moeilijk iemand van wie je houdt aan te geven. De verantwoordelijkheid voor de gevolgen drukt zwaar op het slachtoffer van incest.
- Verzet is moeilijk omdat de dader altijd aanwezig is en steeds opnieuw een poging kan doen.

men met kinderen wordt het door opschuiven

- Verzet is zinvol. Soms zijn slachtoffers in staat om de incest zelf te stoppen. Soms helpt het om je verhaal alleen al aan iemand te kunnen vertellen.

- Incest-slachtoffers hebben geleerd zichzelf af te sluiten voor hun omgeving. In een spelproject valt niet te verwachten dat zij actief zullen deelnemen aan het 'inspring-gedeelte'.

- Anderen staan niet open voor signalen van incest-slachtoffers. En als er openlijk over gepraat wordt, kunnen zij zich moeilijk een voorstelling maken van de complexiteit van het probleem.

Twijfel

Van de kant van incest-slachtoffers hebben wij vanaf het begin veel steun gevonden bij onze plannen. Vaak werkten zij al als voorlichtster in het onderwijs. Bij dit werk hebben zij behoefte aan middelen om het thema incest in de klas te introduceren. Als geen ander waren zij dan ook van het belang van het project overtuigd.

Anderen waren de reacties van collega-theatermakers: 'Incest is te ingewikkeld', 'Weer je wel wat je allemaal losmaakt?' en 'Je komt met zo'n onderwerp de scholen niet binnen'.

Misschien dat ook subsidiegevers in dit laatste argument het grootste bezwaar zagen. De formulering die zij voor hun afwijzing kozen, wakte bij ons echter vooral verontwaardiging op: '... (wij zien) ... Onvoldoende garanties dat 'Steil' een zo ingewikkeld en veelzijdig project tot een goed einde kan brengen'.

Hiermee was onze strijdlust gewekt. Wij wilden zelf ervoor zorgen dat scholen open zouden staan voor het thema incest. En met een goed project als middel, gesteund door het engagement van de mensen die al voorlichting gaven in het onderwijs, moest het lukken.

We kregen een subsidie van het Comité Kinderpostzegels voor schrijvers- en regiekoosten, en konden aan de slag.

Door contacten met de vsk vond onze eerste try-out plaats voor een zaal van voormalige incest-slachtoffers. Tijdens en na de voorstelling heerste *doedse stilte*. Maar op onze vraag 'wat ze gezien hadden', kwamen de tongen los. Ieder detail was opgevallen en geïnterpreteerd. 'Zoals die vader keek, ik kon hem wel naar de keel vliegen'. 'Die moeder, onvoorsielbaar dat ze het niet ziet, maar zo is het wel!' en 'Zoals Tamar versteent onder de handen van haar vader, dat had ik ook'. Het was allemaal zo echt geweest dat sommigen er nog een hele tijd wijes bij zaten.

Het 'model' dat we laten zien blijkt dus zeker realistisch. Maar hoe werkt het bij een publiek van kinderen? En, draagt het voldoende uit om kinderen zelf in te laten grijpen in de gebeurtenissen?

LEERBOEK VERBODEN WINKING

Verloop van het project

I. Vooraf

Voordat Steil op school komt is in de les kort aandacht besteed aan het begrip 'in-cest'. Een absolute voorwaarde is, dat de leerlingen weten dat de voorstelling over incest gaat. Kinderen die zelf misbruikt worden, moeten zich vooraf kunnen 'wapenen' of kunnen besluiten om letterlijk of figuurlijk 'afwezig' te zijn. Afwezig zijn kan een signaal zijn dat er met een kind iets aan de hand is, dus biedt ook dit voor leerkrachten een aanleiding om iets beter op een bepaald kind te letten. Onze indruk is echter niet dat het vaak gebeurt dat kinderen bij de voorstelling spijbelen. Misschien zijn invest-schactoffers te slim om op zo'n 'simpele' manier op te vallen.

2. Steil speelt

We beginnen met een uitgebreide kennismaking. Onder leiding van de 'Joker' leren kinderen leren hoe het decor te gebruiken is. Hve de deuren werken, waar een muur zit, wat 'buiten' is en wat 'binnen'. In het improvisatiespel maken de kinderen alvast kennis met de personages uit het stuk. De aanvankelijke scepsis van kinderen als ze horen dat we 'samen toneel gaan maken'; 'moeten we meedoen of mogen we?'; is na dit eerste uur meestal verdwenen. Voor de spelers van Steil biedt deze voorbereiding de kans om de kinderen persoonlijk te leren kennen. De kinderen ontdekken dat de spe-

ontwaarding van het publiek daarover zo groot zijn, dat de leerlingen in het 'strijdspel' alles op alles zullen zetten om de situatie voor Tamar te verbeteren.

Na ruim 60 voorstellingen kunnen wij met zekerheid stellen, dat ons project kinderen inderdaad uitdaagt zich in de positie van Tamar te verplaatsen. Er wordt geknoet - soms bijna letterlijk - om zich de vader van het lijf te houden. En als dat niet lukt, om hulp te zoeken binnen of buiten het gezin. Kinderen hebben zich verzet tegen Henk de Wit. Ze hebben geprobeerd moeder duidelijk te maken wat er gebeurt. Ze hebben steun gezocht bij Nancy. Ze roepen de hulp in van tante Johanna. En als dat niet voldoende is bellen ze de kindertelefoon of lopen weg.

4. Patronen in het verzet

Iedere uitvoering is uniek. Iedere keer komen kinderen op andere ideeën. De belangen van de tegenspelers liggen in grote lijnen vast. Maar ook zij worden beïnvloed door de emoties van de kinderen en hun eigen reactie daarop. De doelstelling van acteurs is het om iedere keer opnieuw de 'in-cest-situatie' - in de breedste zin - op toneel te laten 'ontstaan'.

Ondanks dat zijn er in de reacties van kinderen wel patronen te herkennen. Niet alle stadia die ik hiërarchisch beschrijf, komen iedere keer en in deze volgorde aan bod. Sommige kinderen weten misschien uit eigen ervaring

dat het zinloos is om met een vader als Henk de Wit te willen 'praten'. Anderen weten al- lang dat moeders in dit soort conflicten niet de geëigende bondgenoten zijn. Kinderen gebruiken in hun 'spel' ook hun eigen ervaring als 'voorinformatie'.

Over alle voorstellingen gezien, kunnen we desondanks bepaalde stadia in het verzet van kinderen onderscheiden:

a. *De knok tegen vader*: slimme plannen vertellen. Moeder's eerste reactie is dan ervoor te zorgen dat de vuile was binnenshuis blijft. Nancy wordt het huis uitgezet en soms lukt het moeder haar te laten beloven dat ze haar mond houdt over wat Tamar verteld heeft. Meestal gaat Nancy niet weg zonder een signaal aan Tamar dat ze achter haar staat (bijvoorbeeld door een afspraak om elkaar snel te bellen).

d. *Vader laten beloven het niet meer te doen*. Vader is bereid dit te beloven op het moment dat hem het vuur na aan de schenen wordt gelegd. Dat gebeurt wanneer Tamar dreigt de zwijgplicht te doorbreken. De belofte weerhoudt vader er echter niet van de wens zijn dochter te misbruiken, te blijven knoesteren. En wanneer hij denkt dat de kust veilig is, zal hij Tamar opnieuw grijpen. Tamar's pogingen om haar omgeving in te schakelen, kan vader heel effectief dwarsbomen door zich juist dan van zijn vriende-

lijke, joviale kant te laten zien. Voor veel kinderen is die inbreng van vader verwarrend. Maar dat helpt hen ook het probleem te verhelderen. Ze kunnen dan vergelijken welke kanten van vader ze wel willen en welke niet. Vaak wordt die keuze ook verwoord in het onderscheid tussen wanneer zij Henk de Wit wel als vader zien - en willen houden - en wanneer hij geen vader voor hen is.

e. *Steun zoeken bij tante* (de 'macht' buiten het gezin). De overstap naar het inschakelen van een invloedrijke persoon buiten het gezin, markeert een doorbraak in het strijdspel. Ook hierbij moeten weerstanden overwonnen worden. Tante Johanna kent Henk de Wit immers ook al jaren. Wanneer Tamar voet bij stuk houdt, lukt het haar desondanks om tante ervan te overtuigen dat er iets ernstigs aan de hand is. Tante neemt samen met Tamar het besluit om er met moeder over te praten.

f. *Tante en Tamar praten met moeder*. Dit gesprek verloopt vaak uiterst emotioneel. Slechts wanneer tante en Tamar zich hierbij heel genuanceerd uitdrukken, maken zij een kans dat moeder niet toch uiteindelijk de kant van vader kiest. Moeder verzet zich tegen de waarheid. Zij schrikt terug voor de gevolgen die het zou hebben, wanneer Tamar's verhaal waar is. 'Valt het gezin uit elkaar?'. 'Wat zijn de gevolgen voor de win- kel?'. Anja de Wit is bang. Er is misschien wel wat gebeurd, maar wellicht is het niet zo

1 De inspringer wil beginnen op het moment dat vader de trap oploopt naar Tamar's slaapkamer. Als het spel begint schiet Tamar onder het bed. Vader doet de deur open en vindt een lege slaapkamer. Hij gaat demonstratief op het bed zitten. Tamar wordt bijna verpletterd.

T. 'Ohhh!!'
V. 'Kom maar te voorschijn! (lacht). Wie gaat er nu ook onder het bed liggen?'
T. 'Nee! Ik blijf hier! Help!' (vader tilt het bed op, en haalt Tamar te voorschijn)

2 Vader laat langzaam zijn hand over Tamar's lichaam glijden. Tamar voelt zich hier be- hoorlijk ongemakkelijk onder.

T. 'Nou, wat is dat nou...'
V. 'Ja zeg, dat mag toch wel'
T. 'Dat vind ik niet leuk'
V. 'Schaam jij je voor je vader?'
T. 'Ja!'
V. 'Jij bent toch mijn dochter!'
T. 'Nou ent?'
V. 'Ik ben toch altijd zo dol op je geweest...'
T. 'Ja, maar dan hoe je...'
(vader laat zijn hand verder over Tamar glij- den)

T. 'Nee! Kijk dan!'
V. 'Ik doe toch niks!'
T. 'Jawel! Dat vind ik niet leuk! MAMM! Papa zit te klieren! MAMM!'
V. 'Tamar hou op! Luister nou eens naar me!'
T. 'NEE!!!'

3 De volgende dag, bij het bouwen van de kooi voor Blackie. Tamar's kraai, probeert Tamar er met vader over te praten.

T. 'Zeg pa over gisteravond, ik wil niet meer dat je zo zit te klieren.'
V. 'Als jij wilt dat papa lief is voor jou... dan moet je ook lief zijn voor papa.'
T. 'Ja maar...'
V. 'Het kan nu eenmaal niet altijd alleen maar van één kant komen he?'
T. 'Ja...'
V. 'Is dat afgesproken?'
T. 'Ja goed.'

(terwijl vader langzaam dichterbij komt)
'Zullen we nu aan de kooi beginnen?' (vader komt steeds dichterbij) 'He kappen pa?'
Er ontstaat een kleine vechtpartij. Op dat moment gaat de telefoon. Vader raakt in verwarring. Daarvan maakt Tamar gebruik om zich los te maken van vader. Ze neemt de telefoon op.
T. 'Hoi!'
N. 'Ha Tamar, met mij. Hoe is het met Blackie? Mag ik even komen kijken?'
T. 'Ja goed, kom nu gelijk maar, dat zou wel handig zijn...'
N. 'O.K. Dan kom ik eraan.'
T. (liegen vader) 'Nancy komt eraan.'

4 Tamar probeert aan Nancy te vertellen wat haar overkomt

T. 'Kijkt jouw vader ook altijd zo vreemd naar je?'
N. 'Mijn vader? Die is er nooit.'
T. 'Mijn vader wel, maar mijn moeder wil er niet over praten. Wat zou jij doen als je vader en moeder er niet over willen pra- ten?'
N. 'Waar niet over?'
T. 'Als je vader naar je borsten kijkt...'
N. 'Kijkt je vader naar je borsten?'
T. 'Kan jij het niet tegen je ouders zeggen.'
N. 'Wat?'

T. 'En dat zij het dan tegen mijn ouders zeggen...'
N. 'Maar jouw vader is altijd hartstikke aardig?'
T. 'Ja, als jij er bij bent, maar als ik alleen met hem ben niet...'
N. 'Wat doet hij dan?'
T. 'Hij houdt mijn armen vast, enzo... ge- woon... en dan zeg ik dat ik het niet wil en dan gaat hij toch gewoon door. Het is zo moeilijk uit te leggen...'

5 Vader is alleen met Tamar. Tamar heeft met Nancy zitten praten. Vader heeft Nancy weggestuurd. Nu houdt hij dreigend de kraai in zijn hand. Tamar wil proberen moeder erbij te roepen.

T. 'Ik zal wat liever zijn.'
'Ik moet naar het toilet.'
V. 'Nu?'
T. 'Ja, ik kan er ook niks aan doen.'
(Tamar gaat de kamer uit en rent meteen naar moeder, terwijl vader op de slaapkamer achter blijft. Tamar vindt moeder in de huis- kamer.)

T. 'Mama mama! Help mij! Papa doet zo eng!'
M. 'Wat doe jij uit je bed? Wat is er?'
T. 'Papa doet heel eng...'
M. 'Heb jij gedroomd?'
T. 'Nee echt niet, ik zweer het je!' (Tamar begint te huilen) 'Het is al de hele week zo...'
M. (schrikt) 'Wat is er nou toch? Ga eens even zitten. Wat doet papa dan?'
T. 'Hij... last steeds toe, dat is de hele week al zo...'
M. 'Wat?'
T. 'Als ik... hij zit steeds aan me, en hij gaat maar door. Moet ik de pollie belten? Of ik ga het huis uit!'
M. 'Het huis uit!'
T. 'Ik kan er niet meer tegen, ik word gek!'
M. 'Zoiets zou jouw vader nooit doen.'

6 De volgende inspringer wil er met moeder en vader samen over praten. Vader komt Tamar zoeken - al heel lang op de wc - en vindt haar in de huiskamer.

V. 'Ik dacht dat jij naar de wc ging?'
T. 'Weet ik wel, het is omdat jij zo vervelend doet...'
M. (liegen Tamar) 'Laat mij maar even, je bent een beetje overstuur.'
V. (bezorgd) 'Wat is er? Ben je overstuur?'
T. (kwaad, ze weet vader al) 'Ga daar maar even zitten.'
V. 'Hoe praat jij met je vader?'
M. 'Het lijkt mij iets waar wij als vrouwen onder elkaar over moeten praten.'
V. 'Wat is er aan de hand?'
T. 'Hij mag er best wel bij, als hij dáár maar gaat zitten. Dan wil ik er over praten.'
V. 'Doe niet zo brutaal!'
T. 'Ik zal wel moeten!'
M. (kwaad) 'Zeg het dan! Zeg dan waar je je vader van beschuldigt!'
T. 'HIJ ZIT AAN ME!'

Ook andere theatergroepen hebben het thema seksuele kindermishandeling in hun voorstelling opgenomen of zijn daarmee bezig. Ze worden daartoe ook aangespoord door de subsidiemogelijkheden die inmiddels bestaan. Incest is een ingrijpend probleem, dat deze aandacht verdient. Het is echter ook een onderwerp waarmee zorgvuldig omgegaan moet worden. Wij kunnen alleen maar hopen dat, ondanks de toegenomen commerciële belangen, groepen er in slagen verantwoord te blijven werken.

Theatergroep Steil ontwikkelt nu een nieuw project, afgestemd op de positie van leerkrachten en andere begeleiders. Hoe kunnen zij in contact komen met een kind waarbij een vermoeden bestaat van seksueel misbruik? Bij wie kun je steun zoeken en op welke wijze? Welke stappen kunnen daarna gezet worden? Hoe introduceer je het thema op school en in het docententeam? De leerkrachten die in de gespeelde scènes de rol van de docent overnemen ontdekken, dat de stap van het vergaren van de 'kennis' naar de feitelijke toepassing ervan, niet eenvoudig is.

Bij de workshop maken wij dankbaar gebruik van de ervaringen die opgedaan zijn in het project 'Tamar'. Een nieuwe uitdaging.

Voor meer informatie: Tonselgroep Steil, 020-861380. Met dank aan Durroubee van Kammen en de andere leden van Steil.

hand kan lopen; niet de acteur moet zich 'inhouden', maar de opkomst van een ander personage zorgt ervoor, dat de situatie op toneel voor de kinderen speelbaar blijft.

Hierbij is opnieuw de rol van de Joker van groot belang. Hij moedigt kinderen aan, spreekt ze moed in, en helpt ze aan nieuwe ideeën als niets lijkt te helpen. Door zijn ideeën, kunnen de acteurs zich houden aan de 'opdrachten' van hun personages. En hoe dichtbij de rand van het toelaatbare, - en dus bij de werkelijkheid van een incest-situatie - hoe indrukwekkender de ervaring die kinderen met ons project opdoen.

Na 3½ uur te hebben samengewerkt blijven de leerlingen vaak nog wat in het lokaal hangen. Soms om nog een persoonlijke vraag te kunnen stellen aan een van de spelers of de ervaringsdeskundige. Soms om gewoon nog even na te kletsen, of te informeren hoe je toneelspeler kunt worden. Met de leerkrachten kijken we altijd nog even terug op de voorstelling. Wat is hen opgevallen? Waardoor waren zij verrast? En heel vaak blijkt dan dat juist kinderen van wie zij het niet verwachtten, in het strijdspel fantasieus gespeeld hebben. Onze werkvorm lijkt hen juist te stimuleren, terwijl ze in de standaard klas-situatie niet uit de verf komen of alleen hinderlijk opvallen.

Trend?

Toen 'Steil' de voorbereidingen voor het project begon, meenden slechts enkelen dat het idee haalbaar was. In die tijd spitste de discussie over incest zich vooral toe op de 'aantallen', het 'bewijs' dat incest voorkomt. Nu, ruim drie jaar later, is deze situatie veranderd. Steeds meer scholen willen aandacht besteden aan het onderwerp.

Tamar dreigt hulp buiten het gezin te zoeken

geloven. Belangrijk is dat in de pogingen om kinderen te helpen, geen beslissingen buiten hen om genomen worden. Voor leerkrachten is dit een zware opgave, want zij hebben juist de behoefte om over zo'n gebeurtenis te praten. Ook voor hen kan de ervaringsdeskundige dan een goed klankbord zijn. Van haar kan de leerkracht vernemen wat de volgende stappen zijn die genomen kunnen worden.

Een aantal scholen waar het project 'Tamar' gespeeld is, had vooraf een eigen 'netwerkje' opgericht met het oog op opvang van slachtoffers. Voor individuele leerkrachten die plotseling geconfronteerd worden met een incest-geval, kan dit zeker steun bieden.

De leerkrachten van de betrokken klassen reageren heel positief op het project. In hun rol van observant hebben zij de gelegenheid goed om zich heen te kijken. Ze zijn verbast over de inzet en betrokkenheid van hun leerlingen. De angst vooraf, dat bepaalde kinderen 'de hoel zullen verstieren', is nog nooit uitgekomen. Integendeel, ook de grote, 'lastige' jongens blijken gaandeweg steeds meer mee te leven met de gebeurtenissen op toneel.

Als de Joker het 'strijdspel' inleidt, wordt vaak letterlijk gevraagd: 'Mogen we de vader ook slaan?'. 'Van mij mag het', is dan het antwoord. In de praktijk blijkt, dat ook de grootste binken onder de indruk raken, als ze eenmaal op toneel staan. Bovendien corrigeren kinderen elkaar, als ze in de hitte van de strijd even vergeten dat Tamar een meisje van 12 is. Binken van 15, die soms een kop boven vader De Wit uitsteken, identificeren zich verregaand met Tamar. Ze voelen op toneel echt de gêne van een meisje dat niet borsten heeft gekregen. Ook als ze met het voornemen begonnen zijn om pa met een paar karate-trappen uit te schakelen, gaan ze enigszins bedruisd weer terug naar hun plaats: 'Gut Jesus, je weet echt niet wat je doen kan tegen die vent'.

Wanneer in het spel de emoties hoog oplopen, is de spanning in de klas te snijden. Dan wordt er door niemand meer gezegd. De lol die de acteurs van Steil hebben in het spelen van 'weerharstige' tegenrollen, zorgt ervoor dat het werk voor hen uitdagend blijft. In het begin ging het er voorzichtig aan toe. De spelers wilden de situatie voor de inspringers niet te confronterend laten zijn. Inmiddels hebben onze ervaringen geleerd dat kinderen heel goed met de 'spelwerkelijkheid' om kunnen gaan. De noodzakelijke 'veiligheid' die nodig is om zo'n gevoelig onderwerp als incest aan te snijden, wordt gegarandeerd door de werkvorm: door integer met kinderen te gaan en hun inbreng serieus te nemen. Door in de keuze van de verschillende personages de zekerheid in te bouwen, dat het spel niet uit de

te vertellen, vormen de 'verwerkingslessen', die specifiek voor het project ontwikkeld zijn. Daarin is niet name aandacht besteed aan het feit, dat in de groep leerlingen waarschijnlijk slachtoffers van incest aanwezig zijn. De voorstelling was voor hen een ingrijpende gebeurtenis. Hun reactie verschilt essentieel van andere kinderen. Zij realiseren zich immers dat Tamar's verhaal ook hun eigen verhaal is. Die herkenning is van groot belang. Veel slachtoffers menen dat zij de enige zijn die zoiets overkomt. Uit herkenning kan de impuls voortkomen die 'zwijgplicht te doorbreken'. Wij willen die stap aanmoedigen. Maar ons lijkt geen enkele klasse-situatie 'veilig' genoeg voor kinderen, om met een dergelijke bekenenis te komen. Daarom is het belangrijk dat in het lesmateriaal mogelijkheden gecreeerd worden waarin kinderen individueel en anoniem kunnen reageren. Ook voor de andere kinderen uit de groep vormen die individuele momenten nog een gelegenheid om hun persoonlijke reacties op het project te kunnen uiten. Een voorbeeld van zo'n reactie vormen de vele brieven die Steil na afloop ontvangen heeft.

Effecten

Een belangrijk effect van de voorstelling is dat in de klassen waar de voorstelling is gespeeld, kinderen gevoeliger zijn geworden voor de signalen die incestslachtoffers uitzenden. Ze zullen niet snel meer reageren met: 'Dat bestaat niet!', 'Dan zeg je toch gewoon nee!' of 'Jij bent vies!'.

Kinderen die in de voorstelling voor Tamar geknoet hebben, of hun klasgenoten daarbij hebben aangemoedigd, kunnen zich een betere voorstelling maken van de complexiteit van Tamar's situatie. Uit de vele brieven die we ontvangen hebben spreekt betrokkenheid bij de incest-problematiek. De vertrouwelijkheid is groot en het onbegrip voor de daders wordt niet onder stoelen of banken gestoken. Maar het besef dat het bij incest om een ingrijpende ervaring gaat, is algemeen. Inderdaad, naar aanleiding van ons project hebben kinderen hulp gevraagd bij hun eigen problemen. Slechts van een klein aantal weten we het met zekerheid. Voor andere slachtoffers heeft ons project misschien gewerkt als een belangrijke stap in de richting om het stilzwijgen te doorbreken. De beslis-sing om de eigen incest-ervaringen te openbaren, is niet eenvoudig. Er gaat heel wat tijd overheen en op het moment dat een kind eraan toe is, moeten er in haar of zijn omgeving vertrouwenspersonen aanwezig zijn die kinderen kunnen steunen. Onze ervaring is, dat kinderen op scholen een heel bewuste keuze maken aan wie ze hun verhaal willen vertellen. Leerkrachten moeten in staat zijn om naar zo'n verhaal te luisteren. Ze moeten het kind

daarover en stelt de kinderen in de gelegenheid vragen te stellen. Bovendien haalt zij terug wat de kinderen in het 'strijdspel' geprobeerd hebben en vergelijkt dat met haar eigen gedrag.

Vaak hebben slachtoffers wel signalen uitgezonden. De omgeving heeft die echter niet opgevangen. En de mixed om hulp van buiten te zoeken ontbrak bij de meeste slachtoffers. Pas veel later is het hen gelukt om daadwerkelijk te gaan beseffen wat hen overkomen is. Toen pas konden zij erover praten.

Dit geeft na ruim 2½ uur, een sterke nieuwe impuls aan het project. De vragen laten dan ook niet lang op zich wachten.

Reacties

De Joker rondt de nabespreking af door nog eens expliciet de hulpverleningsmogelijkheden te noemen die voor kinderen in de betreffende regio relevant zijn. Heel belangrijk is dat de ervaringsdeskundige die zij inmiddels hebben leren kennen, ook beschikbaar is om - eventueel anoniem - nog verdere vragen te beantwoorden.

Uit de contacten met deze vrouwen weten we, dat er incidenteel wel kinderen naar aanleiding van ons project besluiten om hun eigen verhaal te doen of via een vriendin om advies vragen.

Een ander moment waarvan kinderen gebruik kunnen maken om hun eigen verhaal

- 8 Hieronder een selectie uit de vragen die kinderen stellen aan de ervaringsdeskundige die bij de voorstelling aanwezig is
- 'Hoe oud was u toen u incest meemaakte?'
- 'Hoe begon het?'
- 'Hoe is het afgelopen?'
- 'Heeft u het ooit aan uw moeder verteld?'
- 'Bent u naar de politie geweest?'
- 'U vertelde over uw andere zussen, waarom koos uw vader jou dan?'
- 'Heeft u hem geslagen als u het niet wilde?'
- 'Als u nu iets op tv ziet, denk u dan niet wat naar?'
- 'Waar was uw moeder toen het gebeurde?'
- 'Denkt u dan niemand anders (behalve moeder) iets gemerkt heeft?'
- 'Heeft u nooit weg willen lopen?'
- 'Weet het kind het van uw broer (die incest heeft gepleegd)?'
- 'Weet zijn vrouw het?'
- 'Is wat er net gespeeld is bij u gebeurd?'
- 'Denkt u dat uw vader nooit heeft gedacht: "ik heb er spijt van"?''
- 'Wat moet je doen als je het zelf meemaakt?'
- 'Bent u gelukkig?'

VERVOLG VERNEMING
erg als Tamar beweert. Anja wil wel in de toekomst proberen iets beter 'op te letten'. In de meeste gevallen zal zij besluiten voor haar man te kiezen.

Tot nu toe is het kinderen vaak gelukt om in de loop van het 'strijdspel' Nancy en/of tante aan hun kant te krijgen. In een aantal gevallen kon ook moeder niet om de conclusie heen dat er iets 'ernstigs' aan de hand moest zijn. Enkele keren besloten kinderen aan het eind weg te lopen, namelijk wanneer zij de indruk hadden dat, zolang zij thuis waren, ook de hulp van tante niet voldoende zou zijn om zich vader van het lijf te houden. Het inschakelen van hulpverleners (kindertelefoon, 'blijf van mijn lijf'-huizen) gebeurt in recente voorstellingen steeds vaker.

5. Afronden van de voorstelling
Na één uur 'strijdspel' maakt de Joker samen met de kinderen balans op. Wat is er allemaal veranderd voor Tamar? Loopt het nu beter af of juist slechter? Ja en nee. Slechter is dat de ruzies in het gezin De Wit nu vaak heel wat heftiger zijn dan in het 'model'. Misschien valt het gezin wel uit elkaar. Maar dat is dan toch niet Tamar's schuld. En soms is scheiding ook niet te vermijden. Beter is dat Tamar zich meer verzet heeft. Ze heeft haar verhaal nu zo verteld dat er iemand was die haar geloofde.

Op dit moment stelt de Joker de ervaringsdeskundige aan de kinderen voor. Zij heeft vroeger zelf incest meegemaakt, vertelt

- 7. De volgende inspringster wil dreigen om hulp buiten het gezin te zoeken
- V. 'Schiet op! Naar bed jij, ik heb hier geen noeg van!'
- T. 'Hee dat doe ik niet! Als jij niet ophoudt ga ik beilen! En weet je wel naar wie?'
- V. (schrikt) 'Dat moet je niet doen!'
- T. 'Dat doe ik wel!'
- V. (in paniek) 'Wat denk je dat er dan gebeurt!'
- T. 'Dan komen ze me weghalen!'
- M. 'Natuurlijk! Als jij niet ophoudt...'
- M. 'Ben jij nou helemaal gek geworden!'
- V. 'Luister nou toch naar me! Er is toch helemaal niks aan de hand...'
- T. (spottend) 'Nee, natuurlijk niet...'
- M. 'Tamar, waarom doe je ons dit aan.'
- V. 'Snap je dan niet dat je moeder verdriet doet?'
- T. 'Dat begrijp ik wel, maar jij ook! Als jij niet ophoudt!'

UTRECHTS NIEUWSBLAD/NZC

DONDERDAG 2 MAART 1989

Politiemensen en hulpverleners zijn bang met verkeerde aanpak Verhoren kinderen moeilijk in

(Van onze correspondent) UNZ

ZUTPHEN — Bij de politie heerst sterke twijfel over de wijze waarop minderjarige kinderen worden verhoord, die getuige of slachtoffer zijn van een zedenmisdrijf. Die onzekerheid is groter geworden sinds de politie in toenemende mate met incestgevalen wordt geconfronteerd.

Terwijl met de beste bedoelingen in gesprekken met betrokken kinde-

ren naar de waarheid wordt gezocht, kan als gevolg van een verkeerde vraagstelling de geestelijke schade bij het kind worden vergroot. Politiefunctarissen ontkennen niet dat dit zeker voorkomt.

Momenteel ontbreekt een specifieke methode om minderjarigen te verhoren. Bij elk politiekorps gaat het anders. In het ene korps doet de toevallig aanwezige diender het verhoor, in een andere plaats is daarmee een speciale man belast en weer ergens anders wordt een willekeurige hulpverlener ingeschakeld. Niemand weet of hij of zij het wel goed doet.

De politie ziet zich gesteld voor het probleem dat kinderen heel moeilijk

kunnen praten over wat hen is overkomen. Hoe krijg je ze aan de praat? Als ze zich uiten, lopen vooral bij heel jonge kinderen fantasie en werkelijkheid door elkaar. De kans bestaat ook dat ze datgene vertellen waarvan ze denken dat de politieman dat graag wil horen. Tegelijkertijd is er de angst dat ze iets zeggen, waarvan hen steeds op het hart is gedrukt dat het geheim moest blijven.

Over het verhoren van minderjarigen organiseerde de Centrale Politie Recherche Commissie gisteren in Zutphen een themadag met vertegenwoordigers van politie, justitie en hulpverlening. Het is onwaarschijnlijk dat de commissie op basis van de

hier gevoerde discussies kan komen tot een aanbeveling voor alle politiekorpsen, zo groot is de verdeeldheid over de aanpak.

Zo kwam er geen eenduidig antwoord op de vraag wie het kind moet horen. Behoort dat een speciaal opgeleide politieman te zijn, die als belangrijkste taak heeft de opsporing van strafbare feiten. Of kan het verhoor beter worden gedaan door een hulpverlener, die van nature meer oog heeft voor het therapeutisch belang. De rechercheur zou dan achter glas het verhoor kunnen volgen.

Dan zijn er ook nog vragen over de aard van de deskundigheid die de hulpverlener bezit en over de bereid-

Zedenzaken

schade aan te richten

willigheid van gedragswetenschappers om in het kader van een justitieel onderzoek kinderen te horen. Welke hoorteknik kan worden toegepast. Waarom zou de politie dat zelf niet kunnen. En is het inderdaad onmogelijk om politiemensen in korte tijd vaardigheden voor het verhoor van minderjarigen bij te brengen.

Allemaal vragen, waarover geen enkele eensgezindheid bestond. Er werden wel tussenoplossingen voorgesteld, bijvoorbeeld om een panel van politie, justitie en hulpverlening te formeren, dat het verhoor van kinderen begeleidt. Daarbij zou eventueel gebruik kunnen worden gemaakt van video-opnamen van het verhoor. Hieraan kleven haken en ogen voor

wat betreft de bescherming van de privacy. Video is onbruikbaar als het kind betrokken is geweest bij opnamen voor kinderporno.

Hoofdcommissaris A. van Es van de politie Zaanstad, die de themadag voorzat, concludeerde na afloop dat de politie nog niet toe is aan het denken over een oplossing. Wel staat voor hem vast dat politie en hulpverleners samen moeten optrekken waar het gaat om het verhoor van minderjarigen. Vooralsnog blijft de politie de verhoren zelf doen. Tot nu toe is gebleken dat de rechterlijke macht meer af gaat op verklaringen van politie. Die van hulpverleners worden in vele gevallen ter zijde gelegd.

ZATERDAG 4 MAART 1989

Kinderpolitie Utrecht wil kinderen zelf verhoren

(Van een onzer verslaggevers) UN 4

UTRECHT — Het verhoren van kinderen in zedenzaken is een uiterst lastig karwei. Tegenover de noodzaak betrouwbare informatie te verkrijgen staat het risico het betrokken kind geestelijke schade toe te brengen.

Het aantal bekend geworden zedenmisdrijven, waarbij minderjarigen zijn betrokken, neemt toe, waardoor politiemensen steeds vaker in dit spanningsveld moeten opereren. Op de vraag wat daarbij de beste aanpak is, hebben ook hulpverleners en andere deskundigen nog geen eenduidig antwoord kunnen geven.

In Zutphen vond afgelopen woensdag een themadag plaats waar politiemensen, hulpverleners en andere betrokkenen ideeën en ervaringen uitwisselden. Na een dag praten en luisteren kon worden geconcludeerd dat het probleem inmiddels wel in brede kring is onderkend, maar dat een pasklare oplossing nog niet in zicht is. Tot die tijd kan de politie wellicht meer doen dan proberen er het beste van te maken.

Wilma Kloosterman, waarnemend chef van de Utrechtse kinder- en zedenpolitie, was in Zutphen een van de inleiders. Zij belichtte de positie van de politieman temidden van deskundigen, die met allerlei tegenstrijdige adviezen komen. Waar de een adviseert het horen van kinderen helemaal aan gedragswetenschappers over te laten, stelt de ander dat de hulpverlener therapeutisch bezig moet zijn en dus per definitie ongeschikt is om rapporten op te stellen voor de politie. Meningsverschillen over de te gebruiken

methodes maken de zaak nog gecompliceerder.

Zolang er nog geen duidelijkheid bestaat kiest de Utrechtse kinder- en zedenpolitie er voor om gesprekken met kinderen zelf te voeren. Kloosterman: „Ik ben er nog niet uit of de politie kinderen in dit soort gevallen zelf moet horen of dat een gedragswetenschapper dat moet doen. Maar ik tender naar het eerste, al was het alleen maar vanwege de praktische situatie. De politie kan iedere dag met dit soort gevallen worden gecon-

fronteerd en hulpverleners zijn dan niet altijd beschikbaar. Als hier een kind binnen wordt gebracht kun je moeilijk zeggen: wacht maar even tot iemand met je komt praten. Die eerste opvang is juist heel belangrijk”.

Kloosterman ziet dan ook weinig heil in de suggestie, gedaan tijdens de themadag, om regionale teams van hulpverleners op te zetten ter ondersteuning van de politie. In dat geval blijft het bezwaar overeind dat de juiste persoon bijna nooit op het juiste

moment beschikbaar is. De mogelijkheid om als korps een externe kracht aan te trekken, wat in Utrecht op terreinen als milieu en alloctonen-problematiek is gebeurd, wordt volgens Kloosterman niet overwogen. „Het is ook weer niet zo dat iemand er een volledige dagtaak aan heeft. Bovendien, het blijft onvoorspelbaar wanneer je zo iemand nodig hebt. Hij kan dan wel net met vakantie zijn”.

In plaats van hulpverleners politiewerk te laten doen, probeert de Utrechtse kinder- en zedenpolitie dus de deskundigheid van een geselecteerde groep politiemensen te vergroten. Niet alleen is dat in de praktijk de best werkbaar oplossing gebleken, ook heeft justitie in het verleden laten blijken meer waarde te hechten aan informatie die door de politie zelf was verkregen. De betrokken politiemensen dienen behalve over de juiste instelling ook te beschikken over de noodzakelijke kennis op het gebied van de ontwikkelingsfasen van kinderen, signaalgedrag, de verschijnselen van kindermishandeling en verwaarlozing, en loyaliteitsconflicten naar de ouders toe.

Kloosterman: „Hoe je een gesprek moet voeren verschilt per kind en per delict. Bij incestgevallen is meestal al een verdachte bekend, maar krijg je vaak te maken met de geheimhouding die het kind is opgelegd. Bij andere gevallen moet je vaak allerlei detail-vragen stellen om de identiteit van de dader vast te kunnen stellen. Dat vormt weer een heel andere belasting voor het kind. Je moet daarbij in kunnen schatten hoever je kunt gaan, wanneer je moet stoppen. Het belang van het kind staat in alle gevallen voorop. Maar je komt weleens voor grote problemen te staan. Het belang van het ene kind kan strijdig zijn met het belang van andere kinderen, die mogelijk ook slachtoffer zijn”.

Verhoor na mishandeling of incest blijft moeilijk

Het horen van kinderen die mishandeld zijn of seksueel misbruikt, blijft een delicate aangelegenheid. De hulpverleners zijn erover verdeeld. Een aantal van hen is bereid de politie voortdurend bij te staan, omdat die niet capabel is heel jonge kinderen te horen. Anderen voelen daar volstrekt niet voor, en willen de taken van politie en hulpverlening juist gescheiden houden. Mr. Wilma Kloosterman, chef van de kinder- en zedenpolitie in Utrecht, benadert de zaken pragmatisch: zolang er geen alternatief is moet de politie kinderen horen.

"Kinderen hebben vaak een heel goed geheugen. Als we de dader hebben, blijken waarnemingen van het kind vaak opvallend juist te zijn geweest".

'Kind heeft vaak een heel goed geheugen'

LD 18 maart

door Theo Haerkens

"Als ik terugdenk aan de eerste keer dat ik een kind moest horen in verband met een zedenmisdrijf, denk ik ook: nou nou". Mr. Wilma Kloosterman, chef van de kinder- en zedenpolitie in Utrecht, heeft met vallen en opstaan het nodige geleerd over het horen van kinderen die mishandeld zijn of seksueel misbruikt.

"In de opleiding wordt de politie daar niet speciaal in getraind, terwijl dat wel nodig is. Kinderen kunnen niet op dezelfde manier benaderd worden als volwassenen, en kleine kinderen zeker niet". De kennis van de politie schiet tekort en daar is ze zich van bewust. Bij tijd en wijle roept de politie de hulp in van psychologen en pedagogen, maar er wordt gezocht naar een meer blijvende oplossing.

Net als voor volwassenen is het voor kinderen moeilijk te praten over hele rare dingen die hen zijn overkomen. Dat het verhaal tegen een vreemde van de politie verteld moet worden, maakt het niet gemakkelijker. Kloosterman heeft inmiddels ervaring opgedaan met tientallen kinderen. Meestal neemt ze het kind apart ("twee volwassenen geeft zo'n zware overmacht") en begint een praatje over koetjes en kalfjes. "Ben je vandaag naar school geweest? Hoe was het daar?"

Op hun gemak

Het is belangrijk dat de kinderen op hun gemak worden gesteld. Zonodig neemt Kloosterman ze mee voor een wandelingetje door het politiebureau. Ze laat dan zien waar moeder zit te wachten. En als het kind dat prettig vindt gaat ze er in haar kamer gezellig mee op de grond zitten. Er is in de regel geen derde bij het gesprek aanwezig. Alleen als het op een andere manier niet gaat mag de moeder erbij blijven.

Kinderen reageren heel verschillend als mishandeling of misbruik, meestal incest, ter sprake wordt gebracht. Er zijn er die heel gemakkelijk vertellen wat er gebeurd is, maar andere kinderen draaien voortdurend om de hete brij heen. De politievrouw herinnert zich een jongetje dat in een auto was meegenomen. Dat wilde hij wel vertellen, maar hij ging niet in op wat er daarna gebeurde. Steevast besloot hij met 'en toen was ik weer op het grasveldje en toen ging ik weer naar huis'. Mevrouw Kloosterman: "Kennelijk was het te benauwend om daarover te praten of aan terug te denken".

Voor dat de politie kan beginnen met de opsporing van de dader - bij zeden delicten gaat het meestal om mannen - moet men zo nauwkeurig mogelijk op de hoogte zijn van wat zich heeft afgespeeld. De moeilijkheid is de vraag zo in te kleden dat het kind zich er niet van af kan maken met een eenvoudig 'ja' of 'nee'. Als de vragen te veel suggesties inhouden bestaat het risico dat het kind op een bepaald spoor wordt gezet. Later wreekt zich dat, want als er een strafzaak van komt neemt de rechter daar geen genoegen mee.

Als een kind goed meewerkt en een duidelijk verhaal vertelt, is de zaak nog niet opgelost. De politie moet er wel van overtuigd zijn dat het verhaal juist is. Het komt wel voor dat kinderen een voorgekookt verhaal vertellen. Denk aan echt-

scheidingen waarbij moeders op die manier proberen de vader een hak te zetten. "Het kind vertelt dan dat papa dat en dat gedaan heeft, maar als je dan doorvraagt is er geen verhaal. Daar prik je vaak snel doorheen".

Eigen woorden

Anderen kinderen zijn zo bang om te vertellen wat er gebeurd is dat ze proberen die antwoorden te geven waarvan ze denken dat de ondervrager die wil horen. De politie is er erg op gespist te voorkomen dat ze op die manier in de maling wordt genomen. Kloosterman laat kinderen graag in eigen woorden omschrijven wat ze gezien en ervaren hebben: "...en toen ging zijn piemel zweten...en toen stopte hij dat slangetje erin".

"Dat zijn dingen die kinderen niet kunnen verzinzen", zegt ze. "Voor het verloop van het gesprek met de politie is het eigenlijk het beste als de ouders het kind nog niet helemaal hebben 'doorgezaagd'. "Natuurlijk willen ouders weten wat er gebeurd is. Dat moet ook, want anders komen ze met allerlei kleinigheden hier. Maar het is ook niet goed als het plaatje al helemaal is ingevuld wanneer het kind hier komt".

Niet altijd komen kinderen kort na het zedenmisdrijf bij de politie terecht. Soms gaat daar wel een week of twee overheen. De angst voor straf of de angst niet geloofd te worden kan ertoe leiden dat het slachtoffer de zaak niet bij de ouders aankaart. En het komt ook wel voor dat een kind denkt dat het de zaak aan de orde heeft gesteld zonder dat dat is opgemerkt. Bij incest zwijgen kinde-

ren wel uit loyaliteit voor de dader. Uiteindelijk komt het toch uit omdat kinderen plotseling gaan bedplassen of last krijgen van nachtmerries.

Kloosterman heeft niet de indruk dat het verstrijken van tijd het onderzoek per se nadelig beïnvloedt. "Kinderen hebben vaak een heel goed geheugen. Als we de dader hebben, blijken waarnemingen van het kind vaak opvallend juist te zijn geweest".

Er is weinig reden om aan te nemen dat politiemensen niet net zo goed als andere volwassenen kunnen omgaan met kinderen. Maar er is wel behoefte aan meer achtergrondkennis. Volwassenen zijn niet altijd op de hoogte van wat een kind kan of weet. En het is belangrijk dat men zich daarvan bewust is. "Als een kind zegt dat het in een rode auto is meegenomen, vraag ik altijd of het in deze kamer iets roods kan aanwijzen", illustreert Kloosterman.

Signaal

De politie is zich bewust van haar beperkingen, daarom wordt in een aantal gevallen een beroep gedaan op de hulpverlening. Psychologen en pedagogen beschikken over een uitgebreid scala van technieken om erachter te komen of er met kinderen iets aan de hand is. Bovendien weten zij bij uitstek wat normaal is of juist afwijkend voor een kind van drie, van zes of van veertien.

"Een kind van vijf of zes jaar weet doorgaans niet wat geslachtsgemeenschap is, dat is hoogstens stoeien. Is het kind wel op de hoogte, dan is dat een signaal dat er iets mis kan zijn", illustreert dr. R. Bullens, directeur van het Ambulant Bureau Jeugd welzijnszorg in Leiden.

Het probleem bij het inschakelen van deze deskundigen is echter dat de taken van politie en hulpverlening niet dezelfde zijn. Moet de hulpverlener zich opsporingvaardigheden eigen gaan maken? Of is het beter dat de politie zich verdiept in de psyche van het kind?

Hierover is de hulpverlening volstrekt verdeeld. Bullens vindt dat hulpverleners de kinderen moeten horen. "Als een verhoor niet correct wordt afgenomen kan dat veel schade veroorzaken". Hij bepleit een systeem met reizende gedragswetenschappers die in een bepaalde regio kinderen horen. De politie moet dan vanachter een doorzichtige spiegel het gesprek volgen en proces verbaal opmaken. Zo is de kwaliteit van het onderzoek gewaarborgd, het enige wat telt voor de rechter.

Bullens vindt het geen bezwaar dat de hulpverlener de verantwoordelijkheid van de politie deelt. "Als het er om gaat incest te stoppen moet er boven tafel komen wat er aan de hand is. Je verricht een taak onder het toezicht van de politie en die draagt de uiteindelijke verantwoordelijkheid".

Objectief

Kinderpsychiater en seksuoloog drs. F. Bruinsma in Utrecht ziet niets in deze opvatting. De politie moet objectief gegevens verzamelen, en dat is niet te combineren met het verlenen van hulp, is zijn opvatting. Hij vergelijkt de hulpverlener met een dokter die in een noodgeval een bloedtransfusie toedient. Het is dan helemaal niet nodig precies uit te zoeken wat er aan de hand is, onmiddellijk ingrijpen is geboden.

Bruinsma voelt er niet voor zich als hulpverlener voor het karretje van de politie te laten spannen. "Wij hebben de wijsheid niet in pacht en we zijn bovendien niet deskundig als het gaat om bewijsvoering. Dat is iets van de politie, daar moeten wij niet in treden". Hij ziet meer in een constructie waarbij politie en hulpverlening samenwerken in een panel, waarbij de taken zorgvuldig gescheiden blijven.

De kinderpsychiater is het ook niet eens met de opvatting van Bullens dat het opsporen van de dader altijd in het belang is van het slachtoffer. Onmiddellijke hulp is veel belangrijker. Een voorbeeld: "Als een kind geplaagd wordt

door nachtmerries moet de ouder accepteren dat er sporen zijn in het kinderkaartje en proberen of hij of zij ze weg kan krijgen. Dat is voor het kind veel belangrijker dan de simpele mededeling dat er geen sporen bestaan".

Als ouders daarmee volstaan, blijft het kind met zijn angst zitten en bovendien met het gevoel dat niemand hem gelooft.

Voor de verwerking van een traumatische ervaring als mishandeling of seksueel misbruik, geldt in principe hetzelfde. Daarom is het zo belangrijk een kind de kans te geven uiting te geven aan zijn ervaringen. "Of het feitelijk allemaal juist is, is van minder belang, maar voor het politie-onderzoek ligt dat natuurlijk anders".

Zedenzaken ^{UN} 28

Met toenemende belangstelling heb ik de artikelen gelezen in het UN/NZC d.d. 2 en 4 maart j.l. inzake het verhoren van kinderen in zedenzaken. Hoewel ik mijn eigen verantwoordelijkheid, tot zekere hoogte, niet wil ontkennen, moeten mij enkele dingen van het hart. In het meest recente van bedoelde artikelen verklaart de Kinderpolitie Utrecht, bij monde van waarnemend chef mw. Wilma Kloosterman, dat men kinderen zelf wil verhoren en dit niet aan hulpverleners wil overlaten. Ik constateer een zekere discrepantie wanneer ik even verderop lees dat het belang van het kind in alle gevallen voorop staat.

Overeenkomstig eigen ervaringen echter heiligt het doel dan wel niet alle, maar wel (te) veel middelen, bij de Utrechtse Jeugd- en Kinderpolitie. Zo weigerde mijn 16-jarige vriendje eigen beweging aan een getuigenverhoor mee te werken. Bovendien was hij daar om emotionele redenen niet toe in staat. De Utrechtse politie "dreigde" echter dat hij tot een verklaring gedwongen kon worden en men hem derhalve desnoods van school kon ophalen. Verder is mij gebleken dat uitspraken van kinderen in de processen verbaal in eigen "volwassen" interpretaties worden verwoord, waardoor deze een totaal andere intentie krijgen. Het kind ondertekent de verklaring toch wel.

Toen de recherche mijn vriend van huis haalde trachtte men hem, niet geheel vrij van risico's, te imponeren met roekeloos rijgedrag waarbij snelheden tot 160 km. werden bereikt. Sommige jeugdige personen kunnen onder druk van een politieconfrontatie werkelijkheid en fictie moeilijk onderscheiden. De politie is niet in staat gebleken dit te onderkennen en liet er in een enkel geval een kind lustig op los fantaseren, om dit vervolgens voor waarheid aan te nemen (kinderen voelen inderdaad haarscherp aan wat men wil horen). Wanneer meerdere jeugdige personen in één en dezelfde zaak betrokken zijn, schroomt men bij de Utrechtse Jeugd- en Kinderpolitie niet, om deze tegen elkaar uit te spelen. De waarheid over elkaanders verklaringen wordt hierbij nogal eens genegeerd. Dat dit door betrokken jongeren achteraf als 'vriendenverraad' wordt ervaren, behoefte geen betoog. Ook wanneer de jongeren verklaard hebben dat zij een en ander positief hebben ervaren en vrijwilligheid nimmer in het geding was, concludeert de Utrechtse politie dat de jongeren door 'verdachte' zijn gemanipuleerd en geïndoctrineerd.

Zowel vier betrokken jeugdigen zelf, als een viertal ouders, alsmede mijn advocaat en de reclasserings-ambtenaar, konden weinig waardering opbrengen voor deze in Utrecht gevolgde methode. Kortom: de Utrechtse Jeugd- en Kinderpolitie matigt zich in dergelijke zaken een deskundigheid aan die haar niet eigen is. Dat dit op alle betrokkenen een nadelig invloed heeft, kan ik uit eigen ervaring bevestigen. De eerlijkheid gebiedt mij te vermelden, dat ik in twee onderzoeken een gunstige uitzondering beleefde. Mijn vriend heeft echter aan zijn ervaringen een zekere angst overgehouden voor de politie.

Derhalve is inschakeling van gedragswetenschappers in zedenzaken veruit te prefereren boven het beroepsmatige 'spitten' van de politie. De mooie woorden van mw. Kloosterman ten spijt.

R.F. Pino,
Utrecht.

Politie traint in horen van kinderen ^{Tub}₂₂

AMSTERDAM (ANP) - In de hele ontwikkeling van de slachtofferbejegening zijn de kinderen een vergeten groep. Kinderen weten niet, zoals volwassen slachtoffers, welke wegen zij moeten behandelen om hulp in te roepen van personen of instanties.

De opleiding die de Rijkspolitie Amsterdam begint om de rechercheurs van de afdeling Jeugd- en Zedenzaken te trainen voor het horen van kinderen, is dan ook bepaald geen overbodige luxe. J. Oost, hoofd van deze afdeling, is zeer overtuigd van de noodzaak van de cursus die op 5 april van start gaat.

Oost is samen met aankomend orthopedagoge J. Jans anderhalf jaar bezig geweest met de voorbereidingen voor deze voor Nederland, maar ook voor Europa unieke op-

leiding. Alleen in Engeland bestaat een dergelijk soort training.

De behoefte aan zo'n opleiding is vooral de laatste jaren steeds groter geworden, doordat de politie met een toenemend aantal strafrechtelijke zaken te maken krijgt, waarbij hele jonge kinderen als slachtoffers betrokken zijn. Niet dat er ineens meer van dit soort zaken gebeuren, maar de aangiftebereidheid wordt groter.

Hoewel politie en hulpverlening over het algemeen uiterst terughoudend zijn bij het horen van de kinderen, blijkt het vaak in het belang van het onderzoek toch noodzakelijk hen zelf aan het woord laten over de gebeurtenissen, legt Oost uit. Een probleem daarbij was volgens Oost dat die interviews

zeer specifieke vaardigheden en kennis vereisen. Temeer ook omdat het gaat om traumatische ervaringen. Steeds vaker werd dan ook door de politie, of het Openbaar Ministerie, tijdens het strafrechtelijk onderzoek de wens geuit een deskundige (voornamelijk orthopedagogen) in te schakelen.

De politie heeft, aldus Oost, van meet af aan moeite gehad met deze tendens. De gesprekken die gedragsdeskundigen en politiemensen met de slachtoffers houden hebben namelijk een heel ander doel. Oost: „De politiemans wil van het kind feiten horen om aan te kunnen tonen dat strafbare feiten zijn gepleegd. De gedragsdeskundige daarentegen houdt zich bezig met vragen als wat is er gebeurd met het kind, wat heeft dat voor invloed op

hem of haar en hoe moet de hulpverlening gaan verlopen”.

Daar komt volgens hem bij dat in toenemende mate de interviews van de deskundigen tijdens de behandeling van de zaak bij de rechtbank ter discussie worden gesteld door de verdediging. Terecht, vindt Oost dat, maar het heeft wel tot gevolg dat vaak niet de zaak op zich in de schijnwerpers staat, maar de methode van onderzoek inzet wordt van de strijd. „Deze tendens was een extra stimulans voor ons om te kijken of we niet bij de politie zelf iets aan deskundigheidsbevordering konden doen”.

De interviews met kinderen kunnen audiovisueel worden vastgelegd. Achterliggende gedachte is dat kinderen zo slechts éénmaal ge-

hoord hoeven te worden. Indien daaraan behoefte bestaat kan de band dan zelfs tijdens de rechtszaak worden afgedraaid om een inzicht te geven in het verloop van het interview. In het kader van de hulpverlening kan de band dan later mogelijke waardevolle informatie verschaffen over het kind en de gebeurtenissen. Zelfs kan de band eventueel nog ter beoordeling aan een deskundige worden voorgeleid als de verdediging dat zou willen, aldus Oost.

Speciaal voor de bandopnamen is bij de Amsterdamse rijkspolitie een ruimte ingericht waar het kind kan worden ondervraagd. Deze studio is met behulp van twee orthopedagogen en een binnenhuisarchitect zo „verantwoord mogelijk” ingericht.

Vanachter een enkelzijdige spiegel kunnen dan opnames worden gemaakt van het gesprek, zonder dat het kind zich al te bekeken hoeft te voelen.

Voor het vastleggen van het interview is de toestemming van de ouders een vereiste, terwijl het kind zelf ook vantevoren uitvoerig wordt geïnformeerd over de gang van zaken. Een uitgebreide rondleiding door de politiemensen moet iedere waas van geheimzinnigheid weghalen, vertelt Oost.

Voor het regelen van aspecten als privacy en misbruik is de politie uitvoerig bijgestaan door de auteursrechtenorganisatie Buma/Stemra. Ook is vastgelegd dat slechts één moederband van het gesprek zal worden gemaakt en geen verdere kopieën.

Poppenmethode niet zonder meer bewijs ^{NRC} voor seksueel misbruik

Door onze correspondent
MARIEN ABRAHAMSE

DEN HAAG, 20 maart — De poppenmethode mag bij rechtszaken over seksueel misbruik van kinderen niet zonder meer als bewijsmateriaal worden geaccepteerd. Dat blijkt uit een arrest van de Hoge Raad. Rechters die deze zeer omstreden methode toch toelaten, moeten dat blijkens het arrest voortaan gefundeerd motiveren. Met deze uitspraak gaat de Hoge Raad, het hoogste rechtscollege in ons land, in tegen de vaste regel dat rechters op eigen gezag bewijsmateriaal waarderen. Deze regel is ook van toepassing wanneer het bewijsmateriaal is verkregen via onderzoeksmethoden waarover in wetenschappelijke kring verschillend wordt gedacht.

Het arrest van de Hoge Raad betekent dat rechters die een veroordeling baseren op de poppenmethode de kritiek op die methode zullen moeten weerleggen. Omstreden autoriteiten op het gebied van de test-psychologie als prof. dr. P.J. Drenth noemen de poppenmethode „boerenbedrog”.

„Dit hoeft niet meteen het einde van de poppenmethode te betekenen, maar rechters zullen voortaan moeten aangeven waarom deze methode zo betrouwbaar is dat de resultaten ervan als bewijs kunnen worden gebruikt. Ik verwacht een grotere terughoudendheid van rechters om mensen mede op basis van de resultaten van de poppenmethode te veroordelen voor seksueel misbruik van kinderen,” zegt de Hoornse advocaat mr. dr. H.K. ter Brake, die het arrest bij de Hoge Raad uitlokte.

De Hoge Raad vernietigde een arrest in hoger beroep van het Gerechtshof in Amsterdam waar-

mee een verdachte voor het plegen van ontucht met twee van zijn zonen (5 en 9 jaar) tot 1,5 jaar gevangenisstraf was veroordeeld. Het bewijs in deze zaak was geleverd door mevrouw drs. F. Lamers-Winkelmann, die de kinderen met behulp van de poppenmethode had onderzocht. In hoger beroep werd de betrouwbaarheid van de poppenmethode in twijfel getrokken door de advocaat, die vond dat het resultaat van dat onderzoek niet als bewijs mocht worden gebruikt. Hij werd daarin gesteund door getuige-deskundige drs. R. van Rees, die als sociaal pedagoog en psychomotorisch therapeut 17 jaar ervaring met incest heeft. Van Rees noemde de onderzoeksmethode die Lamers-Winkelmann gebruikte onbetrouwbaar en het onderzoek zelf onvolledig. De advocaat wilde dat deskundigen op het gebied van psychologische tests zouden worden gehoord omdat het om een nieuwe en omstreden onderzoeksmethode gaat. Het Hof ging niet in op dat verzoek en volstond in het arrest met de opmerking: „Het Hof acht zich voldoende ingelicht”.

De Hoge Raad vindt dat het Gerechtshof had moeten motiveren waarom de poppenmethode, ondanks de kritiek daarop, toch als bewijsmateriaal kan dienen: „Het Hof had (...) het verweer niet mogen verwerpen zonder die verwerping met redenen te omkleeden. In het bestreden arrest ontbreekt een dergelijke verwerping. Dit heeft tot gevolg dat de bewezenverklaring niet naar de eis der wet is gemotiveerd.”

De Hoge Raad heeft het arrest van het Gerechtshof in Amsterdam vernietigd en het hoger beroep terugverwezen naar het Gerechtshof in Den Haag.

WOENSDAG 8 MAART 1989

NIEUWS

nu NIEUWS

Sosjale Joenit start binnenkort met praatgroep

Incest: erover praten is eerste stap in verwerking

Door Lucy Groen

NIEUWSBLAD NU

8-3

DE HAAG — Ze heet Ilse en is 16 jaar. Van haar de tot haar tiende jaar werd ze regelmatig door haar oom misbruikt. Na een aantal jaren stapelden de problemen zich voor haar zo hoog op dat ze besloot bij professionele hulpverlening aan te kloppen.

In drie maanden lang van de instelling naar de andere instelling te zijn verwezen en ze een jaar geleden voor de hulp van de Sosjale Joenit van Juffrouw Idastraat.

Dit was de eerste keer dat

de deur door de hulpverleners zelf werd opengedaan. Ik kreeg gewoon een kopje thee en werd als persoon behandeld. Dat was al een heel verschil met andere instellingen waar ik was geweest", vertelt ze. Ilse.

Scholen hebben signaalfunctie

een leuke jonge meid in spijkerbroek en sweater, is één van de vele meisjes die in hun zeer prille jeugd seksueel misbruikt zijn. Uit een onderzoek dat in 1986 werd gedaan onder 1054 vrouwen tussen de 20 en 40 jaar bleek dat 15,6% van deze vrouwen te maken had gehad met één of meer ervaringen met seksueel misbruik. Omgerekend op de totale Nederlandse vrouwelijke bevolking (tussen 20 en 40 jaar) komt dat neer op ruim 350.000 vrouwen. Voor meisjes in de leeftijd van 14 tot 21 jaar die met seksuele kindermishandeling te maken hebben gehad start de Sosjale Joenit binnenkort een praatgroep.

Schuldig

"Veel van deze meisjes voelen zich schuldig. Ze zijn dan vaak bang gemaakt door de persoon die ze misbruikt, vertelt Hanneke van der Linden, die de praatgroep gaat begeleiden. "Natuurlijk kan individuele hulpverlening heel wat doen voor deze meiden. Wij denken echter dat door deze groepswijze aanpak de herkenning een grote rol gaat spelen. Vaak zijn deze meisjes nogal geïsoleerd opgegroeid. In een praatgroep ontdekken ze dat ze niet de enigen zijn."

Over de problemen waar meisjes na een incest-ervaring mee te maken kunnen krijgen kan Ilse wel meepraten. "Ik sliep heel slecht, kon me op school niet goed concentreren en had erg veel moeite met het leggen van contacten. Ik voelde me gewoon heel rot."

"Dit zijn inderdaad de meest voorkomende problemen," zegt Hanneke van der Linden. "Omdat ze zich schuldig voelen en vaak denken dat zij de aanleiding zijn durven ze er niet

over te praten. Het is voor deze meisjes moeilijk zich verder te ontwikkelen. Ze zijn immers altijd alleen maar gewaardeerd op hun lijf."

Als een meisje eindelijk de stap naar de professionele hulpverlening doet komt ze vaak met een ander probleem binnen. Pas wanneer er met de hulpverlener een vertrouwensband ontstaat komen de werkelijke oorzaken boven. "Incest heeft vaak een maatschappelijke oorzaak", zo meent Hanneke van der Linden. "Hoewel je voorzichtig moet zijn met bepaalde constatering kan je wel stellen dat het in traditionele gezinnen makkelijker zal gebeuren. In dit soort gezinnen is de man de baas en de vrouw is volgzzaam. In de praatgroep willen we de meisjes duidelijk maken dat dit niet eerlijk is. Het is de bedoeling dat ze zelf gaan zien dat onze maatschappij helaas nog steeds zo in elkaar zit. Wij dringen erop aan dat ze zelf keuzes gaan maken en leren hun eigen grenzen te stellen. Want daar ligt de kern: er is altijd over hun grenzen heen gegaan. Het erover praten werkt al heel bevrijdend."

School

Nog steeds is het zo dat meisjes dit soort afschuwelijke ervaringen zwijsend met zich meedragen. Een plaats waar symptomen signaleerd zouden kunnen worden is op school. "Hier brengen ze immers het grootste deel van de dag door", zegt mevrouw A. de Witt, docente aan de Johan de Wittschool. "Vaak valt een leerling door slechte leerprestaties uit de boot. En aangezien ik er van uitga dat er geen enkel dom kind is, probeer ik dan de oorzaak te vinden. Voorwaarde hiervoor is wel dat je een vertrouwensband

• Hanneke van der Linden (r.) en haar college Rita Bruyn gaan de praatgroep over seksuele kindermishandeling begeleiden.

(Foto: Hendriksen-Valk)

hebt met de leerlingen. Dat is dan ook altijd mijn streven."

Gedrag

Samen met haar collega mevrouw J. Bogers zet zij zich in voor de sterke mate in voor de zogenaamde 'problemkinderen'. In de afgelopen jaren kregen zij ook regelmatig te maken met meisjes met incest-ervaringen. "Wat aan deze meisjes vaak opvalt zijn gedragsmoeilijkheden", zo zegt mevrouw Bogers. "Ze gedragen zich heel jongensachtig en agressief. Ze vragen constant aandacht maar willen bijvoorbeeld absoluut niet aangeraakt worden. Kinderen seinen altijd, als je daar als docent op let, kan je het best signaleren."

Voor een docent blijft het echter bij signaleren en doorverwijzen. Ze zijn niet bevoegd om zelf hulp te verlenen. Sinds vorig jaar werkt er op het Johan de Witt een maatschappelijk werkster. "Daar zijn wij ontzettend blij mee. Zij rondt als het ware het hele proces van signaleren af", aldus mevrouw Bogers. "Vaak zijn wij maanden met een meisje bezig voor de oorzaak van bepaalde problemen eruit komt. Dat gaat vaak heel diep. De groep kinderen die met echte problemen zit wordt steeds groter."

Kantooruren

Voordat deze maatschappelijk werkster werd aangesteld namen wij zelf contact op met

hulpverleningsinstanties. Onze ervaring is dat de ingang naar de hulpverlening heel slecht is. Zo kun je er alleen tijdens kantooruren terecht. De hulpverlening moet er juist zijn als deze kinderen extra eenzaam zijn. En dat is na schooltijd en in de weekends. We hebben hier kinderen die om half 8 al bij de school rondhangen en met de laatste docent vertrekken.

Wat nog veel slechter is, is dat als kinderen eenmaal geholpen worden dit tijdens schooltijd gebeurt. Het schoolritme wordt dan ook nog eens doorbroken. Dit veroorzaakt weer jaloezie bij hun klasgenoten die zien hoe iemand keer op keer vrijaf krijgt."

Training

Om docenten vertrouwd te maken met de signalen die kinderen kunnen uitzenden verzorgen instellingen als het Riagg trainingen. Deze week bijvoorbeeld volgen twaalf docenten van de Johan de Wittschool een training over incest en zelfmoord. Ook de Vereniging tegen Kindermishandeling geeft voorlichting aan diverse doelgroepen.

Vergeeten

Een leerkracht moet nooit zelf hulp gaan verlenen", zegt de heer P. N. Schoof, werkzaam bij de Vereniging. "Onze ervaring is dat het beter is om scholen individueel te benaderen zodat docenten praktische vragen kunnen stellen. Belang-

rijk is dat een onderwerp als seksuele kindermishandeling bespreekbaar wordt op een school."

Volgens de heer Schoof komt het nog zeer veel voor dat vrouwen tot op latere leeftijd doorlopen met incestervaringen. "Het klinkt misschien gek, maar de ervaringen die ze hebben gehad zijn zo traumatisch dat ze zijn weggedrukt en zelfs vergeten. Over het algemeen is het zo dat hoe jonger iemand met incest te maken heeft gehad, hoe moeilijker de verwerking is. Hoe eerder een slachtoffer aanklopt bij de hulpverlening hoe beter. Maar veel hangt dan nog af van de psychische weerbaarheid van het slachtoffer. Voor de verwerking is het heel goed dat het slachtoffer kan praten over haar ervaringen. Een praatgroep vind ik daarom een heel goede vorm van hulpverlening."

Resultaat

Voor Ilse heeft de hulpverlening van de Sosjale Joenit al het nodige resultaat gehad. Hoewel ze nog lang niet alles verwerkt heeft zegt ze: "Ik denk dat je echt wat aan hulpverlening kan hebben. Ik kan nu veel beter over mijn ervaringen praten en erover denken. Als je niet naar de hulpverlening toegaat stop je alles weg en dat is niet goed."

Voor meer informatie over de praatgroep van de Sosjale Joenit kan gebeld worden met nummer 655930.

Grote belangstelling 'Onderwijs en incest'-bijeenkomst

'Signalering sexueel misbruik berust op bereidheid van leerkrachten'

HEEMSKERK - Het taboe wat nog niet zo lang geleden op incest rustte, is enigszins doorbroken. De laatste jaren is het sexueel misbruik van kinderen regelmatig in het nieuws. Ook in het onderwijs leeft de bezorgdheid over de problematiek rond incest. De lichamelijke en vooral geestelijke gevolgen van sexueel misbruik van kinderen zijn zo ernstig dat het van het grootste belang is voor het kind om zo snel mogelijk hulp te krijgen. Juist voor leerkrachten is het daarom van wezenlijk belang dat zij de signalen van sexueel misbruik bij kinderen herkennen en er op de juiste manier mee leren omgaan. In De Vrijburcht aan de Vrijburglaan in Heemskerk was afgelopen vrijdag een bijeenkomst van de werkgroep 'Onderwijs en incest'. In deze werkgroep zijn vertegenwoordigd zeven leerkrachten van Heemskerkse scholen, afdeling onderwijs van de gemeente Beverwijk, de districtscatechese, kerkelijk opbouwwerk, gemeente Velsen, onderwijs voorranggebied, maatschappelijk werk, het RIAGG en de DGD Midden-Kennemerland. De bijeenkomst was uitgeroepen tot een verplichte studiedag door de inspecteur van het onderwijs, de heer Hin en was bedoeld voor alle leerkrachten uit het basis- en speciaal onderwijs in Heemskerk. Uit de omringende gemeenten was er ook belangstelling. Ook in deze gemeenten is men van plan op korte termijn een dergelijke studiedag te organiseren.

Op de studiedag waren zo'n 170 leerkrachten aanwezig en belangstellenden van de gemeente Heemskerk, de Provinciale Staten, het RIAGG, de muziekschool, de catechese-groep, de Stichting Katholiek Onderwijs Oostervijk, de Vereniging van Protestant Christelijke Basisonderwijs Beverwijk en Heemskerk, de stichting Blijf van mijn lijf en het vrouwenpastoraat. 's Ochtends waren er vier sprekers die allen uit hun praktijkervaring informatie gaven over het begrip sexueel misbruik van kinderen, de signalering hiervan en de hulpverlening op dit gebied. 's Middags waren er verschillende workshops. Tjeu Rutten, leerkracht van de Frans Strijboschool en lid van de werkgroep 'Onderwijs en incest': „Rampen kunnen soms voorkomen worden, rampen kunnen soms ook gedeeltelijk hersteld worden. Laten wij ons niet verschuilen achter de dooddoener 'wij wisten van niets'.”

Lyda Dugour, medewerkster van de stichting Vrouwen tegen sexueel

geweld Alkmaar en begeleidster van incestslachtoffers, hield als eerste een lezing over incest. Zij maakte duidelijk dat het begrip incest eigenlijk niet toereikend is omdat hiermee alleen de seksuele handelingen tussen bloedverwanten wordt bedoeld. Beter kan gesproken worden over sexueel misbruik van kinderen. Dit houdt namelijk in het machtsmisbruik van kinderen in een vertrouwensrelatie met een oude bekende. Dit kan buiten familie ook een buurman, een huisvriend of een stiefvader zijn. Zij vertelde dat volgens de huidige onderzoeken het voornamelijk meisjes zijn die het slachtoffer worden van sexueel misbruik. Het percentage misbruikte jongens wordt geschat op tien procent maar dit percentage ligt waarschijnlijk veel hoger. Hierover blijkt nog een taboe te bestaan waardoor er nog geen goed inzicht hierin mogelijk is. Een duidelijk profiel van 'de dader' bestaat niet.

Sexueel misbruik van kinderen komt in alle lagen van de bevolking voor, al zijn er wel aanwijzingen dat het in gezinnen waar sterk autoritaire verhoudingen heersen meer voorkomt. Het misbruiken en mishandelen van kinderen komt veelal voort uit eigen onmacht. „Vaak is het zo dat de dader behoefte heeft aan een bepaald gevoel van macht. Ook kan het zijn dat mannen die in hun seksuele ontwikkeling en beleving zijn blijven steken in hun jeugd overgaan tot het sexueel misbruiken van een kind”, aldus Dugour. Degenen die zich op het vlak van hulpverlening aan incestslachtoffers begeven zijn heel voorzichtig in hun uitspraken hierover.

Hulpeloos

Wel is uit de onderzoeken gebleken dat wat de leeftijd van de kinderen betreft de piek ligt bij het vierde en negende jaar. Dugour: „Er zijn ook baby's die misbruikt worden wat slechts bij een bezoek aan het consultatieburo naar voren kan komen. In alle gevallen is het kind als hulpeloos en afhankelijk wezen, de veiligheid en geborgenheid waarmee het behoort op te groeien kwijt. Door intimidatie

Lees verder op pag. 3.

'Signalering sexueel misbruik berust op bereidheid van leerkrachten'

Vervolg van voorpagina

durft het kind er met iemand over te praten en het raakt in een enorm isolement. Een kind is van nature geneigd ijverig en gehoorzaam te zijn omdat het voelt dat het zijn ouders nodig heeft om te overleven. Kinderen zijn uitstekende waarnemers en leren heel snel uitingen van genegenheid te onderscheiden van andere uitingen. In de meeste gevallen ondergaan ze de situatie om de andere, jongere kinderen van het gezin te beschermen en uit een verantwoordelijkheidsgevoel tegenover het gezin. De schuld zoeken ze liever bij henzelf, omdat dit voor hen beter te aanvaarden is dan het idee dat de persoon waarvan ze afhankelijk zijn niet deugt.”

De gevolgen voor een kind dat sexueel misbruikt of mishandeld is, zijn altijd erg ingrijpend. Het kind zit in een enorm isolement en is bang dat anderen iets merken. Behalve lichamelijke letsel loopt het kind grote geestelijke schade op. „In sommige gevallen is er sprake van gedeeltelijk geheugenverlies omdat het kind het emotioneel absoluut niet aankan. Vaak zijn mannen voor hen veeleisende en op zichzelf gerichte personen en vrouwen merken nooit wat en kunnen niets ondernemen”, aldus Lyda. „Kinderen die sexueel misbruikt zijn, hebben op latere leeftijd vaak enorme moeite met een seksuele relatie. Vaak hebben ze afschuw voor sex en vertonen afwijkend gedrag hierin. Opvallend is dat uit onderzoeken is gebleken dat een enorm aantal prostituees vroeger sexueel misbruikt is. Het gezin wordt in onze maatschappij altijd zodanig beschermd dat omwonenden, familie en kennissen niets merken en niets ondernemen. Lyda Dugour denkt dan ook dat de leerkrachten een belangrijke rol kunnen spelen in het opvangen van kinderen uit dergelijke gezinnen.

Signaleren

Francien Lamers-Winkelman, psychomotorisch therapeute bij het medisch kleuterdagverblijf Margriet in

Haarlem en werkzaam bij de vereniging tegen kindermishandeling, was uitgenodigd om een lezing te houden over 'signalering van sexueel misbruik bij kinderen'. Helaas kon zij niet bij de studiedag aanwezig zijn. Matje Doeve, voorlichtster van de vereniging tegen kindermishandeling was gelukkig bereid de op papier uitgewerkte lezing van Francien voor te lezen. De aandacht werd vooral gevestigd op het belang van de bereidheid van de waarnemer om misbruik van kinderen te herkennen. In de eerste plaats moet de leerkracht erkennen dat sexueel misbruik van kinderen bestaat en in de tweede plaats moet het voor de leerkracht te herkennen zijn aan de signalen die het kind uitzendt.

Deze signalen zijn angst voor lichamelijke contact, schrik bij aanraken, wegduwen, merkwaardig looppatroon waarbij de benen en billen sterk tegen elkaar worden gedrukt en het spontane bewegingsspel ontbreekt. Vaak hebben ze een afkeer van spel en sport en angst om zich te verkleden. Dit gaat meestal gepaard met een negatief zelfbeeld wat zich uit in hun tekeningen. Lichamelijke klachten als buikpijn, spierpijn en misselijkheid kunnen ook een signaal zijn. Evenals exhibitionistisch gedrag, vooral bij jongens en een te grote kennis van seksuele uitingsvormen. Sommige kinderen hebben opvallend veel ongelukjes, eetproblemen, sterk wisselende stemmingen en pijn bij het zitten en kunnen geen afstand doen van de leerkracht. Al deze signalen hoeven op zich niets te betekenen maar bij meerdere signalen is attentie geboden. Indien de leerkracht iets vermoedt, raadt Francien hen aan om contact te zoeken met het kind. Het kind is loyaal tegenover het gezin en zal niet gauw uit zichzelf hierover beginnen maar wacht vaak wel op een handreiking. Francien raadt het sterk af om een solo-actie te ondernemen door bijvoorbeeld het kind uit huis te halen. Raadzaam is, volgens haar, om er met andere leerkrachten over te praten en contact te zoeken met hulpverleningsinstanties.

Hulpverlening

Van de jeugd afdeling van het RIAGG is gespecialiseerd maatschappelijk werker Lida Sanders aanwezig om iets te vertellen over hulpverlening. Zij vertelt dat de rol van hulp-

verlening is gericht op alle gezinsleden. „De ouders moeten in geval van incest niet met een veroordelende houding tegemoet worden getreden. Er is een soort vertrouwensrelatie nodig om het gezin te kunnen helpen. Vaak worden er meerdere hulpverleners ingeschakeld om de gezinsleden apart te helpen. In overleg met school, ouders en eventueel de schoolarts wordt er gekeken naar de mogelijkheden van gezin. Het is afhankelijk van de aard van de problematiek welke hulp er wordt geboden. In heel ernstige gevallen kan de kindbescherming maatregelen nemen om het kind uit huis te plaatsen.”

De aanmelding bij het RIAGG geschiedt soms doordat de school de ouders ervan hebben kunnen overtuigen dat het niet goed gaat met hun kind. Het RIAGG beschikt over een groot team specialisten maar helaas ook over een grote wachtlijst van hulpzoekenden. Voor de ernstige gevallen proberen zij wel direct ruimte te maken, in andere gevallen wordt er ook wel doorgewezen naar het algemeen maatschappelijk werk, het buro jeugd en gezin of andere instanties. Ook werkt het RIAGG nauw samen met de schoolartsdienst en de schoolbegeleidingsdienst. De schoolartsdienst, zo vertelt de laatste spreker van die dag Nacirah Yoesoef, heeft ook een belangrijke taak in het signaleren, registreren en het op gang brengen van hulpverlening. Nacirah Yoesoef is werkzaam bij de afdeling Jeugdgezondheidszorg (JGZ) wat een onderdeel is van de Districts Gezondheidsdienst. Het deelnemen aan onderzoeken van de schoolartsdienst is niet verplicht maar de opkomst is altijd hoog. Mocht na gerichte onderzoeken en gesprekken met kind en ouders duidelijk zijn dat hulp geboden is dan sturen zij door naar de aangewezen instanties. Over de resultaten van hulpverlening bij sexueel misbruikte kinderen is helaas nog weinig bekend.

Hoe moeilijk het is om met anderen over je seksuele ervaringen te praten maakte Matje Doeve haar toehoorders duidelijk door een kleine oefening. Zij vroeg of iedereen in de zaal tegen haar buurman of buurvrouw een plezierige seksuele ervaring wilde vertellen. Dit bracht de nodige hilariteit teweeg, veel gegiechel maar uiteraard werden er geen ervaringen uitgewisseld. Matje Doeve zei: „Ik ben blij dat ik jullie tijdens een studiedag over zo'n

Te Kennemer 14-2-'89

ernstig thema toch nog aan het lachen kan maken. Kunnen jullie je voorstellen dat als het al niet mogelijk is om over een prettige seksuele ervaring met een vreemde te praten, hoe moeilijk het is om dan iets te vertellen over heel

nare ervaringen. Om deze reden is het van groot belang dat er studiedagen voor leerkrachten rond dit thema georganiseerd worden. Een kind brengt tenslotte een groot deel van zijn jeugd door op school.”

ER KAN EEN VADER IN HET SPEL ZIJN

Leerkrachten krijgen oog voor slachtoffers van incest

Slachtoffers van incest geven signalen af waaruit blijkt dat zij zich in een penibele situatie bevinden. Leerkrachten kunnen die opvangen, mits ze daar oog voor hebben. Dat inzicht kunnen ze ontwikkelen door een of meer cursussen over incest en seksueel misbruik van het project 'Samen Leven' in Utrecht te volgen. Daar leren ze ook hoe ze voorzichtig kunnen gaan praten met de betreffende leerlingen en naar welke instanties ze hen kunnen verwijzen.

HET SCHOOLEBLAD 23 maart

Het project 'Samen Leven' is een samenwerkingsverband van het bureau Gezondheidszorg en Voorlichting (GVO) in Utrecht en elf andere organisaties, waaronder de NVSH, de Stichting tegen Seksueel Geweld en het Riagg. In het najaar van 1987 onderzocht het project, in samenwerking met de Rijksuniversiteit Utrecht, of docenten en leerkrachten leerlingen in het Utrechtse voortgezet onderwijs wijs behoefte hadden aan deskundige hulp bij de opvang van kinderen met seksuele vorming en relaties, signalering van incest en preventie van seksueel geweld. Dat bleek het geval. Sinds het voorjaar 1988 biedt het project onder meer cursussen op die gebieden aan.

Signalen van incest

Annet van den Akker (37) coördineert vanuit het GVO het project. Zij heeft als belangrijkste taken het promoten van het project, het verstrekken van inlichtingen aan belangstellenden en het bewaken van het proces van de cursussen. Van den Akker: "Op het gebied van incest zijn er een basis- en een vervolgcursus. Op de basiscursus leren onderwijsgenoten wat incest precies is en hoe ze het kunnen signaleren. Daarnaast krijgen ze gesprekstechniek."

Tijdens de vervolgcursus wordt er met leerkrachten bekeken hoe zijzelf incest in de klas aan de orde kunnen stellen en in hoeverre daaraan op school beleidsmatig aandacht kan worden gegeven. "Heel belangrijk is dat we er in de cursussen de nadruk op leggen dat leerkrachten niet zelf aan de slag gaan, maar vooral moeten doorverwijzen. Daarom geven we aan welke wegen ze kunnen bewandelen, afhankelijk van de hulpvraag. Immers, een meisje dat niet meer terug naar huis wil omdat er wordt gedreigd met mishandeling, heeft een andere hulpvraag dan een meisje dat psychotisch wordt, nadat ze het probleem op tafel heeft gelegd."

Maar voordat een leerkracht kan door-

gedragen, jongens vaker dan meisjes. "Overigens kunnen teruggetrokkenheid en agressie elkaar afwisselen," voegt Marian Arnolds toe. Het is ook mogelijk dat een kind al langer geleden, al voor de middelbare school, slachtoffer is geweest van incest. Dan is dus er geen plotselinge gedragsverandering te constateren. Een derde signaal bij pubers is opvallend seksueel gedrag. Bij jongens uit zich dat in versterken, stoerdoenerij en opscheppen over hun seksuele leven. Arnolds: "Dat lijkt voor jongens nog heel gewoon gedrag ook, maar er kan wel degelijk iets aan de hand zijn. De meisjes zijn gewend om op een seksuele manier aandacht te krijgen. Ze dragen zich vroegrijp. Dat noemt men dan zo, maar ze zijn niet rijp! Het is vaak de enige manier waarop ze tot dan toe aandacht kregen."

Anderen tekenen, vooral bij meisjes, zijn voedingsproblemen, anorexia of boulimia. "Die zijn echter voor een leerkracht lastig om te zien. Je moet daar echt op gespitst zijn. Je kunt erop letten of een meisje wel eet. Maar een meisje dat boulimia heeft, eet wel, maar steekt daarna haar vinger in de keel om het voedsel uit te spugen."

Bleek en suffig

Het gymlokaal of het zwembad zijn bij uitstek plekken waar duidelijke signalen worden afgegeven. Arnolds: "Ik denk dan aan meisjes die bang zijn om aange-raakt te worden en die zich kapot schrikken als ze van achteren worden benaderd. Of aan een meisje dat zich niet wil uitkleden waar anderen bij zijn, omdat ze vermoedt dat die aan haar kunnen zien wat er met haar gebeurt."

Een leerkracht moet ook oog hebben voor meisjes die er bleek, suffig en moe uitzien. Een meisje dat thuis misbruikt wordt, komt nauwelijks aan slapen toe. Ze ligt 's nachts wakker, alert op voetstappen op de trap. Ze is altijd op haar hoede: wie is waar in huis... "Zo'n meisje heeft een heel patroon ontwikkeld om de dader te vermijden. De situatie thuis kan heel klemmend zijn, omdat ook de dader, een opa, oom of vader, een heel patroon heeft ontwikkeld om alleen met haar in huis te zijn."

Door de spanning en slapeloosheid hebben meisjes nogal eens te kampen met buikpijn en hoofdpijn. Dat kunnen dus signalen zijn. De psychische druk om te wijgen kan zich lichamelijk uiten in dergelijke klachten. "Bij sommige meis-

Marian Arnolds en Annet van den Akker.

jes heeft de dader letterlijk gedreigd met moord, mishandeling of een echtscheidings, als ze hun mond openhouden."

Niet vanzelfsprekend

Een leerkracht of leerlingbegeleider moet behoudzaam omgaan met meisjes die een geschiedziekte hebben of zwanger zijn. "Het is voor een incestslachtoffer heel kwetsend", legt de cursusleider uit, "als de leerkracht als vanzelfsprekend uitgaat van vriendjes en niet van een vader. Als een abortus op school bekend wordt, dan zegt iedereen dat zo'n meisje rommelt met vriendjes, vooral als dat meisje zich ook nog eens seksueel uitdrukt gedraagt."

Arnolds is zich ervan bewust dat leerkrachten niet zomaar op grond van bovenstaande signalen kunnen concluderen dat een kind slachtoffer van incest is. In de cursus wordt erop geïmagineerd dat er van alles aan de hand kan zijn en dat de docent buitengewoon voorzichtig te werk moet gaan. "In eerste instantie zal een leerkracht zich afvragen wat zij met de signalen aan moet," zegt Arnolds. Volgens haar kan de docent het beste steeds aantekeningen maken van de tekens die zij ziet of al gezien heeft. De leerkracht moet een leerling gedurende een bepaalde periode volgen, observeren. Pas dan kan zij bepalen of de signalen zich regelmatig voordoen of dat er sprake is van een incident. Met een vertrouwenspersoon in het team zal de docent moeten overleggen: "Zie jij wat ik ook zie?" Dat kan bijvoorbeeld een gymleerkracht zijn, omdat die veel lichamelijke signalen kan oppikken.

Vooraf warmte

De docent zal zich dan moeten bezinnen op de signalen. Als zij blijft vermoeden dat er iets aan de hand is, dan doet zij er goed aan de directeur van de school op de hoogte te brengen en te laten weten dat zij een gesprek wil aangaan met de betreffende leerling. Een gesprek met een leerling over de

mogelijke problemen is echter niet zo maar gevoerd. Een leerkracht dient over een aantal kwaliteiten te beschikken, wil zij zo'n gesprek tot een succesvol einde kunnen brengen. Daarbij komt, zegt Annet van den Akker, dat mannelijke docenten de handicap hebben dat het slachtoffer hen ziet als vertegenwoordiger van de mannelijke sekse en dus van de dader.

Arnolds: "Gesprekstechniek is een belangrijk onderdeel van de cursus. Je moet voorzichtig kunnen uitvinden wat er aan de hand is. Een kind staat enorm onder druk. Hij, of laten we het maar over zij hebben, moet over een gigantische drempel heen getild worden. Hoe je dat moet doen, kun je voor een heel klein beetje aanleren."

"Vooraf warmte moet je in je hebben. De mensen op de cursus hebben in ieder geval veel wil. Leerkrachten zijn weinig geneigd tot het geven van ruimte, ze hebben vaak een autoritaire houding. Daarom zijn er maar weinig onder hen geschikt om zo'n gesprek te voeren."

Via rollenspellen proberen de cursusstudiers de cursisten te leren vooral te luisteren. Daarnaast moeten ze aanleren om op een steunende manier in te gaan op wat een leerling zegt. Het is belangrijk noodzakelijk dat het meisje serieus wordt genomen. Stukje voor stukje zal een leerkracht door moeten vragen, waarbij zij tegelijkertijd oplet of de leerling het gesprek nog wel aankan. De docent moet, en daar mag geen twijfel over bestaan, de leerling onvoorwaardelijk geloven. Doet zij dat niet, dan klappt een kind dicht.

Ook mag zij nimmer woedend worden op de dader. "Vaak heeft een slachtoffer namelijk een ambivalente houding ten opzichte van de vader. Ze wacht eigenlijk op het moment dat vader lief wordt. Of zij heeft vader gesplitst in twee personen: lieve en slechte vader. Ze voelt zich met hem verbonden, het is toch haar vader en ze houdt ook van hem. Als je woedend op de dader wordt, is de kans groot dat ze dichtklapt. Definitief. Belangrijk is verder dat een leerkracht

Mishandeling en incest: worden werkers met kinderen in hun opleiding voorbereid op de confrontatie?

het slachtoffer prijst om haar moed het te vertellen en haar het gevoel geeft dat zij haar niet in de kou zal laten staan. Het slachtoffer moet vertrouwen krijgen in de leerkracht en zich gesteund voelen. Per slot roept ze nogal wat over zich af. Onder geen beding mag een docent meegaan in de geheimhouding van de leerling. Zij mag zich niet laten dwingen om niet in actie te komen. Daar staat tegenover dat de leerkracht wel aan de leerling moet vertellen wie zij op de hoogte zal brengen. Dan moet er bekeken worden tot wie en tot welke instantie een leerkracht zich het beste kan wenden. Dat kan het bureau Vertrouwensarts zijn.

Juiste sfeer

Bovenstaande handvatten zijn nutteloos als een leerkracht niet de juiste sfeer weet te creëren. Arnolds vindt het moeilijk aan te geven hoe een docent haar vraagstelling in de praktijk moet aanpakken. "Het is in ieder geval nodig dat de leerkracht ervoor zorgt dat zij ongestoord met een leerling kan praten. Zij kan dan vertellen dat haar een aantal dingen is opgevallen en dat zij zich zorgen over haar maakt. Daarna kan zij richter vragen stellen. Hoe gaat het thuis? Krijg je wel eens een aai over je bol? Is er iemand lief voor je?"

De vragen zijn echter afhankelijk van de leeftijd en persoonlijkheid van een leerling. Voorop staat dat een leerkracht voorzichtig, maar gericht vragen stelt. Het gaat erom uit te vinden wat er aan de hand is, of er sprake is van incest en vervolgens om de leerling te helpen.

"Als het inderdaad incest is, schrikt een leerkracht", vervolgt Arnolds. "Dat mag zij niet laten blijken. Zij moet zich dus goed voorbereiden en bedenken of zij zelf een dergelijk gesprek wel aan kan." Volgens Annet van den Akker zijn de cursussen van het project Samen Leven een succes. De cursisten zijn zeer tevreden en ook van buiten Utrecht stromen de aanvragen binnen. Het is de bedoeling voor het eind van het project, juni 1990, na te gaan wat de uitstraling van de cursussen is geweest. Van den Akker: "Het zou zonde zijn zijn als deze cursussen en andere producten van het project, waaronder lesmateriaal over incest, alleen beperkt bleven tot de stad Utrecht. In de nabije toekomst wordt bekeken hoe het project op landelijk niveau kan worden overgenomen."

Saron Petronilla

Seks in knipperluchrelatie is nooit verkrachting

Korthals Altes en de zedelijkheidswetgeving

Het voorstel tot wijziging van de zedelijkheidswetgeving baarde eind verleden jaar veel opzien. Eindelijk zou ook verkrachting binnen het huwelijk strafbaar worden gesteld! Toch zijn organisaties als het Clara Wichmann Instituut, dat zich bezighoudt met vrouwen en recht, de NVSH en het COC allesbehalve tevreden. Want het onderscheid tussen verkrachting en aanranding is nog steeds niet uit het Wetboek van Strafrecht verdwenen en de staat blijft zich als zedenmeester gedragen.

Het D66-Kamerlid Wolffensperger stelt daarom voor nogmaals een adviescommissie in het leven te roepen. Hij gaat er niet mee akkoord dat minister Korthals Altes van justitie een zaak die al zolang in discussie is, met zulke karige wijzigingen wil afdoen. De andere fracties zullen deze maand hun standpunt bepalen.

Minister Korthals Altes kondigde de wetswijziging in juni 1988 aan als een wel zeer late reactie op het arrest van de Hoge Raad van 16 juni 1987. De Hoge Raad bevestigde toen het vonnis van het Amsterdamse gerechtshof, dat een man die zijn vriendin met geweld had verkracht, in 1986 had vrijgesproken. Volgens het Hof kon de man na een jarenlange relatie onvoldoende voorzien dat de vrouw definitief de relatie met hem wilde verbreken en 'mitsdien geen vieselijke gemeenschap meer met hem wilde hebben'. Ze hadden immers al die tijd een soort knipperluchrelatie gehad; het Hof sprak van een jarenlang 'proces van aantrekken en afstoten'. Met andere woorden: dáárom zou de

man niet begrepen hebben dat de vrouw inderdaad geen seks en geen relatie meer met hem wilde hebben.

Toen de Hoge Raad op 9 februari van het vorige jaar tevens bepaalde dat verkrachting binnen het huwelijk ook niet via een omweg strafbaar kan worden gesteld, moest Korthals Altes wel zijn veilige plaats langs de zijlijn verlaten. Het gerechtshof en de rechtbank in Den Bosch hadden een man die zijn echtgenote had verkracht, veroordeeld wegens aanranding, wat volgens artikel 246 van het Wetboek van Strafrecht ook niet binnen een huwelijksrelatie mag. De Hoge Raad hielp dit vonnis echter om zeep door vast te houden aan de letterlijke tekst van artikel 242 van het Wetboek van Strafrecht: 'Hij die door geweld of bedreiging met geweld een vrouw dwingt met hem buiten echt vieselijke gemeenschap te hebben, wordt, als schuldig aan verkrachting, gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren.'

Alleen penetratie

Het Clara Wichmann Instituut meent dat Korthals Altes met zijn voorstel de woorden 'buiten echt' uit het verkrachtingsartikel te schrappen. 'ons één van de fraaiste illustraties van het verval van de wetgevingscultuur - of is het de wetgevingsmoraal - volgens het recept van de jaren tachtig heeft voorgeschoten. Het snelle, modieuze, op media en publieke opinie gerichte werk, dat in betere tijden een noodwetje zou heten. Het instituut verwijst naar het veel verstrekkender wetsvoorstel van 1985, 'dat dankzij het vermaledijde persbericht over de verlaging van de leeftijdsgrens in verband met seksualiteit en de panische reactie van de minister op de naar aanleiding daarvan ontstane verontrusting, in de obscuriteit verdween'. De minister stelde in 1985 voor om seks met iemand tussen de rwaalf en zestien jaar niet meer in alle gevallen strafbaar te stellen, maar alleen als er sprake is van misbruik van overwicht of van misleiding.

In het wetsvoorstel van 1985 werd ook het onderscheid tussen aanranding en verkrachting opgeheven. In één wetsvoorstel werden 'seksuele handelingen' strafbaar gesteld, zonder daaraan kwalificaties als 'verkrachting' of 'aanranding' te geven. Als verzwarende omstandigheden waren in hetzelfde wetsartikel onder meer opgenomen geslachtsgemeenschap of handelingen bestaande uit het op andere wijze binnendringen van het lichaam. In een toelichting schreef Korthals Altes toen dat 'het onderscheid tussen beide feiten gradueel is en dat het geen wezenlijk verschil voor de waardering van de ernst van de feiten hoeft te maken of de aanranding van dwang tegen het slachtoffer al dan niet op geslachtsgemeenschap is uitgelopen'.

De Commissie Zedelijkheidswetgeving (ook wel de commissie-Melai genoemd), studieconferenties en nota's over seksueel geweld hadden de 'munitie' voor dat wetsvoorstel geleverd. De Tweede Kamerleden hebben het, dankzij dat 'vermaledijde persbericht' over niet-strafbare seks met jongeren, nooit te zien gekregen. Zij zijn volgens het Clara Wichmann Instituut als een stelletje kinderen aan de kant gezet. 'Al het werk is voor niets geweest. De minister schrijft dat verschillende vormen van seksueel geweld even kwetsend kunnen zijn voor het slachtoffer als geslachtsgemeenschap. En vervolgens worden deze vormen teruggebracht tot anale en orale penetratie. Dit is alles wat er is overgebleven van al die jaren analyse, publiceren en actievoeren. Het instituut concludeert dan ook dat 'achter de zaak van de jeugdigen de zaak van de vrouwen is weggevallen. Voorgevoed, zo lijkt het nu. En daarvoor meent de minister, zijn niet eens argumenten nodig.'

Zedenmeester

De Nederlandse vereniging tot integratie van homoseksueliteit (COC) en de Nederlandse Vereniging voor Seksuele Hervorming (NVSH) vragen zich af waarom Korthals Altes ook de wel gewenste seksuele contacten strafbaar wil houden. En waarom hij zijn voorstel uit 1985 niet handhaaft om de strafbaarstelling van sommige seksuele contacten met jongeren tussen de twaalf en zestien jaar te vervangen door een verbod op seksueel misbruik. 'Een absoluut verbod sluit immers

ANP-FOTO

Minister Korthals Altes

Nog steeds kunnen vrouwen geen daders van seksueel geweld zijn

niet aan bij de praktijk, waarin ook jongeren onder de zestien jaar seksueel contacten onderhouden. Bovendien heeft zo'n verbod geleid tot 'een grote mate van rechtsonzekerheid', omdat er geen vastomlijnd opsporings- en vervolgingsbeleid is. Door handhaving van het absolute verbod op seks met jongeren, zal de rechts-onzekerheid nog groter worden, vrezen de organisaties, omdat het dan een nieuwe legitimatie krijgt.

COC en NVSH zijn ook verbolgen over het feit dat Korthals Altes in tegenstelling tot het wetsvoorstel van 1985, een absoluut verbod voorstelt op seks tussen cliënten of patiënten en hulpverleners. Drie jaar geleden was er alleen sprake van een verbod op seksueel misbruik door hulpverleners. 'Absolute verboden op seksueel contact zijn op zich al riskant, dit is te meer zo wanneer het gaat om contacten tussen volwassenen onderling.' Verder vragen de organisaties zich af waarom de minister archaische bepalingen handhaaft, zoals het verbod op seksuele con-

tacten tussen ambtenaren en hun ondergeschikten. Dat leidt hen tot de conclusie dat niet zozeer de bescherming van de seksuele integriteit, maar veeleer de deminerende publieke moraal uitmaakt of van ontucht sprake is. De staat als zedenmeester dus; nog steeds.

Geen vrouwelijke daders

Ook de gewijzigde zedelijkheidswetgeving zoals minister Korthals Altes die zich voorstelt, kent geen vrouwelijke daders van seksueel geweld. De voorgestelde nieuwe of gewijzigde artikelen betreffen alle met: 'Hij die door geweld of bedreiging met geweld een vrouw dwingt... Hij die ontucht pleegt... Hij die vieselijke gemeenschap heeft met een gehandicapte vrouw... Nu is 'hij' wel meestal de dader; toch bestaan er ook vrouwen die het geweld niet schuwen. Ook al vallen zij dan in de categorie 'Man bij hond'.

Psychiaters hebben veel te veel macht in het strafrecht

De berechting van gekken vormt een enorm probleem in het strafrecht.

door
gijs schreuders

juridisch medewerker

Wie maakt uit of de dader van een misdrijf schuld heeft, dus of de daad kan worden 'toegerekend'? Dat doet de rechter. Maar het is de psychiater die het etiket met het woordje 'abnormaal' op de verdachte plakt. Zijn er normale moordenaars of verkrachters? De informatie van de psychiater aan de rechter beperkt zich niet tot een oordeel over de gestoordheid van de delinquent en diens geestestoestand tijdens het begaan van het misdrijf. De psychiater vertelt ook of de dader meer of minder toerekeningsvatbaar is.

Het begrip toerekening komt echter in geen enkel psychiatrisch handboek voor, het is een juridisch oordeel. De morele opvattingen over schuld en boete van de medische deskundigen zijn strafrechtelijk niet van belang. Toch ontruimt de rechter, die namens de samenleving een beslissing moet nemen, veelal zijn stoel voor de oncontroleerbare psychiater.

Proefschrift

Dit probleem staat centraal in een opmerkelijk proefschrift waarop de Amsterdamse jurist mr. Ch. Haffmans vorige week promoveerde. Hij doet een keiharde aanval op de forensische (gerechtelijke) psychiatrie en lanceert een reeks concrete voorstellen om door scherpere normering willekeur en natte vingerwerk bij de berechting van psychisch gestoorde delinquenten te verminderen.

Het proefschrift signaleert bovendien een ergerlijk misbruik van het strafrecht omdat de algemene geestelijke volksgezondheidszorg faalt. Er bestaan

veel schrijnende voorbeelden van mensen die in strafrechtelijke handen vallen, omdat de psychiatrische inrichtingen hen op straat gooien. Officieren van justitie leuren met psychopaten langs de instellingen. Wegens een tekort aan personeel of wegens gevaarlijkheid worden gestoorde niet opgenomen. Dan kun je er op wachten dat de patiënt een min of meer ernstig misdrijf pleegt en justitie wel moet ingrijpen. In de inrichtingen voor terbeschikkinggestelden zitten nogal wat mensen die daar eigenlijk niet thuishoren, meent Haffmans.

Waarom zou een moeder die in waanzin haar kind vermoordt, ook nog eens openbaar terecht moeten staan? Soms kan het strafrecht zich beter geheel terugtrekken. In zo'n geval sepooneert de officier van justitie de zaak doorgaans onder voorwaarde van psychiatrische behandeling. Te vaak dient een requisitoir als openbare executie, te vaak wordt een ontslag van rechtsvervolgning in de media als 'vrijpraak' betiteld, te vaak worden rechters dan desnoods in een persbericht uitleg te verschaffen als een delict maatschappelijke onrust heeft veroorzaakt.

Geen straf zonder schuld, zegt het rechtsbeginsel. Dit is een kwestie van toerekenen, van verwijtbaarheid. Toerekenen is altijd een relatie tussen dader en beoordelaar. Kinderen kunnen niet vervolgd worden, toch zal men een kind van tien jaar meer kwalijk nemen dan een peuter. Daar blijkt al uit dat een 'kwalijk nemen' ook iets zegt over de gene die oordeelt.

Uit het oogpunt van afschrikking kan de rechter bijvoorbeeld beslissen weinig of geen aandacht te besteden aan de persoon van de dader. Wie in de strijd tegen de internationale drughandel effect verwacht van hoge straffen, zal niet geneigd zijn om veel rekening te houden met de verwijtbaarheid. Anders zou de drugsmafia niet meer hoeven te doen dan zich uitsluitend van psychisch gestoorde koeriers te bedienen, is de vrees

MR. CH. HAFMANS ...opmerkelijk proefschrift...

van de Haarlemse rechtbank. Deze heeft al heel wat op Schiphol gepakte smokkelaars veroordeeld zonder te weten of het gekken betrof.

De psychisch gestoorde delinquent loopt het risico 'dubbel gepakt' te worden: zowel een lange gevangenisstraf als terbeschikkingstelling. Het eerste bij wijze van vergelding, het tweede om de samenleving te beveiligen. Als de rechter de beveiliging in de TBS-instellingen niet vertrouwt, is dat ook een reden om voor alle zekerheid de combinatie met een lange vrijheidsstraf te kiezen.

Ferdi E., de moordenaar van Gerrit Jan Heijn, viel wel degelijk een verwijt te maken van zijn daad. Daarom kreeg hij twintig jaar, in de praktijk nauwelijks minder dan levenslang. Maar toch geen levenslang, omdat er sprake was van 'sterk verminderde' toerekening. Als gevaarlijke gek kreeg hij de beveiligingsmaatregel van terbeschikkingstelling opgelegd.

Terbeschikkingstelling is in wezen ingrijpender dan een lange gevangenisstraf. In de gevangenis kun je 'aftellen', in de inrichting moet je 'veranderen'. De terbeschikkinggestelde verkeert in volstrekte onzekerheid (misschien verandert hij nooit) en wordt voortdurend lastig gevallen.

Mr. Haffmans is van mening dat ook een maatregel, net als een straf, verband moet houden

met de ernst van het gepleegde misdrijf. Nu is het zo dat de sanctie 'terbeschikkingstelling' in principe los staat van het concrete delict. Dat betekent bij de 'halve' gekken (verminderd toerekeningsvatbaar) twee ogen om één oog, twee tanden om één tand. Twee sancties, gevangenisstraf en terbeschikkingstelling, voor één misdrijf. De 'maat van vergelding' moet volgens Haffmans ook de bovengrens vormen van de vrijheidsbenemende maatregel.

Bij de onbeperkt voor nernaalvatbare beslissing tot verlenging van de TBS legt de prognoses van de psychiater over de gevaarlijkheid van de delinquent het meeste gewicht in de schaal. Als de psychiater zegt dat de betrokkene gevaarlijk is, neemt hij geen enkel risico: in de inrichting kan het tegendeel niet blijken. Dus als de TBS maar eindelijk wordt verlengd, komt de voorspelling van de psychiater altijd uit. Alleen de voorspelling dat de delinquent geen gevaar meer oplevert, kan in de praktijk verkeerd uitpakken.

Volgens Haffmans hebben de psychiaters te veel macht in het strafrecht. De waarde van hun voorspellingen is betrekkelijk. Aanwijzingen voor de gevaarlijkheid van een gestoorde delinquent zijn ook voor leken meestal al wel te vinden in de aard van het gepleegde misdrijf en veelal in eerdere veroordelingen. Vaak

blijft de kans op herhaling een kwestie van gissen voor psychiater en rechter. De psychiatrie stelt zich echter nogal absoluut en arrogant op: nooit heeft mr. Haffmans een psychiatrisch rapport gezien dat zegt 'ik weet het niet!'

De beslissing om iemand langdurig op te sluiten heeft niet als rechtsgrond dat een dader psychisch gestoord is, maar dat een concreet misdrijf is begaan. Daarom moet de rol van de psychiater in het strafproces preciezer worden geregeld. Haffmans is tegen een 'bijzondere' rechtspleging voor psychisch gestoorde verdachten. Hij stelt voor nauwgezet af te bakenen wanneer een psychiater kan — en dan ook moet — worden ingeschakeld.

Tot nu toe is meestal de vluchtige indruk van de rechtercommissaris bepalend voor de vraag of een deskundige advies uitbrengt over de geestestoestand van een verdachte. Haffmans stelt voor dat als iemand in voorlopige hechtenis wordt genomen op grond van gevaar voor maatschappelijke veiligheid, altijd een psychiatrisch onderzoek dient plaats te hebben. Anders blijft het een willekeurige aangelegenheid.

Hij presenteert een regeling van de vraagstelling aan de psychiater, van de eisen waaraan diens rapportage moet voldoen en van de gang van zaken bij de klinische observatie van de verdachte. De psychopaat moet in de procesgang zoveel mogelijk behandeld worden als een 'normale' delinquent. Van de 'gewone' gang van zaken kan pas worden afgeweken, wanneer het belang van de psychisch gestoorde als procespartij daar reden toe geeft. Deze is dan ook verplicht aan het psychiatrische onderzoek mee te werken.

De berechting van psychisch gestoorde delinquenten moet strakker genormeerd worden, het is en blijft 'gewoon strafrecht' net als al het andere strafrecht, vindt Haffmans. „Soms is wellicht het gewone spel beter te begrijpen door te kijken wat er met de Joker gebeurt”.

Problemen om incest vragen om langere verjaringsstermijn

door Heikellen Verrijn Stuart

Niet anders dan andere misdrijven is het delict incest na twaalf jaar verjaard. Is de dader ten tijde van het plegen van de incest minderjarig dan is de verjaringsstermijn nog eerder korter, acht jaar dus. Ook dat is bij andere delicten niet anders.

Het probleem is alleen dat incest een ander delict is dan verkrachting, diefstal of beroving. Het cruciale verschil is dat het slachtoffer per definitie minderjarig, meestal een kind is. Dat betekent dat wanneer een vader zijn dochtertje seksueel misbruikt van haar vierde tot haar tiende jaar, het meisje voor haar 22ste levensjaar aangifte moet doen, want daarna is de strafrechtelijke weg afgesneden. Was het de broer die haar misbruikte, terwijl hij zelf nog minderjarig was, dan heeft het meisje in dit voorbeeld tot haar achttiende de tijd om aangifte te doen.

Een populair discussietheema is of het slachtoffer er beter aan doet de 'hulpverlening' of het 'strafrecht' in te schakelen. Afgezien van de waarde van de argumenten in deze discussie is één punt opvallend. Wat vele advocaten uit ervaring weten, is in de media ongenoemd gebleven. In de praktijk blijkt het slachtoffer van incest helemaal het strafrecht niet te kunnen inroepen. Domweg omdat zij te laat is. In verreweg de meeste gevallen ontbreekt haar de feitelijke mogelijkheid, het bewustzijn of de broodnodige afstand om voor het einde van de verjaringsstermijn aangifte te doen. Zij is een kind, zij woont veelal bij de daders in huis en het is geen uitzondering dat de dader haar wettelijk vertegenwoordiger is. Dit vormt een feitelijke en emotionele klemsituatie waaruit het bijna onmogelijk is los te komen. Bovendien blijkt dat incest-

slachtoffers vaak pas veel later in hun leven tot het bewustzijn komen dat zij seksueel misbruikt zijn. Soms zijn de gebeurtenissen zelfs tijdelijk uit hun geheugen verdwenen. Met het volwassen worden komt ook het duidelijker beeld van de jeugd. Pas dan ontstaat de afstand die nodig is om te bepalen wat er precies is gebeurd, hoeveel schade er is aangericht, welke problemen van nu te wijten zijn aan de incestervaring van toen. Op papier geeft het Wetboek van strafrecht de mogelijkheid aangifte te doen van incest voor wie er be-

hoefte aan heeft politie en justitie in te schakelen bij de verwerking van de pijn en de vernedering of om iets 'terug te doen'. In de praktijk is deze regel een dode letter. Minister Korthals Altes heeft zijn wetsvoorstel tot wijziging van de zedelijkheidswetgeving aan de Tweede Kamer voorgelegd. Dat was een mooi moment geweest om aan de verjaring van incest te sleutelen. Een mogelijkheid was geweest de verjaring te laten ingaan met de meerderjarigheid of het 16 jaar worden van het slachtoffer - 16 jaar is een leeftijds grens die in de zedelijkheidswetgeving wel meer voorkomt.

De Vaste Kamercommissie van Justitie is nu bezig de vragen aan de minister met betrekking tot het wetsvoorstel voor het Voorlopig verslag te verzamelen. Nu maar hopen dat de kamerleden alert genoeg zijn om dit punt mee te nemen.

Overigens biedt de rechtspraak een serieus alternatief voor de strafrechtelijke aanpak of de hulpverlening - op beide valt nogal wat aan te merken -, te weten de schadevergoedingsprocedure. De rechtbank in Roermond heeft onlangs voor het eerst - voor zover wij weten, immers, lang niet alle vonnissen worden gepubliceerd - smartegeld oftewel immateriële schadevergoeding opgelegd aan een incestdader. Op zich is dit juridisch niets nieuws. Smartegeld voor seksueel geweld en ook voor seksueel misbruik van jeugdigen is heel gewoon, maar feitelijk is het wel nieuw. En het is van groot belang, niet alleen omdat er nu voor incestslachtoffers ook na het verlopen van de strafrechtelijke verjaringsstermijn nog een juridische weg openstaat, maar ook omdat juist bij incest de schade veelal immaterieel zal zijn: de pijn, het verdriet, de onmogelijkheid een relatie aan te gaan of seksuele contacten op te bouwen.

De Roermondse rechtbank toont in de uitvoerige motivering de enorme omvang van de gevolgen van de incestueuze relatie tussen de betrouktere vrouw en haar twee jaar oudere broer op waarde te hebben meer waard dan een hoog bedrag aan schadevergoeding of een strafrechtelijke veroordeling van de dader.

De auteur is beleidsmedewerker van het Clara Wichmann Instituut.

RECHT & WET

DK
De rechter, en met name de Hoge Raad, wil nog wel eens op de stoel van de wetgever gaan zitten. Waar de wetgever in gebreke blijft juridische duidelijkheid te verschaffen over bepaalde maatschappelijke kwesties, treedt de Hoge Raad vaak regelgevend op. Dat gebeurde rond zaken als staking, abortus, euthanasie en kraken. Maar de Hoge Raad is ook wel eens terughoudend, soms meer dan nodig lijkt. Dat bleek deze week uit een arrest in een zaak over ontucht met een geestelijk onvolwaardige vrouw.

Het staat buiten kijf dat het seksueel misbruiken of ontucht plegen met iemand die geestelijk ziek is, even verwerpelijk is als ontuchtig handelen met iemand die zich door een lichamelijke oorzaak niet teweer kan stellen. Toch moet er strafrechtelijk onderscheid worden gemaakt.

De wetgever kende in 1886 bij het vaststellen van de artikelen 243 en 247 van het Wetboek van Strafrecht aan het begrip onmacht een beperkte betekenis toe. Artikel 243 stelt strafbaar het (buiten echt) hebben van gemeenschap met een vrouw die in staat van bewusteloosheid of onmacht verkeert. Artikel 247 gaat over het plegen van ontucht met

bewezen „met iemand van wie hij wist dat deze in staat van onmacht verkeerde”.

Het hof had geen boodschap aan de wetsgeschiedenis. „Daaraan kan thans — meer dan honderd jaar na invoering van het Wetboek van Strafrecht — geen beslissende betekenis meer worden gehecht. Beslissend is welke betekenis in het maatschappelijk verkeer naar het thans gangbare spraakgebruik aan de term onmacht moet worden gehecht.”

Het hof haalde er het woordenboek bij. Van Dale omschrijft onmacht als „het onvermogen” en „machteloosheid”. Op grond daarvan vond het hof dat onder onmacht tevens moet worden verstaan: geestelijke weerloosheid, waardoor de betrokkene niet in staat is ten aanzien van seksuele handelingen zijn of haar wil te bepalen en die te uiten.

De Hoge Raad heeft korte metten gemaakt met die nieuwerwetse frasen van het hof. De raad verwijst naar zijn oude arresten en merkt streng op: „Er is geen reden nu anders te oordelen.” De Hoge Raad citeert uit het rapport van de Adviescommissie Zedelijkheids-wetgeving: „Een te ruime omschrijving van de groep der onmachtigen kan ertoe leiden dat betrekkelijk grote groepen burgers, die hun handicap ten spijt, geheel of gedeeltelijk actief aan het sociale verkeer deelnemen, ten aanzien van hun seksuele relaties als het ware in een toestand van quarantaine worden gebracht, en dat is bepaald ongewenst.”

Wellicht dat de Hoge Raad met zijn arrest de wetgever wat heeft willen prikkelen tot het maken van haast met vernieuwing van de wetgeving. Niet voor niets merkt de Hoge Raad op: „Hier ligt een taak voor de wetgever.”

Met de uitvoering van die taak is minister Korthals Altes inmiddels begonnen. Ruim acht jaar na het rapport van de adviescommissie kwam de minister in november vorig jaar eindelijk met een wetsvoorstel tot wijziging van de betreffende artikelen in het Wetboek van Strafrecht. Daarin wordt de strafbaarstelling voorgesteld van ontucht met personen die door hun psychische stoornis niet in staat zijn hun wil te bepalen en ontucht door hulpverleners met patienten of clienten. Het begrip onmacht wordt daarmee uitgebreid.

Zolang die wetswijziging er niet is, zullen uitspraken van lagere rechters die al een voorschot nemen op de nieuwe wet, door de Hoge Raad onderuit worden gehaald. Tot die tijd kan de Haagse strafpleiter mr G. Spong — die de jongste uitspraak van de Hoge Raad uitlokte — bij veroordelingen wegens ontucht met iemand die niet door fysieke oorzaak onmachtig was, blijven roepen: „De rechter heeft een bok geschoten.”

Wat was ook Spongs reactie toen vorig jaar mei zijn cliënt K. S., een chirurg, werd veroordeeld wegens seksuele gemeenschap met een patiente. De arts had haar kort voor de daad een valium-injectie gegeven. Het hoger beroep dient binnenkort. Met het jongste — door hem zelf uitgelokte — arrest van de Hoge Raad in de hand, moet Spong pleidooi voor vrijspraak bij het hof een fluitje van een cent zijn.

VICTOR LEBESQUE

Seksueel misbruik psychisch zieken kan nog ongestraft

een bewusteloze, een onmachtige of een kind (mannelijk zowel als vrouwelijk).

Duidelijk stelde de wetgever dat van onmacht alleen sprake is als die het gevolg is van typische ziektebeelden zoals flauwte, epilepsie en schijndood. Geestelijke weerloosheid door een psychische stoornis werd niet als „staat van onmacht” beschouwd. Seksueel misbruiken van en ontucht plegen met een geestelijk gestoorde ontglipt derhalve aan het strafrecht.

De Hoge Raad heeft steeds de beperkte uitleg van „onmacht” gehanteerd, waardoor de strafrechtelijke bescherming tegen ontucht wordt onthouden aan personen die door hun psychische gesteldheid kwetsbaar zijn. „De omstandigheid dat een meisje volslagen idioot is, brengt geen fysieke weerloosheid mede”, aldus een arrest uit 1909. In 1966 formuleerde de Hoge Raad onmacht als: „Een toestand van fysieke weerloosheid die zijn oorzaak vindt in een bij het slachtoffer zelf bestaand onvermogen tot handelen.”

Lagere rechters hebben bij herhaling pogingen gedaan de enge leer van de Hoge Raad te doorbreken. Tot nu toe zonder succes. Deze week vernietigde de Hoge Raad een vonnis van het hof in Den Haag. Dat had een man veroordeeld wegens seksuele spulletjes met een meerderjarige, geestelijk gehandicapte vrouw, die op een verstandelijk niveau van een zes- a zevenjarig kind functioneert. Het hof achtte ontucht

Snellere beslissing over arrest verdachte bepleit ^{Vk 10/3}

DEN HAAG (ANP) — Een verdachte die is aangehouden door de politie, zou sneller voor een onafhankelijke rechter moeten worden gebracht, die oordeelt over verdere gevangenhouding. De rechter-commissaris zou al op de tweede dag dat iemand in verzekering is gesteld, moeten beslissen of de arrestant langer vast moet blijven zitten. Dit heeft de commissie-Moons, die zich bezighoudt met de „herijking” van het Wetboek van Strafvordering, voorgesteld aan minister Korthals Altes van Justitie.

het Europese verdrag voor de Rechten van de Mens waarin staat dat iedereen na aanhouding onmiddellijk („promptly”) voor een rechter moet worden geleid.

De kortste termijn waar het in de Engelse zaak om ging, was voor het hof al te lang: vier dagen en zes uur. Deze termijn strookt exact met de maximale duur van de verlengde invezekeringsstelling in Nederland. Onduidelijk is wat dan wel een juiste termijn is. Uit jurisprudentie van het hof blijkt dat voorgeleiding na 24 uur voldoende „onmiddellijk” is.

Afweging

De commissie-Moons, aangesteld voor structurele wijzigingen in het Wetboek van Strafvordering, werd om een snelle ad hoc-oplossing gevraagd. Bij de afweging van de mogelijkheden koos zij niet voor een verkorting van de termijn van invezekeringsstelling, maar voor vergroting van de waarborgen voor de verdachte. Dat is mogelijk door de rechter-commissaris in plaats van de officier van justitie al op de tweede dag te laten beslissen over de verlenging van de invezekeringsstelling.

De president van de Zwolse rechtbank besliste onlangs in kort geding in deze lijn. Een verdachte wiens invezekeringsstelling zou worden verlengd met twee dagen zonder dat daar een rechter-commissaris aan te pas kwam, werd onmiddellijk op vrije voeten gesteld. De Haagse rechtbankpresident mr Wijnholt, zelf lid van de commissie-Moons, oordeelde kort geleden iets ruimer. Hij wilde liever wachten tot de wetgever met oplossingen komt.

De commissie overweegt in haar advies de mogelijkheden om de invezekeringsstelling van verdachten aan te passen aan eisen van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg. De minister zal binnenkort met een wetsontwerp komen.

In de bestaande situatie kan een verdachte maximaal vier dagen en zes uur worden vastgehouden vóór hij voor een rechter komt. Aanpassing van de strafwetgeving werd noodzakelijk door een uitspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg tegen Groot-Brittannië.

Het hof besliste in november in een zaak van vier van terrorisme verdachte Ieren dat zij te lang van hun vrijheid waren beroofd voordat de onafhankelijke rechter eraan te pas kwam. Daarmee gaf het hof uitleg aan een bepaling in

door VIOLET COTTERELL

AMSTERDAM - De Amsterdamse rechter-commissaris mr U. van de Pol wil af van de wettelijke bepaling dat de rechter-commissaris de leiding moet hebben bij huiszoeken.

Dit zegt Van de Pol in een reactie op de uitspraak gisteren van het Amsterdamse hof in de RaRa-zaak over de positie van de rechter-commissaris bij huiszoeken. „Na deze uitspraak zie ik geen andere uitweg meer,” aldus Van de Pol.

Hij vindt dat huiszoeken, waarbij ook hoort aanwezig zijn bij het forceren van woningen en het urenlang wachten op vingerafdrukken, niet tot de taak van de rechter horen. Van de Pol stelt voor de RC een andere taak te geven. Alle huiszoeken zouden aan diens goedkeuring onderworpen moeten worden.

‘Huiszoeking geen taak voor rechter?’ ^{Par 290189}

Dat vindt hij belangrijker dan deze vorm van bescherming van het huisrecht. „Want de beslissing over huiszoeking betekent een forse inbreuk op de privacy. En laat de rechter achteraf oordelen als er problemen zijn met de in beslag genomen goederen.” De RC zou alleen in bepaalde juridische probleemgevallen zelf nog bij huiszoeken moeten zijn, zoals bij banken of artsen, advocaten en andere ‘geheimhouders’.

Een rechter-commissaris (RC) hoeft niet zelf de hele huiszoeking bij te wonen als hij maar telefonisch bereikbaar is en lei-

ding kan geven alsof hij er wel bij is, zegt de Hoge Raad. Het hof voegt daaraan toe dat de RC het initiatief tot telefonisch contact niet volledig mag overlaten aan de politie. Daarmee wordt namelijk het initiatief tot de controle overgelaten aan de partij die nu net gecontroleerd moet worden.

Met deze uitspraak worden de RC's in een uitzichtloze klempositie geplaatst, vindt Van de Pol. „Als je weggaat, geef je nu eenmaal het initiatief uit handen. Als dat weer niet kan, weet ik het niet meer.” In de praktijk betekent het dat de RC gewoon niet weg kan en dan zijn er vier keer

zo veel RC's nodig, aldus Van de Pol. „Dit is overvragen. We naderen het failliet van de RC.”

Huiszoeking

Eerder leidde een uitspraak van het hof ertoe dat de Amsterdamse RC's hun regels aanscherpten. Bij het begin van een huiszoeking mag de politie alleen nog met een machtiging van de RC naar binnen. Ook zijn over de beëindiging van de huiszoeking afspraken gemaakt met het oog op het in beslag nemen van goederen.

Nu het hof met een nieuw cri-

terium komt, ontstaat er te veel rechtsonzekerheid. „Elk criterium erbij maakt de situatie steeds kwetsbaarder voor toetsing achteraf. Iedereen ziet met grote vreeze de uitspraken van het hof tegemoet. Je merkt dat de politie heel onzeker wordt zodra je weggaat. Maar erbij moeten blijven betekent dat je elk moment van de dag vijf RC's beschikbaar moet hebben. We reddden het dus niet, ook niet met alle inventiviteit.” Voor de mobiele RC's blijkt het in de praktijk vaak moeilijk zelf naar het pand waar de huiszoeking wordt uitgevoerd te belten, zegt hij.

In Amsterdam probeert men via de ‘reizende’ RC, die bij gelijktijdige huiszoeken van het ene naar het andere adres vliegt, het tekort aan RC's op te lossen. Van de Pol wijst er overigens op dat het gros van de huiszoeken spoedzaken betreft die helemaal buiten de RC om gaan.

X
UN 9/3

Verlengen voorarrest alleen als verdachte al is verhoord

ZWOLLE (ANP) — De president van de Zwolse rechtbank, mr. F.C. Fliet, heeft gisteren de onmiddellijke invrijheidsstelling gelast van een Zwollenaar, die afgelopen maandag in voorarrest werd gezet op verdenking van de handel in verdovende middelen en het voorhanden hebben van vuurwapens.

Mr. Fliet nam deze beslissing in het kort geding dat de Zwollenaar tegen de Staat der Nederlanden had aangespannen. Zijn raadsman mr. O.C.A. Millaard was het er niet mee eens dat de inverzekeringstelling van zijn cliënt met twee dagen zou worden verlengd, zodat verdachte niet eerder dan vrijdag aan de rechter-commissaris zou worden voorgeleid. De advocaat beriep zich op een artikel van het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens en op het onlangs naar aanleiding daarvan gewezen arrest van het Europese Hof in de zaak-Brogan.

Volgens het vonnis van Fliet zijn de officieren van justitie voortaan verplicht verdachten te horen, voordat zij de verlenging van de inverzekeringstelling met twee dagen bevelen.

Als het vonnis van de Zwolse rechtbankpresident landelijk wordt overgenomen, betekent dit een enorme toename van werkdruk bij politie en justitie.

Jongeren zitten te lang in een tehuis

Van een onzer verslaggeefsters
DEN HAAG — Jongeren met gezinsproblemen zitten te lang in tehuizen. Zij zouden eerder naar een pleeggezin of gezinshuis moeten. Tehuizen lijken meer geschikt voor jongeren met gedragsproblemen.

Dit stelt het wetenschappelijk onderzoek- en documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van justitie. Bij 438 jongeren van 15 jaar en ouder is nagegaan waarom zij in een tehuis terecht kwamen.

De jongeren wonen gemiddeld ruim een jaar en vier maanden in een tehuis. De tijd dat zij onder een kindbeschermingsmaatregel vallen, duurt bijna drie jaar. In die periode wordt een jongere gemiddeld vier keer elders geplaatst.

Jongeren met ernstige gedragsproblemen hebben vaak een lange kindbeschermingscarrière en komen veelal terecht in 'eindstations' als rijksinrichtingen, opvangtehuizen en tehuizen voor zeer intensieve behandeling. Deze instellingen kunnen de vraag niet aan.

Voor alle minderjarigen geldt dat zij korter in een tehuis hoeven te zitten als er veel overleg is. Hierbij moeten alle partijen betrokken worden: het tehuis, de begeleidende instanties, de jongeren en de ouders. Ook een duidelijk behandelingsplan kan de verblijfsduur bekorten. De onderzoekers adviseren, contacten tussen alle betrokkenen te stimuleren vanaf het moment dat een jongere in een tehuis wordt geplaatst.

Te lang voorarrest leidt tot vrijlating door hof

Van een onzer verslaggeefsters
AMSTERDAM — Het gerechtshof in Den Haag heeft een van diefstal verdachte jongen op vrije voeten gesteld omdat hij 'onredelijk lang' (vijf dagen) in verzekering heeft gezeten op een politiebureau voordat hij aan de rechter werd voorgeleid. Het gerechtshof volgde daarmee een recente uitspraak van het Europese Hof, dat een verdachte vrijwel direct na aanhouding aan een rechter moet worden voorgeleid en dat alleen deze over de verdere detentie mag beslissen. Volgens advocaat mr. W. Brinkhuis is het voor het eerst in Nederland dat een verdachte op vrije voeten wordt gesteld omdat hij te lang in

voorarrest heeft gezeten. In 1987 bepaalde de Hoge Raad dat dergelijke fouten rond de tijdsduur niet tot invrijheidsstelling kunnen leiden en meerdere rechtbanken hebben deze uitspraak tot nu toe gevolgd. Ook de wetgeving wordt er momenteel aan aangepast: voorstel is, om de toegestane termijn van voorarrest terug te brengen van vier naar twee dagen.

De verdachte is overigens slechts op papier vrijgelaten; hij zit wegens wurging nog in een inrichting. De diefstallen werden gepleegd terwijl hij daaruit ontsnapt was. Op 3 april besluit de strafrechter in Amsterdam of ook in deze zaak vormfouten zijn gemaakt.

Politiecel Amsterdam voldoet meestal niet aan de minimumeisen

AMSTERDAM (ANP) — Arrestantencellen van politiebureaus in de Amsterdamse binnenstad voldoen over het algemeen niet aan de minimumeisen.

De voorzieningen zijn zo slecht dat de dienstvoorschriften over de behandeling van arrestanten vaak niet kunnen worden uitgevoerd. Dat zijn de bevindingen van de commissie van toezicht voor de Amsterdamse politiecellen die vrijdag openbaar zijn gemaakt.

De commissie die vorig jaar door burgemeester Van Thijn is ingesteld om toezicht te houden op de behandeling van arrestanten in Amsterdamse politiecellen, maakt een uitzondering voor het hoofdbureau dat „over een groot aantal goed geoutilleerde cellen beschikt”, terwijl de behandeling van arrestanten daar is opgedragen aan speciaal daarvoor aangetrokken arrestantenbewaarders.

Naast het hoofdbureau telt de binnenstad nog negen districts- of wijkbureaus met cellen, die vaak

zijn gehuisvest in oude gebouwen met slechte of geheel ontbrekende voorzieningen. De commissie heeft verder vastgesteld dat de huisvesting van de jeugd- en zedenpolitie „erbarmelijk is”. De slechte huisvesting heeft niet alleen gevolgen voor de behandeling van arrestanten, ook het politiepersoneel lijdt eronder. „De dagverblijven staan in direct oorcontact met de ruimtes waar het personeel ook verhoort afneemt.”

De meeste bureaus hebben slechte opvangruimtes voor mensen die in de war zijn en moeten worden vastgehouden in afwachting van een ambulance. Het is verder ook in de meeste bureaus onmogelijk het dienstpistool zo op te bergen dat de politieagent dat met een gerust hart kan doen voordat hij de cellingang betreedt, terwijl het voorschrift is dat het pistool dan moet worden afgelegd. De commissie betreurt het dat er voor eind 1988 een aantal verbeteringen is toegezegd, maar „dat van verwezenlijking van die plannen weinig of niets is terecht gekomen”.

De superrechtbank

Minister Korthals Altes verwacht met een grootscheepse reorganisatie van de rechterlijke macht niet alleen de rechtspraak in ons land „toegankelijker en overzichtelijker” te kunnen maken; hij durft ook de voorspelling aan, dat de nieuwe „superrechtbanken” met hetzelfde aantal rechters een betere rechtspraak kunnen bewerkstelligen.

Het klinkt veelbelovend, maar is het ook waar? De minister heeft ongetwijfeld gelijk dat de landkaart van de rechterlijke macht er een stuk overzichtelijker op wordt, wanneer je de bestaande 62 kantongerechten en de heren der over het land verspreide raden van beroep op het terrein van de sociale en economische wetgeving, ambtenarenzaken en dergelijke, onderbrengt bij de rechtbanken. De burger weet dan tenminste waar hij terecht kan, namelijk in een van de negentien rechtbanken nieuwe stijl.

Maar met alleen de wetenschap waar je terecht kunt, ben je als burger nog niet beter geholpen. De beoogde aanzienlijke schaalvergroting van de bestaande negentien rechtbanken (meestal nog belabberd gehuisvest ook) zal onvermijdelijk tot gevolg hebben, dat de betrokkenheid van de rechters met het geheel van de organisatie afneemt. Er is binnen de verschillende rechtbanken al een trend om in 'units' te gaan werken en die trend zal alleen maar worden versterkt.

Dat hoeft niet altijd een probleem te zijn, bijvoorbeeld waar het erom gaat de door de overheid zelf in het leven geroepen 'lappendeken' van de administratieve rechtspraak bij de rechtbank onder te brengen. Dit geldt echter niet voor de opheffing van de kantongerechten.

Deze kleinschalige instellingen zijn voor veel burgers vaak een eerste kennismaking met het recht als het om heel gewone dingen gaat als bijvoorbeeld een huurkwestie. Daar vinden ze een rechter en een griffie die de stad en de streek kennen. Een burger zal zich daar ongetwijfeld beter op zijn gemak voelen. De rechtbank-nieuwe-stijl dan zitting laten houden in de oude gebouwen van de kantongerechten is dan alleen maar een cosmetische oplossing.

De schaalvergroting roept intern het probleem op van de beheersbaarheid en extern het gevaar van vervreemding. Of daarmee de efficiency is gediend, is twijfelachtig.

Heldringstichting: ontucht was niet bekend

FC 2/3

door Joop Bouma

NIJMEGEN, ZETTEN – Het aantal aangiften wegens seksueel misbruik tegen de 55-jarige psychiater-directeur van de Heldringstichtingen in Zetten groeit nog steeds.

Tot dusver hebben zich bij de rijks-politie nog eens zes vrouwen gemeld, die belastende verklaringen willen afleggen over de behandel-methode van de psychiater. De man werd afgelopen maandag aangehouden op basis van twaalf aangiften wegens seksuele misdrijven. Van die twaalf aangiften zijn er overigens inmiddels vier in strafrechtelijke zin verjaard. Seksuele misdrijven kunnen na twaalf jaar niet meer worden vervolgd. „We hebben die zaken niettemin op schrift gesteld om een volledig beeld te krijgen”, aldus politiewoordvoerder Herman de Haas.

Ook de vrouwen die zich gisteren en maandag bij de politie hebben gemeld zijn ex-pupillen van de Heldringstichtingen, een inrichting voor 'zeer intensieve begeleiding' van meisjes en jongens.

De psychiater is gisteren voorgeleid aan de Arnhemse officier van justitie en de rechter-commissaris. Volgens de beschuldigingen zou hij tussen 1971 en 1987 ontucht hebben gepleegd met pupillen van het orthopedagogisch en jeugdpsychiatrisch centrum van de Heldringstichtingen en van de kliniek voor jeugdpsychiatrie De Lingewal in Zetten. Volgens de politie blijkt uit de verklaringen van de vrouwen dat ze

tijdens hun verblijf in Zetten soms wekelijks, soms maandelijks werden misbruikt.

De directeur van de Zettense inrichting werd al in december vorig jaar door het bestuur geschorst, nadat er drie klachten tegen hem waren ingediend. Twee van die klachten betroffen seksuele vergripen. De man is inmiddels ontslagen. In de reacties overheerst nog steeds ongeloof over het feit dat de seksuele misdragingen waarvan de psychiater wordt beschuldigd, zestien jaar lang kennelijk letterlijk binnenskamers zijn gebeven. De huidige voorzitter van het bestuur, de Arnhemmer W. Bakker, zegt dat er wel eens anonieme klachten waren binnengekomen. „En daarvan is de inspecteur voor de geestelijke volksgezondheid op de hoogte gesteld, maar met anonieme klachten kun je niet veel.” Pas toen er concrete klachten over de psychiater binnenkamen, greep het bestuur in.

Niets geweten

Ook vroegere bestuursleden reageren verbijsterd. „Wij hebben hier niets van geweten. Het was ons natuurlijk bekend dat er aanmerkingen waren op zijn behandelingsmethode, maar als bestuur hebben wij van seksuele misdrijven nooit iets gehoord”, zegt mr. M.E. de Beaufort barones de Vos van Steenwijk. Mevrouw De Beaufort is langdurig voorzitter geweest van het bestuur. Ze was al voorzitter toen de psychiater, telg uit een geslacht dat nauw verbonden was met de Zettense inrichting, aanvankelijk in deeltijd werd aangesteld. Dat was in 1971. Mr. De Beaufort herinnert zich dat

er door de pupillen (in haar tijd waren dat nog uitsluitend meisjes) veelvuldig werd geklaagd over het beleid van de psychiater. De man diende op grote schaal kalmerende middelen toe, maakte graag gebruik van isolatiecellen en koude douches als therapie.

„Er waren dus klachten, maar daarnaast moet niet uit het oog worden verloren dat het in Zetten ging om een heel apart soort meisjes. Het

Isolatiecel en koude douche als therapie

klinkt niet aardig, maar ze konden van alles verzinnen. Het is heel moeilijk om in dit soort zaken de waarheid van de onwaarheid te onderscheiden.”

Toch moet het bij de opeenvolgende besturen genoegzaam bekend zijn geweest dat de psychiater, die het uiteindelijk binnen de inrichting tot algemeen behandelingsdirecteur bracht, een opmerkelijke belangstelling had voor het seksuele leven van de meisjes, die hij behandelde. Dat aspect kwam in ieder geval meer dan eens naar voren in publicaties van onder meer de vakbond voor tehuusbewoners, de Belangenvereniging minderjarigen. De psychiater was mikpunt van tal van felle acties tegen zijn beleid. Zijn huis in Zetten werd beklad ('Mengele leeft'). Hij kreeg zelfs politiebescherming.

Vorig jaar beschreef Annie Bijnoord, ex-pupil van de Heldringstichtingen, in haar boek *Krassen* de manier waarop de psychiater-directeur zijn gesprekstherapie bedreef. „Wanneer heb je het voor het laatst bij jezelf gedaan? (...) Nog nooit aan zelfbevestiging gedaan? Kom nou, dat maak je mij niet wijs. Vertel me eens, heb je ooit gezien hoe anderen het deden. Veertien ben je, hè? Dan wordt het toch tijd dat je weet wat het is”.

Uit de gesprekken die de hoofdperson Linda in 'Krassen' voert met mede-pupillen, blijkt dat er onderling door de meisjes wel werd gepraat over de praktijken van de zieknijper. „Dat is de grootste smeerlap die hier rondloopt. Je moet er vooral voor zorgen dat je zoveel mogelijk uit zijn buurt blijft.”

„Linda was bang voor die man. Vooral omdat Inge had uitgelegd wat ze precies bedoelde toen ze haar had gewaarschuwd voor die viezerik. Ze had haar verteld dat die vent zelf een tik had. Dat wist ze niet uit eigen ervaring, maar door de verhalen die ze had gehoord van meisjes die ook onder zijn hoede stonden. (...) Hij weet precies wie hij uitzoekt en bij wie hij zoiets kan flikken, had ze gezegd.” Linda pleegde uiteindelijk zelfmoord.

In het naschrift zegt Annie Bijnoord dat de psychiater nooit verantwoordelijkheid heeft hoeven af te leggen van zijn praktijken, „die toch op zijn minst bij een grote groep kinderen die onder zijn hoede zijn geweest, emotioneel een behoorlijke schade veroorzaakt moeten hebben. Ook voor zijn overdreven belangstelling

omtrent de seksuele ervaringen van zijn pupillen heeft hij nooit een verklaring hoeven geven.” Was er dan niemand binnen de inrichting die argwaan kreeg?

Autoritair

Volgens ex-voorzitter mevrouw De Beaufort is er in de psychiatrische wereld nauwelijks een mogelijkheid van sociale controle. „Er is een individueel contact tussen arts en pupil. Dat is een erg verweven relatie. Binnen de staf waren sommigen een grote aanhanger van hem, anderen weer niet. Het is een autoritair persoon, dat lag sommige mensen niet zo.”

Volgens politiewoordvoerder De Haas zijn de meeste vrouwen die tot dusver contact met de politie hebben opgenomen, nog in behandeling vanwege hun ervaringen in Zetten. „Een medewerker van onze sectie jeugdzorg en hulpverlening maakt deel uit van het onderzoeksteam. Elk slachtoffer wordt door ons benaderd met de vraag of er behoefte is aan hulp en als dat het geval is, kunnen wij bemiddelen.” Ook het Nijmeegse jongerenadviescentrum AID probeert ondertussen opvang te regelen voor slachtoffers. Volgens een woordvoerder valt dat niet in alle gevallen mee, omdat sommige vrouwen geen hulp willen, gezien hun ervaringen met hulpverleners.

„Het valt me op dat de reacties van ex-pupillen soms vele jaren terug gaan en niet altijd over seksueel misbruik gaat”, aldus de woordvoerder. „Er zijn bijvoorbeeld vrouwen die vertellen een jaar in een isoleercel te hebben gezeten.”

Meer aangiften van seksueel misbruik tegen psychiater

TR 29-3

Van een onzer verslaggevers
ARNHEM – De rijkspolitie in Nijmegen heeft inmiddels twintig aangiften wegens seksueel misbruik verzameld tegen de ex-directeur/psychiater van de Heldringstichtingen in Zetten. De man zit nog steeds vast. Hij ontkent in alle toonaarden.

De psychiater, die door het bestuur van de inrichting is ontslagen, wordt er van verdacht vanaf het begin van de jaren zeventig pupillen te hebben misbruikt.

Aanvankelijk beschikte de politie over twaalf aangiften. Na de publiciteit rond de arrestatie van de psychiater meldden zich nog diverse ex-pupillen uit Zetten bij de politie om aangifte te doen.

De Arnhemse persofficier van justitie mr. L.M. van Zanten-Renders verwacht dat de man begin juni voor de rechtbank zal verschijnen. Hij heeft tot dusver geweigerd mee te werken aan de psychiatrisch onderzoek.

Protesten

Tegen de behandelingsmethode van de Zettense psychiater, die binnen de inrichting een snelle carrière maakte, werd al vele jaren geprotesteerd door ex-pupillen en de Belangenvereniging minderjarigen.

De man stond er om bekend dat hij veelvuldig gebruik maakte van kalmerende middelen en de isolatiecel

Sexueel misbruik

ARNHEM - Tegen de 55-jarige ex-directeur van de Heldringstichting in Zetten zijn in totaal twintig aanklachten wegens seksueel misbruik ingediend. De klachten zijn meegenomen in het strafrechtelijk onderzoek. Dit heeft persofficier van Justitie, mevrouw Van Zanten-Renders, gisteren gezegd. De Arnhemse rechtbank zal de zaak

tegen de directeur op 6 juni behandelen. De man, die in voor-arrest zit, heeft tot nu toe geweigerd mee te werken aan een psychiatrisch onderzoek, aldus mevrouw Van Zanten.

De ex-directeur is 27 februari aangehouden nadat verschillende aanklachten wegens seksueel misbruik van pupillen tegen hem waren ingediend.

NVA
30-3-85

Drie jaar cel voor ontucht met minderjarigen

AMSTERDAM, vrijdag
De Amsterdamse rechtbank heeft gisteren de 42-jarige J. N. veroordeeld tot drie jaar gevangenisstraf, waarvan zes maanden voorwaardelijk, wegens ontucht met in totaal zeven meisjes.

Tijdens de proeftijd van twee jaar moet N. zich onder toezicht van de reclassering laten stellen. De officier van justitie mr. J. Valente had vijf jaar tegen N. geëist.

De Amsterdammer heeft de afgelopen elf jaar verschillende malen gemeenschap gehad met de meisjes, onder wie zijn stiefdochter. De slachtoffers waren toen het gebeurde 8 tot 15 jaar oud. De man sprak tijdens de zitting, twee weken geleden, van een „drang“ die hij niet kon onderdrukken. De veroordeelde kwam met de meisjes in contact via zijn stiefdochter. De slachtoffers waren veelal vriendinnen van haar en bleven daarom wel eens overnachten. Ook door zijn werk als chauffeur van een schoolbus ontmoette N. een aantal meisjes.

De rechtbank benadrukte dat N. eerder al werd veroordeeld voor een soortgelijke zaak. „Verder“, zo stelde zij, „geeft N. geen rekenschap van de consequenties voor de zeer jonge slachtoffers.“

(ANP)

Officier eist vijf jaar voor ontucht met zeven meisjes

AMSTERDAM (ANP) - De Amsterdamse officier van justitie mr. Valente heeft gisteren vijf jaar geëist tegen een 42-jarige inwoner van de hoofdstad wegens ontucht met kinderen. De man wordt er van beschuldigd de afgelopen elf jaar verschillende malen gemeenschap te hebben gehad met in totaal zeven meisjes, onder wie zijn stiefdochter. De officier motiveerde zijn hoge eis met de opmerking dat de verdachte al eerder was veroordeeld wegens ontucht: „Ik kan geen straf vinden die ver genoeg gaat om mijn afkeuring uit te drukken. Een ding is zeker, het leven van zijn stiefdochter is kapot“, zei mr. Valente.

Vrijspraak ontucht met dochttertje

ENSCHEDA - Het gerechtshof in Arnhem heeft gisteren een 31-jarige Enschedeër conform de eis van de procureur-generaal vrijgesproken van ontucht met zijn tweejarige dochttertje. Eerder had de rechtbank in Almelo de man veroordeeld tot een gevangenisstraf van drie maanden.

De Enschedeër heeft de ontucht altijd ontkend. Zijn ex-vrouw had na de scheiding aangifte gedaan. Ze zou een en ander zelf van het dochttertje hebben gehoord en ook waren haar zelf dingen opgevallen. Het meisje is onderzocht door een gynaecoloog en die constateerde kloofjes in de anus en onderhuidse kneuzingen; de geslachtsorganen waren in tact.

Bij het onderzoek is met het vermeende slachtoffer een poppenspel gespeeld. Mevrouw drs. F. Lamers-Winkelman, pedagoog/psychomotorisch therapeute, zei destijds bij de rechtbank, dat het meisje wel degelijk slachtoffer van ontucht is geweest. Volgens de Enschedeër echter moet dat zijn gebeurd door een ander.

Voorwaardelijk geëist wegens lasterbrieven

Van een onzer verslaggevers
LEEWARDEN - Voor de rechtbank in Leeuwarden zijn gisteren voorwaardelijke celstraffen geëist tegen een vader en een zoon die anderhalf jaar lang brieven vol laster rondstuurden over burens. De 41-jarige J. M. S. uit Oudemirdum hoorde vier maanden voorwaardelijk, 100 uur dienstverlening en verplicht reclasseringstoezicht tegen zich vorderen. Tegen zijn 19-jarige zoon R. A. S. uit Zeist werden vier weken voorwaardelijke celstraf en 750 gulden boete geëist.

Vanaf 1987 tot begin 1988 stuurden vader en zoon zo'n 100 tot 150 briefkaarten naar 23 adressen in Drachten. Daarin werd hun buurman, met wie ze in onmin leefden, beschuldigd van onder andere ontucht met kinderen en het vernielen van volkstuinen.

Ook schreef het duo dat de man zijn kinderen aanzette tot het plegen van winkeldiefstallen en dat hij grote schulden had bij zaken in Drachten. De vader dicteerde de brieven aan de zoon.

Uitspraak 28 maart.

„Meisjes vroegen er vaak zelf om“

HENGELO - Ook in hoger beroep is gisteren tegen de 56-jarige

Hengeloër veroordeeld voor ontucht

HENGELO - Het gerechtshof in Arnhem heeft vanmorgen de 56-jarige H. uit Hengelo wegens ontucht met een groot aantal kinderen veroordeeld tot 15 maanden gevangenisstraf waarvan vier maanden voorwaardelijk met twee jaar proeftijd en aftrek voorarrest.

Twee weken geleden was 15 maanden waarvan drie voorwaardelijk geëist, dezelfde straf die ook de rechtbank in Almelo had opgelegd.

De Hengeloër heeft gedurende vele jaren ontucht gepleegd tal van kinderen in de leeftijd van zeven tot twaalf jaar. Dat gebeurde veelal op een camping in Oldenzaal, waar hij en zijn gezin een caravan hadden.

H. uit Hengelo wegens ontucht met een groot aantal kinderen 15 maanden waarvan drie voorwaardelijk geëist. De Arnhemse procureur-generaal mr. H. A. Holthuis wil voorts, dat de man zich onder toezicht stelt van de reclassering. H. heeft in de afgelopen 20 jaar zeker veertig kinderen, variërend in leeftijd van zeven tot twaalf jaar, misbruikt. Veelal gebeurde dat op een camping in Oldenzaal, waar hij en zijn gezin een caravan hadden. Als er geen therapie wordt gevolgd, is de kans op herhaling groot, aldus een psychiater.

H. heeft de ontucht toegegeven. Hij ontkent echter, dat hij met enkele meisjes geslachtsgemeenschap heeft gehad. „Het bleef altijd aan de buitenkant“, zei hij gisteren.

„Ook wat er wel is gebeurd, is niet juist“, hield de president van het hof de Hengeloër voor. H. bekleemtoonde voortdurend, dat de meisjes de ontucht vrijwillig hadden ondergaan. „De meisjes vroegen er ontzaglijk vaak zelf om“, zei hij. „Wat u verstaat onder vrijwilligheid, hoeven de meisjes helemaal niet als vrijwillig te hebben ervaren“, meende een van de raadsheeren.

De Hengeloër verklaarde er nooit bij te hebben stilgestaan, dat de contacten voor de meisjes schadelijke gevolgen konden hebben. Dat besef zou eerst tot hem zijn doorgedrongen, toen hij vastzat in het politiebureau.

Op vragen van het hof zei H. niet van plan te zijn "er ooit weer aan te beginnen".

Het hof wijst maandag 20 maart arrest.

'Ontuchtpleger moet weg uit Alkmaarse wijk'

4/3/89 AC (voor)

(Van onze verslaggever)

ALKMAAR - De ouders van enkele seksueel misbruikte jongens in de Alkmaarse wijk Daalmeer hebben gisteren in kort geding een woon- en wijkverbod geëist voor een buurtbewoner.

Deze werd in november vorig jaar wegens het plegen van de ontucht veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van negen maanden en verplicht reclasseringscontact. Namens de ouders eiste advocaat J. Boot dat de man uiterlijk binnen drie maanden na het onherroepelijk worden van het vonnis verhuist. Volgens Boot wordt het herstel van de jongens in de weg gestaan als de Alkmaarder in zijn woning blijft. De rechtbank-president doet op 16 maart uitspraak.

Jeugdtrainer verdacht van ontucht met pupillen

Van onze Rotterdamse redactie

MIJNSHEERENLAND,

TEC 10 vrijdag

De 41-jarige J.M. uit Oud-Beijerland wordt ervan verdacht met twee pupillen van zijn voetbalvereniging ontucht te hebben gepleegd.

De man was jeugdtrainer bij voetbalvereniging GOZ in Mijnsheerenland. De man zou zijn handelingen hebben verricht in de periode 1987-1988. Sinds het bekend worden van de feiten is de man niet meer actief bij de voetbalclub.

De zaak kwam aan het licht na klachten van de pupillen.

JF CHRON. Friday, March 3, 1989

Comic Strip Artist Arrested On Charges of Molesting Girl

United Press International

Danbury, Conn.

The cartoonist who draws the nationally syndicated comic strip "Trudy" has been arrested on charges of molesting a 10-year-old girl at a shopping mall here, police said.

Jerry Marcus, 64, of Ridgefield, was arrested Wednesday night on charges of fourth-degree sexual assault and risk of injury to a minor,

said Deputy Police Chief Leo Gantert.

The arrest resulted from a monthlong investigation by Danbury detectives prompted by a report by security officials at a Sears Roebuck store that a child had been molested there on January 13.

Marcus was held pending an appearance in Danbury Superior Court, police said.

Dienstverlening geëist ^{1/3} AC na ontucht met stiefkind

(Van onze verslaggever)

ALKMAAR - De officier van justitie bij de rechtbank in Alkmaar heeft gisteren tegen de 35-jarige H. de V. uit Heerhugowaard een voorwaardelijke gevangenisstraf van twaalf maanden geëist, 250 uur dienstverlening en verplicht reclaseringscontact. De man had tussen 1982 en 1985 een seksuele relatie met zijn minderjarig stiefkind, dat in 1973 werd geboren.

De verdachte geeft toe dat hij met het meisje voor haar twaalfde jaar ontucht pleegde, maar ontkent toen al gemeenschap te hebben gehad. Dat zou pas na haar twaalfde het geval zijn geweest. Het meisje heeft verklaard dat de seksuele handelingen begonnen toen ze acht jaar oud was.

Volgens advocaat J. de Goeij bracht het meisje de gebeurtenissen begin maart 1988 in het gezin ter sprake. De verdachte ging daarna een maand ergens anders wonen en heeft zelf contact opgenomen met

een vertrouwensarts. Op advies van de vertrouwensarts meldde het gezin zich op 11 april 1988 bij het RIAGG in Alkmaar.

De Goeij: „Het RIAGG zei toen nee, omdat zij geen garantie had, dat de kans op herhaling uitgesloten was. Ik begrijp die opstelling niet. Waarom heeft het RIAGG de situatie niet laten beoordelen door een psychiater?”

Volgens de reclaseringscommissaris vond op 25 april 1988 een gesprek plaats tussen justitie, de Raad voor de Kinderbescherming, het RIAGG en een vertrouwensarts. Vier dagen na dit overleg werd de verdachte gearresteerd, terwijl het meisje zonder overleg met de moeder uit huis zou zijn geplaatst.

De Goeij: „Mijn cliënt ervaart het feit dat hij is gearresteerd, nadat hij vrijwillig hulp zocht als bijzonder zwaar. De officier van justitie woog bij zijn eis mee, dat het meisje niets liever wil dan dat alles weer goed komt in het gezin.”

De rechtbank doet op 14 maart uitspraak.

SOUTH BAY

Child Molester Given 14 Years

SAN JOSE - Frank Dominguez, 39, a former teacher's aide, was sentenced yesterday to 14 years in prison for molesting nine young girls while he worked for three years in day-care programs operated by the YMCA.

Dominguez, who pleaded guilty in early March, was sentenced by Superior Court Judge Edgar Taylor.

The girls, ranging in age from 5 to 7, were fondled by Dominguez at two of the centers operated by the Central Branch of the YMCA where he worked. The YMCA has provided day care for 15 years in San Jose and serves about 2,000 youngsters at 50 sites in its after-school programs.

Meisjes misbruikt door Uitgeester

VELSEN - Een 43-jarige man uit Velsen wordt er van verdacht de afgelopen maanden in Driehuis meerdere malen ontucht te hebben gepleegd met kinderen. De man die maandag door de politie van Velsen werd aangehouden, heeft inmiddels toegegeven met twee meisjes van 12 en 13 jaar ontuchtige handelingen te hebben gepleegd. De politie verdenkt hem er echter van met meer meisjes contact te hebben gehad. De Velsenaar is al eerder veroordeeld geweest wegens ontucht.

Dagblad Kennemerland 14/3/89

Verzoek politie:

Verdachten in ontuchtzaak ^{NVHN 8} langer vasthouden

HOOGVEEN - Op verzoek van de Hooogeveense politie zal Justitie deze week beslissen of de drie Hooogeveners, die worden verdacht van ontucht met minderjarige kinderen, nog twee dagen langer mogen worden vastgehouden. De politie verwacht de komende dagen keiharde gegevens boven water te krijgen die moeten aantonen dat de mannen iets met de zaak te maken hebben. Vooralsnog blijven de verdachten hardnekkig ontkennen dat ze bij de geruchtmakende affaire zijn betrokken.

15-3-89

Nieuwsblad van het Noorden • wc

Hooogeveen:

Verdachten in ontuchtzaak weer op vrije voeten

Van een onzer verslaggevers
HOOGVEEN - De drie verdachten in de Hooogeveense ontuchtzaak zijn gisteravond op vrije voeten gesteld. Dat gebeurde ook met een vrouw uit Amersfoort, die een paar dagen geleden werd aangehouden. Zij werd ervan verdacht zijdelings bij het seksuele misbruik van een tiental kinderen in de leeftijd van 4 tot 7 jaar betrokken te zijn geweest. „We hebben de indruk dat het viertal niets met de zaak te maken heeft,” zegt officier van Justitie mr. A. Poerink.

De drie Hooogeveners (30, 39 en 50 jaar) werden vorige week maandag aangehouden, na een onderzoek van enkele maanden. Hun voorarrest werd vorige week vrijdag op last van de rechter-commissaris verlengd, omdat er voldoende aanwijzingen waren dat zij de kinderen hadden misbruikt. De drie mannen bleven echter in alle toonaarden ontkennen. „Door de resultaten die het onderzoek van de laatste dagen heeft opgeleverd, is de indruk dat de mannen onschuldig zijn gegroeid,” aldus Poerink. De ouders van de betrokken kinderen zijn gisteravond op de hoogte gesteld van de vrijlating. De politie gaat verder met het onderzoek.

Verhoor in ontuchtzaak levert tot nu toe nog niets op

Hooogeveners blijven ontkennen

HGV COURANT 7

HOOGVEEN - Het verhoor van de drie Hooogeveense mannen die gisteren werden aangehouden op verdenking van het plegen van ontucht met tenminste tien kinderen in de leeftijd van twee tot zes jaar, heeft tot nu toe niets opgeleverd. De verdachten blijven hardnekkig ontkennen en van enig verband met andere ontucht-zaken - zoals in Oude Pekela - of met de handel in kinderporno is niets gebleken. Het verhoor wordt vandaag voortgezet.

Vorig jaar

De drie mannen zouden vorig jaar augustus, september en oktober kinderen meegelokt hebben in de woonwijk Zuid en zich daar onzedelijk hebben laten betasten. Ook zouden zij zelf hun slachtoffertjes betast hebben. De zaak kwam in november aan het licht toen verschillende ouders van elkaar ontdekten dat hun kinderen 'rare' verhalen vertelden en zich afwijkend gedroegen.

Dat de mannen geoperieerd zouden hebben in een flat aan de Vriesestraat, zoals een landelijk dagblad vanmorgen meldde, wordt door de politie ontkend. „In de Vriesestraat zijn geen huiszoekingen en aanhoudingen verricht en er is

volgens ons geen enkel verband tussen de Vriesestraat en deze ontuchtzaak”, aldus politiewoordvoerder A. Oppers.

Schade

Volgens regio-leider E.W. Pijpstra van de RIAGG (Regionale Instelling voor Ambulante Geestelijke Gezondheidszorg) in Hooogeveen is niet zonder meer te zeggen of en in welke mate de slachtoffertjes zijn geschaad door de ontucht. Zijn dienst is niet betrokken geweest bij het onderzoek en hij kent geen details van de zaak. Als de slachtoffertjes in Zuid zijn geschaad kan dat het best worden vastgesteld door professionele hulpverleners. Daarom heeft de politie direct nadat de zaak aan het licht kwam contact gezocht met deskundigen die hebben gezorgd voor begeleiding van ouders en kinderen. Overigens hecht de politie zoveel waarde aan de privacy van de betrokkenen, dat zij de identiteit van de hulpverleners niet wil prijsgeven. Ook over de rol van deskundigen tijdens het onderzoek houden politie en justitie zich op de vlakte.

De Asser officier van justitie J. Münzebrock, die gisteren aanwezig was bij de huiszoekingen:

„Een of meer gedragsdeskundigen zijn met mate betrokken geweest bij het onderzoek. Daarbij moet je denken aan het doorlezen van verslagen van de gesprekken met de kinderen. Het ging uitsluitend om de vraag 'Zou het waar kunnen zijn wat de kinderen vertellen?' Zaken als een poppenspel-onderzoek zijn hier absoluut niet aan de orde geweest.”

Bolderkar

Het onderzoek waarop Münzebrock doelt kwam onlangs in opspraak tijdens de Bolderkar-affaire in Vlaardingen, waarbij een groot aantal kinderen seksueel zou zijn misbruikt. Wellicht - gewaarschuwd door de ophef rond die kwestie en de zaak-Oude Pekela pakt de Hooogeveense politie het onderzoek zeer behoedzaam aan. Zo behoedzaam zelfs, dat op de basisscholen in Zuid gistermiddag nog niets bekend was over de ontucht met de kinderen. De directuren van zowel de Mimosaschool, De Flochte, de Anjelier als de Johannes Calvijnschool konden geen reactie geven omdat ze volkomen onbekend waren met de zaak.

Woordvoerder politie:

„Hooogeveense ontuchtzaak heeft niets te maken met kinderporno”

HOOGVEEN - Volgens een woordvoerder van het Hooogeveense politiekorps is er geen enkele aanleiding om te denken dat de Hooogeveense ontuchtzaak te maken heeft met die in Emmen of Oude Pekela. „Wij hebben geen aanwijzingen dat het gaat om handel in kinderporno.” De drie aangehouden Hooogeveners van 30, 39 en 50 jaar zijn er volgens de politie ook de personen niet naar om zich daarmee bezig te houden.

•Morgen moet de rechter-commissaris beoordelen of de politie voldoende bewijs heeft om de verdachten nog langer op het bureau te kunnen vasthouden. De politie heeft de mannen aangehouden na huiszoekingen waarbij goederen werden gevonden die ook in de verklaringen van de kinderen voorkwamen. Voor zover nu bekend zijn er zes tot tien kinderen misbruikt. Zij variëren in leeftijd van 4 tot 7 jaar. De ontuchtige handelingen zouden

vooral bestaan uit betasting.

De mannen hebben geoperieerd in Hooogeveen-zuid; volgens de verklaringen van de kinderen "in woningen en parkachtige omgevingen in Hooogeveen". Hoewel de daders vooral in de maanden augustus, september en oktober actief waren, kwam volgens de politie de eerste aangifte in november binnen. „Toen zijn we direct op onderzoek uitgegaan”, aldus de woordvoerder.

N/KN 17-3-89

Hoogevener: 'Ik ben geestelijk kapot'

Verdachten ontuchtzaak verlangen rehabilitatie

Van een onzer verslaggevers

HOOGEVEEN - De drie verdachten in de onlangs in de publiciteit gekomen Hoogeveense ontuchtzaak verlangen rehabilitatie. Het trio, dat dinsdag weer op vrije voeten is gesteld, voelt zich zwaar gedupeerd door de affaire. Een van de verdachten, een 50-jarige Hoogevener, kan de insluiting in een politiecel en de intensieve verhoren nog steeds niet goed verwerken.

"Ik ben geestelijk kapot. Het is verschrikkelijk dat ik werd verdacht van ontucht. Ontucht staat voor mij gelijk aan moord. Ik kan er nog steeds niet over uit. Mijn naam is voorgoed in diskrediet gebracht," zegt hij. De zaak heeft hem zo in verwarring gebracht dat hij eerst enkele dagen tot rust wil komen. Bovendien wil hij de affaire doornemen met zijn advocaat voor hij gerechtelijke stappen onderneemt.

Onder de verdachten bevonden zich ook twee medewerkers (30 en 39 jaar) van de Kringloopwinkel in Hoogeveen. Het heeft het bedrijf geen goed gedaan dat zij vast hebben gezeten op verdenking van ontucht met 10 kleine kinderen. Na hun aanhouding vorige week maandag ontstond er een lawine van geruchten. Die moeten volgens het bestuur nu snel de uit de wereld worden geholpen. "De vrijlating heeft hun onschuld aangetoond, vooral nu Justitie zegt dat zij niets met de zaak te maken

hebben," zegt bestuurslid Hans Wagelaar.

Volgens Wagelaar heeft het bestuur geen seconde getwijfeld aan de onschuld van de twee medewerkers. "Dat zij zijn behandeld als misdadigers van de ergste soort heeft ons verbaasd en geschokt." Wagelaar is bang dat de geruchten de winkel klanten zullen kosten. Op het ogenblik wordt het bestelbusje, dat tweedehands goederen ophaalt, door velen al aangeduid als het 'pornobusje'.

De advocaten van de Hoogeveners overwegen een eis tot schadevergoeding in te dienen. Dat kan echter pas gebeuren als het gerechtelijke vooronderzoek is afgerond. Ook moet de officier van Justitie dan nog verklaren van rechtsvervolgving af te zien. Vooral nog ziet officier van Justitie A. Poerink dat echter nog niet gebeuren. "Voordat de verdachten helemaal kunnen worden gerehabiliteerd, moeten eerst de daders worden gepakt," zegt hij.

Kinderlokker verdacht van ontucht met twee meisjes

Van een onzer verslaggevers
TEL 16 VELSEN, donderdag

De politie van Velsen heeft een 43-jarige inwoner van die gemeente aangehouden, omdat hij wordt verdacht van het plegen van ontucht met twee 12-jarige meisjes. Hij lokte zijn slachtoffertjes naar zijn woning. Bij zijn huis hield hij paarden.

Deze paarden oefenden een grote aantrekkingskracht op de meisjes uit. Hij wachtte de meisjes bij school op en wist hen te bewegen mee te gaan.

Het vermoeden bestaat dat er veel meer slachtoffertjes zijn. De verdachte woont sinds enige tijd alleen. Onlangs was hij nog partij in een rechtszaak. Hij stond terecht wegens mishandeling van een vrouw met wie hij samenwoonde. De man is in verzekering gesteld.

Leidenaar (61) pleegt ontucht met meisje (6)

LEIDEN - Een 61-jarige Leidenaar is gisteren aangehouden in verband met het plegen van ontucht met een 6-jarig meisje. Het kind liep gistermiddag in de Tasmanstraat haar hondje uit te laten, toen zij werd overvallen door een regenbui. Daarop ging zij schuilen in een fietsenstalling, waarop de man zich bij haar voegde en onzedelijk betastte. De Leidenaar is al eerder in verband met het plegen van ontucht met justitie in aanraking geweest.

LD WU 15-3-89

Cel en tbs geëist tegen man die jongetje verkrachtte en bijna doodde

ARNHEM (ANP) - Voor het Arnhemse gerechtshof is gisteren drie jaar en tbs geëist tegen een 30-jarige man uit Harderwijk, die in mei vorig jaar in Almere een 8-jarig jongetje verkrachtte en daarvan levensgevaarlijk verwondde met een schroevendraaier. De rechtbank in Zwolle veroordeelde de man vorig jaar al tot die straf, maar de man ging in hoger beroep omdat hij deze te hoog vond.

Omdat de verdachte verdwaald was in een nieuwbouwwijk in Almere vroeg hij aan een aantal kinderen de weg. Een 8-jarig jongetje wilde hem behulpzaam zijn en stapte in zijn auto. De man reed daarna met hem naar een bos buiten Almere. Hij dwong het jongetje zich uit te kleden en kleepte vervolgens zichzelf uit. Vervolgens verkrachtte de man het jongetje.

Tegenover de rechtbank ontken- de de man de verkrachting, maar hij gaf wel toe dat hij ontuchtige handelingen met het slachtoffertje had gepleegd. Bovendien stak hij het jongetje verschillende keren met een schroevendraaier. Op een vraag van hofpresident Coeleman waarom hij het jongetje stak, antwoordde de verdachte dat hij hiervan seksueel opgewonden raakte. Omdat het jongetje gilde van de pijn sneed hij hem met een mes in de hals, waarna het slachtoffer bewusteloos raakte.

De man dacht dat hij de jongen had vermoord en vluchtte. Een ambtenaar van Rijkswaterstaat vond het levensgevaarlijk gewonde slachtoffertje en dankzij snel operatief ingrijpen kon zijn leven worden gered. Het jongetje bleek als gevolg van de steken met de schroevendraaier inwendig zeer ernstig ge-

wond. De verdachte noemde het tegenover het gerechtshof onbegrijpelijk wat hij had gedaan en zei dat hij juist veel van kinderen hield.

De procureur-generaal zei het moeilijk te vinden in dit geval zake- lijk te blijven. "Mijn gedachten zijn bij het jongetje. Hoe bestaat het dat iemand zo iets doet". Volgens het psychiatrisch rapport was de man beperkt verminderd toerekenings- vatbaar en is de kans op herhaling groot.

Het gerechtshof doet 6 april uit- spraak.

LD WU 24-3-89

AD 30-3

Kinder- vriend op de korrel

Van onze correspondent

DEVENTER -

Twee mannen heb- ben in Deventer een 60-jarige inwoner van die stad mishan- deld, omdat ze hem verdachten van on- zedelijke handelin- gen met kinderen.

Het slachtoffer had de kinderen echter alleen een paar cen- ten voor hun goede Paasrapport gege- ven.

De politie heeft de 36-jarige R. aange- houden. De tweede verdachte is nog voortvluchtig.

Vader pleegde ontucht met jongste dochter

Van onze correspondent

NOORDWIJK - Tegen een 47-jarige ex-inwoner van Noordwijk is gisteren voor de Haagse rechtbank 21 maanden gevangenisstraf geëist, waarvan zeven maanden voorwaardelijk. De man, inmiddels woonachtig in Den Helder, wordt ervan beschuldigd ontucht te hebben gepleegd met zijn jongste dochter en van een poging zijn zoon te doden.

Officier van Justitie mr. Van den Broek zei dat de man, die alle beschuldigingen overigens ont- kende, zijn gezin jarenlang had geterroriseerd.

Pas in 1988 kwam de zaak aan het licht toen de vier kinderen en de ex-vrouw van de man voor de tweede keer hun verhaal vertel- den bij de Noordwijkse politie. De eerste keer, in 1986, had de politie geen aangifte willen opnemen. Tot grote spijt van Van den Broek, die tijdens de zitting aan- kondigde over deze zaak binnen- kort contact op te nemen met de plaatselijke politie.

N/KN 31-3-89

Geelse vrachtwagen- chauffeur pleegde zedenfeiten

Een 43-jarige vrachtwagen- chauffeur uit Geel werd gisteren ondervraagd door de Turnhoutse onderzoeksrechter in verband met zedenfeiten. In de voorbije twee jaren heeft de Geleenaar zich herhaaldelijk schuldig ge- maakt aan zedenmisdrijven met minderjarige jongens in Geel, Turnhout en Kasterlee. De vrachtwagenchauffeur pleegde ook ontuchtige handelingen met jongens die hij in de vrachtwagen meenam op reizen naar het bui- tenland.

AC 30/3

Ontuchtpleger moet therapie kind betalen

(Van onze verslaggever)

DEN HELDER/TEXEL — De 59-jarige J. B. uit Den Helder moet bijna vijftienhonderd gulden betalen aan de moeder van een meisje met wie hij ontucht heeft gepleegd. Zoveel kost de therapie bij het Riagg die het dochtertje momenteel ondergaat.

B. werd verder door het Amsterdamse gerechtshof veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van twaalf maanden. Die straf was onvoorwaardelijk geëist. Het hof wilde de man, die vijf maanden in voorarrest heeft gezeten, echter niet terugsturen naar de gevangenis. Toen B. nog op Texel woonde, heeft hij gedurende zeker vijf jaar ontucht gepleegd met meisjes van 5 tot 7 jaar.

LD Do 23-3-89

PAGINA 19

Rijnsburger opgepakt na ontucht met kinderen

RIJNSBURG — Een 19-jarige man uit Rijnsburg is maandag in zijn woonplaats aangehouden op verdenking van ontucht met kinderen. De Rijnsburger heeft inmiddels bekend en wordt vandaag voor de officier van justitie geleid.

De politie kwam de man op het spoor nadat bewoners van de wijk Frederiksoord hadden gezien dat de man ontuchtige handelingen pleegde met een 4-jarig meisje en daarbij zijn geslachtsdeel liet zien. De politie kon de man in de wijk aanhouden.

De afgelopen maanden zijn er meerdere aangiften van ontucht met kinderen van 3 en 4 jaar oud bij de Rijnsburgse politie binnengekomen. Tijdens het verhoor dat de man de afgelopen dagen is afgewomen, heeft hij ook deze zaken bekend.

Aanrander van minderjarige aangehouden

Het Gentse parket heeft gisteren morgen Luc S(24) uit Gent aangehouden wegens aanranding van eerbaarheid met geweld op een minderjarige.

De man kreeg zijn 9-jarig slachtoffer vorige week woensdag in de Bevrijdingslaan te Gent in het oog. Het meisje was toen op weg naar haar grootmoeder. Luc S. nodigde haar uit om in zijn wagen te stappen, wat het goedgelovige kind dan ook deed. Daarop reed Luc S. naar een afgelegen plaats, waar hij zich aan de minderjarige wilde vergrijpen. Het meisje kon echter ontsnappen.

Het meisje was bovendien nog zo lucid om een deel van de nummerplaat van de wagen te onthouden. Aan de hand daarvan kwam het gerecht de aanrander op het spoor.

BANGKOK POST FRIDAY MARCH 3, 1989

Pramarn plans to 'buy' girls before they reach brothels

THE Public Welfare Department may be asked to help "buy" young girls to prevent them from being sent to pimps or brothel owners by their own parents for quick cash.

Interior Minister Pramarn Adireksarn said he had instructed the ministry's advisory board to look into the possibility of the move.

According to the plan, Gen Pramarn said, the department would set up an office to provide money to parents who were in need of cash and planned to sell their children to white slave traders.

The children "sold" to the department would

then be given occupational training and help in finding for jobs, Gen Pramarn said.

The advisers would have to find funding sources for the plan, he said.

Apart from girls throughout the country, it was also planned that the office would give assistance to young boys in order to prevent them from being forced into child labour at an early age, said the minister.

The plan would complement the Labour Department's role in alleviating unemployment problems, added Gen Pramarn.

Child-sex suspects arrested after bail

THE two Americans charged with running a homosexual child-sex ring have been released on bail and re-arrested at the request of the US Federal Bureau of Investigation.

A United States Embassy spokesman said David Groat and Stephen Raymond had been arrested in connection with sexual offences in the US.

Metropolitan Police commissioner Pol Gen Manas Krutchaiyan told UPI: "We re-arrested them on Saturday after receiving communication from the FBI that both were wanted on charges of sexual abuse of children in the US."

Gen Manas said Groat, 36, of California, and Raymond, 43, of New York, were released on bail on Friday.

An Embassy spokesman Ross Petring said the embassy passed on the FBI request for the re-arrest of Groat and Raymond. "David Groat jumped bail in Massachusetts where he was awaiting trial on a charge of sexual assault on a minor male," Petring said.

He said a federal warrant had been issued for "unlawful flight to avoid prosecution".

Petring said a US privacy law prevented him from providing details on the FBI's interest in Raymond.

The suspects were arrested on Thursday at a Bangkok condominium where they said they ran a foster home for children.

Instead, police charged, they ran a service providing young boys to have sex with homosexual tourists. Seized at the apartment were photograph albums full of pictures of naked boys from which the tourists allegedly made their selections.

Four teenage boys were picked up at the condominium and turned over to a government welfare agency after telling police the men had sexual relations with them, police said.

The men face up to 10 years in prison in Thailand on charges including sexual abuse of minors.

BANGKOK POST TUESDAY MARCH 7, 1989

FROAT PAGE

Metropolitan Police chief Manas Krutchaiyan points at a photo of naked boys allegedly seized from the apartment of the two Americans, David Groat, left, and Stephen Raymond.

Two accused of indecent acts

TWO Americans were yesterday charged with committing indecent acts against teenagers, Metropolitan Police chief Manas Krutchaiyan said. David Groat, 36, and

Stephen Raymond, 43, were arrested with albums of naked boys in their condominium rooms in Phya Thai District.

The two Americans allegedly engaged in homo-

sexual activities with three boys, aged between 13 and 17.

One of the suspects was an official of the non-government organisation Mark Morgan Child Care in Lard Phrao. Pol Lt-Gen Manas said, while the other allegedly was an agent matching foreign homosexuals with boys.

The two travelled in and out of Thailand for about a year, Pol Lt-Gen Manas said.

At home...

FORECAST for Bangkok Metropolis until tomorrow morning: Mostly cloudy sky with light morning fog; southerly winds 10-30 kph; minimum temperature 26C

Page 3

Twee jaar celstraf voor verkrachter van stiefdochter

ASSEN - De rechtbank in Assen heeft de 38-jarige A. van S. uit de Drentse hoofdstad gisteren veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf wegens herhaaldelijke verkrachting van zijn stiefdochter. De officier van Justitie had vier jaar tegen hem geëist. De man heeft de verkrachtingen ontkend. Hij gaf wel toe dat hij ontucht met het meisje had gepleegd, maar dat was volgens hem op haar eigen initiatief.

Ontucht

Een hopman van de scoutinggroep Christiaan de Wet in Ouderkerk aan den IJssel wordt ervan verdacht ontucht te hebben gepleegd met enkele van zijn verkeners. De verdachte is in het dagelijks leven rijkspolitie-agent. Zowel de rijkspolitie als de padvindergroep hebben de man op non-actief gezet.

LD

wo 22-3-89

'Hulpverlening luistert alleen naar het kind'

ZATERDAG 4 MAART 1989 Tubantia

Boze ouders

Op een avond maakte ze voor de zoveelste keer bonje. Het liep uit op een knallende ruzie. 'Jullie bekijken het maar', riep ze en rende het huis uit. De ouders dachten nog: die komt wel terug, maar dat gebeurde niet. De volgende dag stond er een maatschappelijk werker voor de deur. Hij vertelde dat hun dochter in een pleeggezin was ondergebracht. Daar zit ze nu al twee jaar. De ouders zijn ten einde raad. „Er was niets bijzonders aan de hand in huis. De gewone ruzietjes en puberprobleempjes. Maar niemand heeft dat onderzocht. Ook heeft niemand zich afgevraagd wat het beste is voor onze dochter. Het pleeggezin waar ze nu zit is niet geschikt. Wij zijn bang dat er niets van haar terecht komt”.

Steeds meer ouders komen met dit soort verhalen naar buiten. Verhalen over verdriet om hun weggelopen kinderen, maar vooral over onbegrip bij hulpverleners. Een groep Enschedese ouders is van plan een werkgroep op te richten voor hulp aan ouders van weggelopen kinderen. Zij haken in op de landelijke demonstratie die gisteren gehouden is op het Malieveld in Den Haag. Daar werden zwartboeken aangeboden met honderden verhalen over falende hulpverlening in gezinnen waar kinderen zijn weggelopen. De Enschedese ouders gaan op 22 april ook naar de RAI in Amsterdam waar de SOR (Stichting Onderzoek naar Nederlandse Rechtspleging in Familiezaken) een protestbijeenkomst houdt. Deze stichting vindt dat ouders die bij problemen met hun kind hun hoop vestigen op de Raad van Kinderbescherming aan het begin staan van een lijdensweg. Zij zouden verzeild raken in een wereld van ongecontroleerde macht.

„Ouders hebben inderdaad niets in te brengen als hun kind wegliep”, zegt woordvoester mevrouw Van 't Hul van de Enschedese groep ongeruste ouders. „Er wordt alleen maar naar de kinderen geluisterd. Die hoeven maar een klap te geven en zitten al in een pleeggezin.”

De dochter van mevrouw Van 't Hul liep enkele jaren geleden van huis. Grote problemen waren er niet, maar bij een buurvrouw mocht ze veel meer dan thuis. Ze mocht zoveel vlees, pudding, en hapjes eten als ze wilde. Ze bleef er steeds vaker overnachten. Keek dan video tot vier uur 's nachts en ging tot diep in de nacht naar het café.

„Het gezin was totaal ongeschikt. Wij hadden het gevoel dat de vrouw onze dochter tegen ons opzette. Ik verbood haar om er nog langer naar toe te gaan. Het gevolg was dat ze wegliep en daar ging wonen. Er was geen sprake van een noodsituatie, niets. Maar de maatschappelijk werker bepaalde de volgende dag binnen twee minuten wat het beste was voor mijn kind. „Als uw dochter naar dat gezin wil, dan gebeurt het. Niet goedschiks, dan kwaadschiks”, zei hij.

Haar dochter kwam na drie maanden weer thuis. In tegenstelling tot de kinderen van de andere drie Enschedese ouders. Hun kinderen zijn nog steeds niet terug en de ouders willen daarom anoniem blijven. Ze hebben echter de

zelfde ervaringen met de hulpverleners van het maatschappelijke dienstverlening Zuid-Oost Twente.

„Er is zoveel kapot gemaakt, dat komt nooit meer goed”, klaagt een moeder van een dochter die op 14-jarige leeftijd wegliep. „Ze heeft verteld dat wij haar mishandelden. Als je zoiets hoort ga je door de grond. Wij hebben ten einde raad de kinderbescherming ingeschakeld. Die koos ook zonder meer partij voor ons kind”.

Volgens de Enschedese ouders gaat het veel pleeggezinnen alleen maar om de vergoeding die zij krijgen voor het onderhoud van de weggelopen kinderen. „Er wordt een WVC-uitkering aangevraagd, zonder dat de ouders er vanaf weten. En dat terwijl de uitkering alleen verstrekt mag worden bij vrijwillige plaatsing in een pleeggezin. Daar is vaak geen sprake van”, zegt een moeder. „Onze zoon kreeg in het pleeggezin waar hij terecht kwam 250 gulden zakgeld in de maand.

Het gezin kreeg een forse uitkering, dus het zakgeld kon er wel vanaf. Wij konden hem zoveel niet geven. Wij hebben nog twee kinderen”.

Algemene klacht van de vaders en moeders van weggelopen kinderen is dat veel hulpverleners te jong zijn en geen ervaring hebben met het werken met pubers. „Veel jongens en meisjes die weglopen zijn moeilijke kinderen. Of ze zijn tijdelijk obstinaat. Ze hebben hulp nodig, dat ontkennen wij niet. Maar weglopen uit het gezin lost niets op”.

De familie Scheer uit Hengelo heeft precies dezelfde klachten over falende hulpverlening. In dit geval betreft de kritiek het JAC. (Jongeren Advies Centrum) in Hengelo. „We zijn nu zover dat we erover kunnen praten. En dat willen we graag omdat we zeker weten dat er meer gezinnen zijn met dezelfde problemen”, zeggen vader en moeder Scheer.

Hun jongste dochter liep tien maanden

geleden weg. Vader Scheer: „Ze had problemen met zichzelf, loog alles aan elkaar en kreeg verkeerde vrienden. De sfeer thuis was waardeloos. Op een avond ging ze weer tekeer en liep de deur uit. Wij vermoedden dat ze naar haar vriend zou lopen en vroegen de vader van die jongen ons meteen te bellen als ze kwam. Maar die vader bracht haar naar de politie. En toen begon de ellende”.

„Bij de politie werden we afgescheept. We kregen haar niet mee naar huis. Ze regelden wel een adresje, zeiden ze. Ze kwam terecht bij een vriendin van 18 die op kamers woonde. Dat meisje belde later op en zei: ik gooi haar eruit. Ze houdt zich niet aan de afspraken”. De dochter kwam vervolgens via het JAC bij een pleeggezin terecht. De ouders kregen niet te horen waar ze was. „Ter bescherming van het kind, werd er gezegd. We werden behandeld als gangsters”, zegt mevrouw Scheer.

Op eigen houtje spoorde het gezin de

verloren dochter op. Ze was bij een gezin in Borne. Maar toen een zusje daar aanbelde, werd de deur voor haar neus dichtgegooid. Enkele maanden later vertrok ze uit Borne. Vader Scheer: „Volgens het JAC, omdat wij achter haar aanzaten. Volgens het pleeggezin omdat ze daar niet te handhaven was. Ze kwam terecht in een opvanghuis van het JAC, en kreeg vervolgens een nieuw pleeggezin: nota bene het gezin van haar vriend. Wij waren perplex”.

Toen de verkering uit ging, moest het meisje weg uit dat gezin. Ze woont nu op een flat. Ze is nu 17 en leeft van een uitkering van de sociale dienst. Ook kreeg ze een fors voorschot, dat ze terug moet betalen. „Het is toch te gek dat de maatschappij voor haar betaalt”, zegt de vader. „Hier kon ze krijgen wat ze wilde, ze had een goed leven. Als ze wil, kan ze zo terugkomen. Onze dochter is een fijne meid. Zonder het JAC was het goedgegaan. Natuurlijk, we hadden problemen thuis, maar die hadden we samen wel op-

'Er is altijd wel wat aan de hand'

„Kinderen lopen alleen maar weg als er echt wat aan de hand is thuis”, zo reageren G. Teunissen van het JAC in Hengelo en B. Zomerplaaig van de maatschappelijke Dienstverlening Zuid Oost Twente op de kritiek van ouders van weggelopen kinderen.

Per jaar lopen 30.000 tot 40.000 kinderen weg. Een derde daarvan wordt uit huis gezet door de ouders. Van alle weggelopen kinderen komt 60 procent terecht bij het JAC. Veertig procent meteen, twintig procent na een zwerftocht. Het JAC in Twente heeft vorig jaar 225 weggelopen kinderen opgevangen.

„Afhankelijk van de problemen zorgen wij voor onderdak”, zegt Teunissen. „In 99 procent van de gevallen vertellen wij de ouders dat wij hun kind hulp verlenen en dat wij nader willen praten. Het opvangadres geven we nooit. Op de eerste plaats om dat we de jongeren even een rustige plek willen bieden, en op de tweede plaats omdat we het gastadres niet willen belasten met reacties van de ouders. Alleen als er sprake is van ernstige bedreigingen of mishandeling praten we niet met de ouders”, aldus Teunissen.

Hij wil niet ingaan op de kritiek van de Hengelse familie Scheer. „Wij mogen niet praten over individuele gevallen”. „Maar natuurlijk kunnen veel ouders zich er niet bij neerleggen dat hun kind is weggelopen”.

Volgens B. Zomerplaaig krijgt de Maatschappelijke Dienstverlening in Enschede per jaar met zo'n twintig weggelopen kinderen te maken. „Wij gaan er altijd vanuit dat kinderen niet zomaar vertrekken, maar uiteraard controleren wij wat er achter zit. Enkel lopen weg om de ouders onder druk te zetten. Die vallen bij ons snel door de mand. Bij het uitkiezen van de pleeggezinnen gaan wij niet over een nacht ijs. Zomerplaaig benadrukt dat veel ouders moeilijk kunnen accepteren dat zij gefaald hebben. „Gelukkig komt een groot deel van de weggelopen kinderen uiteindelijk weer terug”.

gelost. We zijn bang dat ze nu haar toekomst vergooit”.

De dochter zelf denkt niet dat ze ooit weer thuis komt. „Op m'n veertiende dacht ik al aan weglopen. Twee jaar later heb ik het gedaan, en ik heb toen meteen tegen mezelf gezegd dat het definitief was. Natuurlijk is er wel wat gebeurd. Ik ben wel eens geslagen, maar niet zo erg hoor. Veel erger vond ik dat er thuis nooit wat werd uitgepraat. Als er ruzie was, werd ik naar boven gestuurd. Ik dacht dan bij mezelf: ik ben toch geen klein kind meer. Het was gewoon niet de opvoeding die ik mij had voorgesteld. Ik kreeg trouwens genoeg, hoor. Als ik wat wilde hebben, een broek of zo, hup dan had ik het al. Maar het ging me niet om het „krijgen”. Nu heb ik veel minder. Maar ik verdien zelf, en dat vind ik veel fijner”.

Anne Velthausz ■■■■

'Onze organisatie bemoeit zich met zeer emotionele zaken. Daar komt altijd kritiek op'

ZATERDAG 11 MAART 1989

UTRECHTS NIEUWSBLAD / NZC

De Raad voor de Kinderbescherming heeft het weer gedaan. Boze, verontwaardigde en teleurgestelde ouders lopen te hoop tegen deze organisatie. Een zwartboek met klachten ging eind vorige week vergezeld van de eis tot een parlementair onderzoek naar het functioneren van de Raden. Hoe zorgvuldig gaat die overheidsinstantie te werk? En hoe gegrond zijn de klachten van de betreffende ouders?

Kinderbescherming

reageert op vele klachten

* De kinderbescherming in opspraak

„Er wordt niet naar ons geluisterd. Men stuurt ons van het kastje naar de muur, voor de ouders is nergens opvang”.

door UN 4/3
lukas griever

medewerker

Dat is één van de klachten van verontruste ouders die het beleid van de kinderbescherming radicaal gewijzigd willen zien. Eind vorig jaar plaatsten verschillende initiatiefnemers advertenties in landelijke bladen, waarin werd opgeroepen negatieve ervaringen met de kinderbescherming te melden. „In één weekend kreeg ik vierhonderd reacties, nu zijn het er over de duizend”, zegt Lenie Boerhof in Amsterdam. Zij stelde uit de klachten een zwartboek samen. De verhalen van ouders die zich aan de kant gezet en afgedankt voelen, moeten de politiek duidelijk maken dat er iets mis is met de jeugdbescherming.

Ook bij Julia IJdema in Hellevoetsluis gaat voortdurend de telefoon. De Stichting Bescherming Kinderen die inmiddels is opgericht door 'de dwaze vaders en moeders van Nederland', aldus mevrouw IJdema, verzamelt vooral klachten over de Raden voor de Kinderbescherming. De negentien raden in de arrondissementen, overheidsorganen die onder meer tot taak hebben de kinderrechtler te informeren als deze een beslissing over een minderjarige moet nemen, zouden 'een staat in de staat' vormen en de belangen van de ouders volstrekt negeren.

De kinderbescherming heeft de opdracht te handelen 'in het belang van het kind'. Dat is vaak niet in het belang van de ouder(s). De emoties kunnen dan ook hoog oplopen als ouders hun ongenoegen over de kinderbescherming kenbaar maken. Het is te verwachten dat morgen, als verontwaardigde ouders hun zwartboeken over de kinderbescherming in Den Haag aanbieden, over de hulpverleners weinig goeds wordt gemeld.

De verhalen in de zwartboeken die in Den Haag worden aangeboden, zijn niet vrij van emoties en de conclusies die er aan verbonden zijn, laten zich niet als 'geuanceerd' omschrijven. „Wij ouders worden mond-dood gemaakt en gemanipuleerd. De feiten die wij als ouders aandragen worden genegeerd. Als onze kinderen weggevoerd zijn, verhinderen hulpverleners dat wij contact met hen hebben. Als onze kinderen in tehuizen zijn geplaatst, is het gebruikelijk dat je daar niet binnen mag en de telefoon wordt neergesmeten als je opbelt”.

Als ouders ten einde raad zijn, is er nergens een instantie die hen opvangt. Buitengewoon ontstemd tonen ouders zich in de zwartboekverhalen over de maatschappelijk werkers ('jonge broekjes, zelf nog kinderen') die het werk moeten doen ('en je gezin ontwrichten'). Klagen kan, maar klachten worden door de kinderbescherming zelf afgedaan, dus daar verwachten ouders niet veel van.

De kinderbescherming is niet voor het eerst in opspraak. Ook in de jaren zeventig verschenen er zwartboeken en verenigden verontruste ouders zich. De Bond van Ouders van Minderjarigen en het Actiecomité Verontruste Ouders zijn inmiddels een

stille dood gestorven. Het ongenoegen blijft kennelijk voortbestaan. De ouders die nu de zwartboeken samenstellen, zijn van plan 'door te gaan tot het beleid verandert’.

Binnen de kinderbescherming is natuurlijk ook al lang bekend hoe sommige ouders erover denken. Men realiseert zich, dat het voor ouders een ingrijpende ervaring is, wanneer een instantie van buiten zich met het kind bemoeien gaat. Binnen het gezin heeft dat emotionele gevolgen, maar ook naar de buitenwereld toe zit het niet lekker. In Nederland bestaat een sterk vooroordeel ten opzichte van mensen die hun eigen kinderen niet (kunnen) opvoeden. Niemand wil graag in die hoek gedrukt.

Toch moet de kinderbescherming vaak ingrijpen. „Je hebt er geen idee van wat mensen tegenwoordig met kinderen uithalen”, zei een hulpverlener mij onlangs nog. Mishandeling, misbruik en verwaarlozing komen voor in zeer ernstige vormen. Dat kan bewust gebeuren, maar ook uit onmacht en onvermogen van ouders. Kinderen en jongeren worden eenvoudig buiten de deur gezet. Heel jonge kinderen, door de hulpverleners elders geplaatst, gaan geen enkel contact meer aan met wie dan ook, uit

Foto AFP

KORTE-VAN HEMEL

gegroeid wantrouwen ten opzichte van volwassenen.

De hulpverlening is er de laatste jaren op gericht kinderen zo veel mogelijk thuis te laten en het gezin als totaal te helpen. In een aantal gevallen kan dat niet. De beslissing om een kind uit huis te plaatsen, wordt echter niet zomaar genomen en is in de ogen van de kinderbeschermers altijd in het belang van het kind. Soms is de zaak moeilijk te beoordelen. De tijd dat de hulpverlener zijn normen oplegde aan het gezin, is voorbij. Met respect voor de eigen opvattingen en keuzes van ouders moeten hulpverleners toch het belang van het kind in acht nemen. Dan kan het voorkomen dat de kinderbescherming niet ingrijpt (en er later veel commotie ontstaat over wantoestanden waar niemand iets aan deed) of de kinderbescherming te voortvarend handelt en kinderen uit voorzorg elders worden geplaatst.

Er is discussie mogelijk over de manier waarop dat gebeurt en hoe ouders hierbij begeleid en behandeld worden. We moeten vaststellen dat de jeugdhulpverlening de laatste jaren slachtoffer is van bezuinigen. Maatschappelijk werkers staan onder grote druk. Kinderrechtlers vragen om rapporten. Hulpverleners moeten meer dan dertig kinderen en gezinnen begeleiden. Er zijn te weinig middelen om die hulpverleners bij te scholen, goed te begeleiden en door onderzoek en ontwikkeling het werk te verbeteren. Men holt achter de (soms gruwelijke) feiten aan. De klachten van ouders zijn mede toe te schrijven aan bedrijfsfouten die hieruit voortkomen. Maar buitendien komt het voor dat hulpverleners inderdaad bewust kiezen voor het (weggelopen) kind en zeggen: nu even geen ouders erbij, dat brengt het kind te veel van de wijs.

Binnen de kinderbescherming is men de emotionele aantijgingen wel een beetje zat. Men is van mening dat er zorgvuldig gewerkt wordt. Ouders kunnen bij de instellingen om informatie vragen, de maatschappelijk werkers beschikken over folders waarin staat beschreven wat men van de kinderbescherming kan verwachten. In de folder staat ook de klachtenregeling.

Een verbeterde regeling ligt ter goedkeuring bij de staatssecretaris van justitie, Korte-van Hemel. Uiteindelijk bepaalt de rechter welke maatregelen over ouders en kinderen worden uitgesproken. De ouders hebben wettelijk het recht de rapporten die naar de kinderrechtler gaan in te zien en te kopiëren. Wie het er niet mee eens is kan bij de kinderrechtler z'n woord doen, maar ook de Nationale Ombudsman, de Tweede Kamer of de minister schrijven.

door patricia
van der zalm
illustratie:
rik de kock

UTRECHT — Bestaan de medewerkers van de negentien Raden voor de Kinderbescherming uit een stelletje charlatans? Is de Raad een tot leven gekomen Big Brother die te pas en te onpas kinderen van hun ouders weggraait, uit huis plaatst, gezinsvoogden aanstelt om de hoeksteen van de samenleving nog enigszins draaiende te houden? De Stichting Bescherming Kinderen (SBK) liet dergelijke geluiden onlangs huld en duidelijk horen. Zij bood de staatssecretaris van Justitie een zwartboek aan met tweeduizend klachten van ouders en eist een parlementair onderzoek naar het functioneren van de Raden.

Nieuw is de recente uitbarsting van kritiek niet. Om de paar jaar zwellen dergelijke golven aan, komen tot een uitbarsting, halen volop de media en ebben vervolgens ook weer weg. Plaatsvervangend directeur mr. Ch.P. Delorme en staatsfunctionaris Algemene Zaken drs. M. Wolters van de Utrechtse Raad voor de Kinderbescherming hebben die kritiek door de

jaren heen horen opkomen en weer verstommen. Er aan wenen zullen ze wel nooit, het steekt steeds opnieuw. Probeert de Raad immers niet te roeien met de riemen die ze heeft, is de teneur van Delorme's betoog. Klinkt hier zelfbeklag? „Nee. Maar doordat er zo ongelooflijk wordt beknibbeld is de rek er bij ons totaal uit”, stelt hij vast. „Wij zijn tot op het bot uitbezuinigd. Er moet ruimte zijn om op adem te komen en die is er niet. Toch doen we al het mogelijke in het belang van het kind”.

„We maken heus wel fouten”, erkent Delorme. „Onze maatschappelijk werkers zijn mensen van vlees en bloed, die soms halverwege de rit moeten worden bijgestuurd. Wij hebben de wijsheid niet in pacht, een gevoel van almacht zou ongepast zijn. Daar zijn de zaken te ingrijpend, te menselijk voor”.

Een bloemlezing uit de meest recente kritiek op de 'kinderbescherming' ziet er als volgt uit. B. Ankersmit, voormalig medewerker van de Amsterdamse RvdK, vindt dat 'de Raad alleen naar de buitenkant kijkt en niet naar oorzaken van problemen'. Charlatans en opspo-

ringsambtenaren' noemt hij de Raad-medewerkers. Drs. D. Deboutte, recent gepromoveerd op een onderzoek naar jeugdhulpverlening, signaleert dat de RvdK onjuiste diagnoses stelt, mede door de grote werkdruk. Een woordvoerder van de Stichting Onderzoek naar Nederlandse Rechtspleging in familie-zaken (SOR) noemt de kinderbescherming een op hol geslagen instantie die teveel kinderen aan de ouderlijke macht onttrekt.

Mr. Delorme: „Dat laatste slaat bijvoorbeeld op een zaak als De Bolderkar. Incest en seksuele kindermishandeling zijn heel moeilijk te onderkennen. In het verleden werd ons verweten dat we daar niet genoeg oog voor hadden. Dan komt er de beroemde Bolderkar-zaak (waarbij kinderen tijdelijk uit huis werden geplaatst omdat incest werd vermoed) en dan is het weer niet goed. Begrijp me

goed, op elke overheidsinstelling moet kritiek mogelijk zijn. Ik kan me haar heel goed voorstellen, omdat er zulke ontzettend ingewikkelde zaken bij zijn. Maar ongenueanceerd met modder gooien, creëert een klimaat waarin, ook onder labiele mensen, de emoties hoog kunnen oplopen en gevoel voor proportionaliteit verdwijnt. Dan hoor je: 'de overheid die zich nota bene bemoeit met al die aardige ouders'. Maar sommigen van die aardige ouders mishandelen hun kind tot de dood erop volgt. Of je hoort dat een kind uit huis is geplaatst, maar niet dat de moeder alcoholiste is. Die zaken krijgen wij op ons bord”.

Woestenij

Delorme, trekjes nemend aan zijn pijp, wordt filosofisch. „Ik heb eens ergens gelezen 'Trekten de liefde van het leven af,

an bedreft men een dorre woestenij'. Het is werkelijk niet te geloven hoe mensen elkaar naar het leven kunnen staan, ruzies, verwaarlozing van kinderen. Ik wil geen defensief verhaal houden. Onze zorgvuldigheid kan nooit groot genoeg zijn, maar een organisatie die in emotioneel-zwaarbeladen situaties ingrijpt, krijgt altijd kritiek. Altijd”.

De Utrechtse kinderrechtster mevrouw mr. A.C. Quik kan daarvan meepaten. Maar met veertien jaar ervaring heeft zij de betrekkelijkheid der dingen goed leren onderscheiden. „De kritiek op justitie en kinderbescherming is inherent aan de materie. Kinderen zijn het emotioneelste dat mensen hebben. In dat opzicht lig ik er niet wakker van. Vroeger waren het de JAC's die in de vuurlinie stonden, nu is het meer de justitiële kinderbescherming”.

Wat haar wel zorgen baart is de permanente stroom bezuinigingen op kinderbescherming en jeugdhulpverlening en het risico dat er door de toegenomen werkdruk meer fouten worden gemaakt. „Ons hele instrumentarium is ons uit handen geslagen”, zegt ze. „Maatschappelijk werkers zijn er onvoldoende, er is geen team met op elkaar afgestemde deskundigen en opvangthuizen kampen met beddenkortingen. Volgens de richtlijnen van justitie kan een maatschappelijk werker van de Raad per zaak vier gesprekken hebben met een familie, en dan is het op. Zo werkt dat natuurlijk niet, zeker niet in een multi-probleem gezin. De Raad beschikt niet over een multi-disciplinair team van deskundigen, er is te weinig mankracht. Ik zeg zelf met enige regelmaat: jongens, dit rapport is niet af, er moet opnieuw gepraat worden met de moeder of vader. Dat is natuurlijk bespottelijk. Zo kun je de hulp die je pretendeert te geven, niet waarmaken”.

„En dat de RvdK een log, bureaucratisch apparaat zou zijn”, vervolgt mevrouw Quik. „Ik weet niet hoe je dat als client ervaart. Soms zegt de Raad: we kunnen pas over twee maanden met de zaak beginnen. Dat is in feite onverkoopt. Als een maatschappelijk werker dan ook nog ziek wordt, stagneert een onderzoek zo een half jaar. Voor ouders is dat onaanvaardbaar. Ik verwijt dat niet zozeer de Raden zelf, maar de overheid die te veel bezuinigt”.

Mevrouw Wolters van de Raad houdt vol: „Zorgvuldige, doordachte en gefundeerde hulp blijft overeind, ondanks de enorme werkdruk. Met minder

mensen moet dezelfde hoeveelheid werk worden gedaan, en liefst even goed. Tegen cliënten moet dan worden gezegd: over een maand beginnen we met het onderzoek. Als u dat kwaliteitsverlies wilt noemen, is dat inderdaad kwaliteitsverlies. De emoties kunnen in de tussentijd inderdaad aardig hoog oplopen”.

Kinderafpakker

In Utrecht stelt de Raad jaarlijks bij zo'n twaalfhonderd zaken een onderzoek in: echtscheiding, adoptie, klachtzaken, strafzaken en naamswijzigingen. Een kwart daarvan betreft echtscheiding, de conflictgevallen waarin mensen overhoop liggen over de voogdij, de omgangsregeling en de alimentatie. Met andere woorden: in circa 10 procent van de echtscheidingen is er dusdanige trammeland dat de Raad wordt ingeschakeld. In totaal behandelen de negentien Raden voor de Kinderbescherming jaarlijks zo'n 27.000 zaken.

Het beeld van de Raad als boze kinderafpakker wijzen Wolters en Delorme ten zeerste af. „Wij gaan niet met een Geigerteller langs de huizen om te zien of er sprake van incest of kindermishandeling is. Vermoedens daarover horen wij van derden, huisarts, bureu, Riagg (Regionale Instelling voor Ambulante Geestelijke Gezondheidszorg) of kinderoplossing. Dat vermoeden moeten wij dan zo concreet mogelijk maken. We zijn daarbij strikt aan de wet gebonden die zegt dat 'bedreiging met zedelijke en/of lichamelijke ondergang' van een kind pas aanleiding is voor de maatregel van een ondertoezichtstelling. Pas als we redelijk zeker zijn, mogen wij stap voor stap in actie komen”.

Voordat de Raad eventueel aan de kinderrechtster adviseert dat er een Maatregel wordt genomen — een ondertoezichtstelling (gezinsvoogd), een tijdelijke uithuisplaatsing van een kind — gaat er heel wat aan vooraf. Delorme: „We werken in fasen. Allereerst wordt grondig bekeken of de ouders zelf uit hun problemen kunnen komen. Vervolgens kijken we of hulpverlening door derden mogelijk is. Lukt dat allemaal niet, dan vragen we aan de kinderrechtster om een maatregel, bijvoorbeeld om een gezinsvoogd aan de familie toe te voegen of een kind — tijdelijk — uit huis te plaatsen. Dat laatste wordt, als het enigszins kan, voorkomen maar soms is er geen andere oplossing. Ook een rechter kan dan nog een aanvullend onderzoek

vragen of er een psycholoog of andere deskundige bijhalen”.

Het uitgangspunt van zowel Delorme als Quik is: de oplossing die je de ouders opdringt, kan nooit zo goed zijn als de oplossing die ze zelf aandragen. Van alles wordt geprobeerd om een confrontatie met de kinderbescherming — het voorportaal van justitie — te voorkomen.

Kinderrechtster Quik, over die terughoudendheid bij het treffen van een rechterlijke maatregel: „Iemand is per definitie ontevreden als een kind uit huis wordt geplaatst. Daarmee wordt namelijk aan het ouderlijk gezag getornd. Maar als ik je alle verhalen zou vertellen... Ik heb bijvoorbeeld kort geleden een gesprek gehad over een gezin waarin de vader incest pleegde met de oudste dochter, zijn zoon dronk liet stelen en waarin ook de jongste dochter het risico van incest boven het hoofd hing. Het ging om de vraag of we de kinderen wel of niet uit huis zouden moeten plaatsen. Sommigen leek dat een heilloze zaak, omdat ze toch al 'verpest' waren. Maar in zulke gevallen gaat het puur om redden wat er te redden valt. Wij weten heel goed dat een kind niet gelukkiger wordt als het uit huis wordt geplaatst. Ieder kind is het gelukkigst in de eigen kring, als het enigszins kan. Maar soms is er geen andere oplossing. Ik heb wel eens de indruk dat mijn collega's de laatste jaren bijna niets meer durven zeggen, uit angst voor kritiek. Maar liever een uithuisplaatsing van een kind, hoe moeilijk ook, dan de situatie laten zoals ie is en een kind doelbewust het slachtoffer van incest of mishandeling laten”.

Zorgvuldigheid

In de berg kritiek op kinderbescherming en justitie zitten ook nogal wat klachten over de voogdijregeling: wie van beide ouders krijgt de kinderen toegewezen. Ook op dit punt zeggen Delorme en Quik de ultieme zorgvuldigheid te betrachten. Gelet wordt op vijf punten: hoe is de huidige situatie, wie heeft er tijdens het huwelijk voor de kinderen gezorgd, hoe kan de continuïteit van de opvoeding het best bewaard blijven, wie van de ouders heeft de beste opvoedingskwaliteiten en hoe hanteert hij of zij de omgang van het kind met de andere ouder en last but not least: wat wil het kind zelf het liefst?

Desondanks wil een uitspraak nog wel eens in het verkeerde keelgat schieten. Vera Dikker (37) is zo'n boze ouder. Vijf jaar geleden is ze na een hu-

welijk van tien jaar gescheiden van Ahmed. „Voor mijn huwelijk was ik marktonderzoeker bij het Nipo maar gaf die baan op om voor onze twee kinderen te kunnen zorgen. Ahmed, maatschappelijk werker, kon carrière maken. Een klassiek patroon. Ik vond het daarom vanzelfsprekend dat ik na de scheiding de kinderen kreeg”.

Maar de RvdK kwam er met een onderzoek niet goed uit, mede doordat Ahmed nogal negatief was over Vera's kwaliteiten als moeder. De rechter wilde een nader onderzoek door een Medisch Opvoedkundig Bureau (MOB) en wees de kinderen tijdelijk toe aan Ahmed.

Over dat onderzoek is Vera niet te spreken. „Het MOB ging nogal vooroordeeld te werk. Een moeder die 20 uur per week werkt, vonden ze een slechte moeder, een vader die minder dan 60 uur per week werkt, een goede vader. Een ander motief was: het is zellig als je zo'n geïsoleerde buitenlander, zonder verdere familiecontacten, de kinderen onthoudt. Ik zou het eerder omdraaien: juist dan moet je kinderen daar niet heensturen”.

Het MOB-onderzoek bracht volgens Vera ook de culturele verschillen tussen Marokko en Nederland pijnlijk aan het licht. Vera: „In Nederland slaapt een kind in een eigen bed. In Marokko ben je een slechte moeder als je je kinderen tot een jaar of 12 niet bij je laat slapen. De oudste slaapt af en toe bij mij omdat hij dat graag wilde. Het MOB suggereerde na gesprekken met mijn ex, dat hier wel eens sprake van incest kon zijn. Hij wist heel goed in te spelen op het beeld dat men in Nederland van een slechte moeder heeft. De kinderrechtster hechtte veel waarde aan het onderzoeksrapport en na twee jaar werd Ahmed definitief voogd. Mijn latere verzoek om herziening van de voogdijtoewijzing heeft niets opgeleverd”.

In die twee jaar tussen de voorlopige en de definitieve voogdijtoewijzing, ging Ahmed niet korter werken en woonden de kinderen volgens Vera meer dan de helft van het jaar bij haar. Zij haalde ze van school, bezocht ouderavonden, ging met ze naar de dokter. „Ik had een sociale uitkering, geen recht op kinderbijslag en toch veel kosten. Eten, kleding, vakantie. Ik kon het niet alleen niet verkroppen dat ik als moeder ontkend werd, maar kon het ook financieel niet bolwerken. Ik wilde dus officieel voogd worden. Zodat ik ook kinderbijslag zou krijgen. Maar het belangrijkste was natuurlijk dat

de kinderen een groot deel van de tijd bij mij waren en ik ze graag in huis wilde. Je hebt allerlei dingen rond de kinderen aangepast maar het cynische gevoel, het gevoel van onrechtvaardigheid over de uitspraak blijft”.

Ze hekelde het feit dat de Raad en de rechter een oordeel uitspreken over 'hoe je als ouder bent'. Zo voelt ze dat: ze voldoet niet. „De kinderen zijn nu 11 en 13 en grotendeels op zichzelf aangewezen als ze bij hem zijn. Ze hebben een sleutel, eten tussen de middag thuis en komen om half vier in een leeg huis. Ik vind dat geen goede situatie”.

Ook verwijt Vera Dikker de Raad dat hij naderhand niet kijkt hoe een oordeel uitwerkt. „De Raad gaat ervan uit dat zijn beslissing goed is, dat een situatie goed is ingeschat. Zelf heb ik in het begin gestreefd naar co-ouderschap, maar daar had de Raad te weinig gegevens over. Maar als maatschappelijk werker van de Raad kun je dingen sturen, de zaak bijvoorbeeld even opschorten totdat de beide ouders met hulp van buitenaf beter met elkaar kunnen overleggen over eventuele gedeelde opvoeding. Als dat was gebeurd, waren we er alle vier vanaf het begin waarschijnlijk gelukkiger mee geweest”.

Wat Delorme overigens verbaast is dat veel mensen, die achteraf zo teleurgesteld of woedend zijn, nauwelijks gebruik hebben gemaakt van de mogelijkheid om 'hun' zaak te beïnvloeden. „Ouders kunnen vanaf het begin een advocaat in de arm nemen. Heeft de Raad een conceptrapport klaar, dan mogen ouders daarin wijzigingen aanbrengen. Van het definitieve rapport mogen ze een afschrift hebben, tijdens de zitting voor de kinderrechtster mogen ze een onafhankelijke deskundige of advocaat meenemen. Tegen een beslissing is hoger beroep mogelijk, ze kunnen zich wenden tot de klachtencommissie, de Nationale Ombudsman, het ministerie van justitie of tenslotte rechtstreeks tot een lid van de Tweede Kamer. Er zijn dus ontzettend veel mogelijkheden om commentaar te leveren maar ik vraag me af of al die ontevreden ouders dat gedaan hebben”.

Ook kinderrechtster Quik vraagt zich dat af. „Waarom maken al die mensen die klagen daar geen gebruik van? Er gaat ook bijna niemand tegen een beslissing in beroep, officiële klachten over rechters komen weinig voor. Ik hoor die mensen niet, het blijft bij gemopper achteraf”.

Castratie: een terecht taboe?

Op zoek naar de beste aanpak van verkrachters

Waarom zien de meeste psychiaters en rechters niets in castratie van beruchte zedendelinquenten, noch in de vorm van een operatieve vermindering, noch in de vorm van chemische castratie (de onderdrukking van de geslachtsdrift met medicijnen), een veel minder barbaarse methode. Is dat een kwestie van ethiek of helpt het gewoon niet.

Een inventarisatie van de stand van zaken omtrent een beladen onderwerp.

Anke Manschot

De roep om castratie als wraakoefening is nog niet verstomd. 'Castreren die handel', zegt een vriendin van mij steevast wanneer we afschuwelijke seksmisdrijven bespreken.

Woedende vrouwen droegen het afgelopen jaar tijdens een demonstratie in Groningen een spandoek met de niet mis te verstane tekst 'Castreren in plaats van proefverlof'. De reden van deze uitbarsting was dat een TBR-gestelde van de Mesdagkliniek tijdens een ongegeleid proefverlof een studente had verkracht en vermoord.

Onlangs wilde Bette Midler nog als de wraakzuchtige rijkeluisvrouw Barbara in *Ruthless people* haar ontrouw echtgenoot van zijn zaadballen beroven. Een Thaise vrouw, woonachtig in Nederland, liet het afgelopen zomer niet bij deze wensdroom; zij ontmande eigenhandig haar overspelige man.

Maar ook daders van ernstige seksuele misdrijven kunnen zelf om castratie smeken. Het is niet ongebruikelijk dat een aantal van hen vlak na hun arrestatie roept: 'Castrate me maar.' Volgens enkele directeurs van TBS-klinieken (sinds kort is de naam TBR veranderd in TBS) moet dat overigens gezien worden als een wanhoopskreet. 'Help me dat het niet meer gebeurt.' 'Berokken mij maar kwaad. Daarmee is mijn schuld afgekocht'.

De afgelopen tijd kwam castratie ook weer eens ter prake tijdens enkele rechtszittingen. In september 1988 stond een 32-jarige man in Den Bosch terecht omdat hij twee keer een vrouw had verkracht

en mishandeld. De man was pas ontslagen uit een TBR-kliniek waar hij twintig jaar was verpleegd wegens verkrachtingen in de periode 1965-1968. De advocaat van deze man noemde castratie 'de laatste strohalp'. Hij vroeg of de rechtbank de effecten van een dergelijke operatie wilde onderzoeken. Mocht de ingreep positief uitpakken, dan wilde hij pleiten voor een lagere gevangenisstraf dan de twaalf jaar die nu geëist was. 'Castreren vindt men vaak niet ethisch, maar is zo'n lange gevangenisstraf dat wel?', vroeg hij de rechtbank. De officier van justitie en de rechter voelden echter niets voor deze medische ingreep en de verdachte werd conform de eis tot twaalf jaar gevangenisstraf veroordeeld.

Ook de Haagse advocaat G. Spong verzocht kort geleden om castratie voor een cliënt, een beruchte zedendelinquent van eind dertig. De verdachte had al vier jaar TBR achter de rug wegens ontucht en verkrachtingen. Hij was ontslagen uit de kliniek omdat hij volgens zijn raadsman zijn psychiaters een rad voor ogen wist te draaien. Vlak na zijn vrijlating verkrachtte en vermoordde hij een twaalfjarig meisje. Hij kreeg twintig jaar gevangenisstraf en opnieuw TBR opgelegd. De gevangenisstraf wilde hij wel uitzitten: 'Die heb ik verdiend, want ik ben ziek'. Maar daarna zou hij graag geïncastreerd teruggaan naar de maatschappij om van een 'rustige, oude dag' te genieten. Ook in dit geval zag de rechtbank niets in deze oplossing.

feministische visie

We weten inmiddels dankzij goede feministische analyses dat seksueel geweld en verkrachtingen méér met vernedering, een negatief vrouwbeeld en machtsmisbruik te maken hebben dan met seksuali-

teit. 'Het zit em in de kop en niet in de pik', zoals J. Soesman, directeur van de Rekkense TBS-kliniek, het plastisch uitdrukt. Want als een verkrachter alleen op seksuele bevrediging uit is, waarom gaat hij dan niet naar een prostitutie? Deze analyse heeft ook binnen feministische gederen aperte tegenstanders van castratie opgeleverd. Een verkrachter moet zijn houding tegenover vrouwen veranderen, er moet gewerkt worden aan zijn negatieve vrouwbeeld, is de terecht eis. En omdat seksueel geweld een agressieve uitdrukking is van de huidige ongelijke machtsverhoudingen tussen mannen en vrouwen kunnen we beter onze energie aan het opheffen van dat verschil besteden. Al zullen we moeten toegeven dat daar wel enige eeuwen voor nodig zullen zijn, voor het zover is.

Gabi van Driem, feministisch advocaat. 'Ik ben in principe tegen castratie. Een betere hulpverlening aan daders heeft voor mij prioriteit. Zolang er nog steeds porno wordt toegelaten in TBS-klinieken verbeeld er namelijk niets aan het vrouwbeeld van verkrachters.'

Suzan Mutsaers van Stichting Tegen Haar Wil. Amsterdam: 'Jaarijks worden er bij onze telefonische opvangdienst vijfduizend gesprekken gevoerd over seksueel geweld en worden we geconfronteerd met de meest schrijnende ervaringen. Moeten we al die daders castreren? Tegen Haar Wil geloof ik niet dat dat de oplossing is.'

'Castration is the only solution', schreef de bekende Amerikaanse feministe Susan Brownmiller, maar ze kwam hier al gauw op terug. Want de oplossing voor alle ongewenste intimiteiten en het veel voorkomende seksuele geweld in en buiten het gezin kan castratie, als deze al afdoende zou helpen, vanzelfsprekend nooit zijn. Maar ondertussen zitten we wel met de reële situatie dat een aantal beruchte seksuele delinquenten op zeker moment weer op proefverlof gaat en opnieuw de maatschappij ingaat. Niemand kan garanderen dat ze niet opnieuw zullen toeslaan en misschien weer vrouwen een levenslang trauma zullen bezorgen. Om van een moord maar niet te spreken. Want we

Demonstratie in Groningen in maart 1988 n.a.v. het verkrachten en vermoorden van een studente door een TBR-gestelde tijdens diens ongegeleid proefverlof.

durven toch niet echt te geloven dat al de verkrachters na hun ontslag met minder frustraties en een beter vrouwbeeld de wereld intrekken? Wanneer we in dit artikel de mogelijkheden van (chemische) castratie bespreken om nieuwe misdrijven te voorkomen, hebben we het dus over daders van ernstige misdrijven die in een TBS-kliniek of gevangenis verblijven omdat ze gevaarlijk voor hun medemensen zijn, maar die ooit weer op vrije voet komen met alle risico's van dien, zoals het bewuste proefverlof in de Mesdagkliniek bewees. (Slechts 2,5 à 3 procent van de TBS-gestelden komt nooit weer vrij.)

(Chemische) castratie ter voorkoming van een seksueel getint misdrijf houdt indirect de veronderstelling in dat plegers van dit soort geweld een verhoogd gehalte testosteron, het mannelijke hormoon, in hun bloed zouden hebben. Volgens een aantal onderzoekers is dat niet zo, al stond er op 19 januari jongstleden op de voorpagina van *Het Parool* een artikel met de tendentieuze kop: 'Geweld door testosteroon.' Volgens dit dagblad zou een Ameri-

kaanse wetenschapper hebben aangevoerd dat mensen die geweld plegen meer dan het gemiddelde van dit mannelijke hormoon in hun bloed hebben. Ook in de dierenwereld zijn allerhande onderzoeken gedaan om het verband tussen testosteron en agressie aan te tonen. Zo zou de leider van een apenkolonie na castratie de onderste in de hiërarchie zijn geworden. Nadat deze ontroonde aap testosteron kreeg toegediend was hij binnen een mum van tijd weer de onbetwiste baas.

Een arts heeft zijn (mannelijke) hond die zomaar onschuldige hondjes aanviel ten einde raad ingespoten met vrouwelijke hormonen. Tot zijn grote opluchting was zijn huisdier hierna zo mak als een lammetje en hoefde hij gelukkig niet afgemaakt te worden.

Het lijkt na allerlei proefnemingen niet onwaarschijnlijk dat testosteron en agressie met elkaar te maken hebben en dat ingrijpen in het testosterongehalte van seksuele misdadigers niet zondermeer zinloos is.

Operatieve castratie

In Nederland is er wel degelijk operatief

gecastrerd in de strafrechtelijke sfeer. In de periode 1938-1968 werden bij 384 TBR-zedendelinquenten de zaadballen operatief verwijderd. Het ministerie van justitie gaf voor deze ingreep alleen toestemming als de daders daar zelf mee akkoord gingen. Het blijft natuurlijk altijd onzeker of er echt sprake is van vrijwilligheid wanneer iemand TBS-gesteld is en castratie het betaalmiddel is om eerder vrij te komen. De seksuele pionier Havelock Ellis schreef al in 1915 dat als castratie tegen iemands wil wordt gedaan, deze zeer hinderlijke geestelijke gevolgen kan hebben 'die bij wilswakke personen kunnen leiden tot krankzinnigheid, misdaadigheid en tegen-maatschappelijke neigingen die veel gevaarlijker zijn dan de oorspronkelijke toestand'. Maar hij voegde daar aan toe dat in vele gevallen castratie geen straf is, maar een 'positieve weldaad'.

De Gelderlander plaatste in 1968 een brief van een man die in 1964 was geïncastreerd en wiens TBR daarna was beëindigd. 'Alles is o.k. met mij. Ik voel me bijzonder gelukkig. Ik zit op het koor van de parodie en ook in een toneelclub. Ik heb ge-

STRAFRECHT

Castratie: een terecht taboe?

lukkig nergens meer last van. Eerlijk waar, had ik dit maar een paar jaar eerder gedaan.

In de biografie van Wim Hazeu over de dichter Gerrit Achterberg die zoals bekend vanwege de moord op zijn hospita een aantal jaren in TBR-inrichtingen verbleef, komt castratie ook uitgebreid aan de orde. Vooral een van de behandelende psychiaters was ingenomen met deze ingreep en wilde Achterberg graag laten opereren, omdat diens seksuele drift erg sterk ontwikkeld was. De dichter voelde er absoluut niets voor. 'Ik blijf zoals God mij geschapen heeft', zou hij tegen Ed Hoornik hebben gezegd. Later was deze psychiater het met een vriend van Achterberg eens dat een eventuele castratie door de 'psychische schok' wel eens het einde van Achterbergs dichterschap betekend zou kunnen hebben.

Triest genoeg zaten bij die 384 gecastreerde Nederlandse zedendelinquenten ook veel mannen die absoluut niet gecastreerd hadden moeten worden: homoseksuelen en exhibitionisten.

Onderzoekingen die in Nederland en in Duitsland onder totaal 4000 gecastreerde mannen zijn gedaan naar de kans dat ze na vrijlating opnieuw in hun oude kwaal vervielen of erger zijn daarom niet bruikbaar om te beoordelen of operatieve castratie effect heeft voor de gewelddadige verkrachter. (Volgens deze onderzoeken hebben gecastreerde mannen een kans van één tot twaalf procent om opnieuw met justitie in aanraking te komen. Voor niet gecastreerde mannen zou dat percentage volgens die onderzoekers 43 tot 60 procent zijn.)

Wel is bekend dat een aantal gecastreerde mannen na verloop van tijd normale erecties krijgt, omdat de bijrijers de proktie van mannelijk hormoon heeft overgenomen - het lichaam staat voor niets- en dan in staat is om opnieuw te verkrachten.

Psychiater H. van Marle, directeur van de Groningse Mesdagkliniek, kent drie moordenaars die hun slachtoffers hebben gedood ná hun castratie.

'Het gewelddadige van hun optreden bij de zedendelicten', schreef psychiater F. Beyaert, directeur van het Pieter Baan Centrum te Utrecht in 1986 in *Delikt en Delinquent*, 'heeft vrijwel steeds te maken met insufficiënte gevoelens als man. (...) Daarnaast spelen nogal eens onmachtige gevoelens een belangrijke rol en moet het slachtoffer vernederd en onmachtig gemaakt worden als een vorm van wraak voor eerder en vroeger zelf ondergane vernedering. Het valt moeilijk

ke zaadballen, lusteloosheid en moeheid. Na het stoppen met het innemen van Androcur treedt de potentie gemiddeld na drie weken weer op. Maar ook bij dit middel kan na langdurig gebruik blijvende onvruchtbaarheid optreden.

Omdat het gebruik van Androcur niet bij justitie gemeld hoeft te worden, is niet officieel bekend of dit anti-hormoon in Nederland veel gebruikt wordt en werd. Wel was chemische castratie in 1978 een hot item in de Nederlandse kranten omdat de Arnhemse rechtbank een pedofiele man die ontucht met een veertienjarige jongen had gepleegd, vrijspak op voorwaarde dat hij zich onder behandeling van een psychiater zou stellen en de voorgeschreven medicijnen (Androcur) zou slikken. De NVSH, in die tijd nog een bloeiende vereniging, stond op haar achterste poten en ontraaide de bewuste man dringend het medicijngebruik.

Wordt Androcur anno 1989 nog in TBS-klinieken voorgeschreven?

Psychiater H. van Marle, geneesheer-directeur van de Mesdagkliniek, werkt er niet mee. 'Je schakelt met Androcur de agressieve component niet uit. Als je het seksuele uitingsvermogen remt, loop je de kans dat bepaalde mannen nog bandelozes worden. Het is niet verstandig mensen hun seksuele plezier af te nemen. Castren leeft niet meer. Psychotherapie en langdurige opsluiting boeken meer succes.

Ik heb wel een keer meegemaakt dat een voyer die kinderen onzedelijk betastte met succes met Androcur behandeld werd. De man had een goede maatschappelijke functie en hij was zeer gemotiveerd voor deze behandeling. Omdat zijn vrouw zijn impotentie als gevolg van de medicijnen accepteerde, maakte hij daar niet gefrustreerd van.'

Psycholoog J. Soesman, directeur van de Rekkense TBS-inrichting: 'Ik ken een Duitse professor die zweert bij castratie, maar in mijn kliniek worden mannen niet chemisch gecastreerd. Al geloof ik eerder in chemische dan operatieve castratie. Maar toch blijf ik bang voor de mogelijkheid dat een impotent geworden verkrachter misschien met een bezemsteel bij een vrouw probeert binnen te dringen.'

Psychiater D. W. Oppedijk, geneesheer-directeur van Veldzicht, de kliniek waar veel mannen zijn gecastreerd in het verleden. 'Dat was voor mijn tijd. We hebben nu pakweg 35 verkrachters in onze inrichting. Je mag er de wilde fantasieën bij hebben wat ze gedaan hebben. Wij proberen ze met psychotherapie te behan-

delen en hun negatieve houding jegens vrouwen positief te beïnvloeden. Op dit moment zijn de Nederlandse TBS-klinieken extra voorzichtig met proefverloven. Een afvaardiging van het ministerie van justitie is na de Mesdagaffaire en de verkrachting en moord in Eibergen door een TBS-gestelde alle klinieken afgereisd om over het beleid ten aanzien van seksuele delinquenten te praten. Zelf sluit ik chemische castratie niet uit op voorwaarde dat een patiënt er zelf om vraagt en als het binnen het behandelingsplan zou passen.'

Mevrouw L. Courth-van der Plaats, psychiater en directeur van de Van der Hoevenkliniek, een TBS-kliniek in Utrecht, past chemische castratie wel incidenteel toe. 'Allereerst wil ik opmerken dat je niet over de verkrachter kunt spreken. Er kunnen allerlei factoren een rol spelen waarom iemand tot verkrachting komt. Impotentie bijvoorbeeld kan juist een aanleiding zijn. De angst van het slachtoffer is dan de prikkel die hem wel een erectie oplevert. Androcur kan in zo'n geval de risico's van seksueel geweld alleen maar verhogen.'

Androcur kan een goed middel zijn, maar alleen als de patiënt er zelf om vraagt en als hij zelf last heeft van zijn gedrag. Verder is van belang dat normale of meer dan normale seksuele reacties een rol spelen bij het ontstaan van de delicten. Wij vrouwen zeker niet honderd procent op Androcur, al ben ik wel tevreden over de gevallen waarbij we dit middel hebben gebruikt. Als Androcur inderdaad een afdoend medicijn zou zijn, zou ik er geen moeite mee hebben het aan elke patiënt die een zedendelict pleegt, voor te schrijven, maar dat is niet het geval. Er worden ook mannen in deze kliniek verpleegd die ik ook met Androcur voor geen goud de straat op zou sturen. Bijvoorbeeld mannen die de verantwoordelijkheid voor de door hen gepleegde verkrachting geheel toeschrijven aan de omstandigheid of aan het slachtoffer. Zolang ze blijven vinden dat de misdaad niets met hen te maken heeft, zijn ze niet gemotiveerd voor enige vorm van therapie.'

Prof. A.G.H. Smals die als endocrinoloog buiten de justitiële wereld werkt, boekt goede resultaten met Androcur, bij voorbeeld bij mannen die vrezden dat hun gedrag hen in de gevangenis kan brengen. 'Ik heb een patiënt die als leraar van een sportschool niet van zijn leerlingen kan afblijven. Ook zijn eigen kinderen zijn niet veilig voor hem. Hij was uitermate gemotiveerd om van dit gedrag af te komen. De behandeling met Androcur is

Rechtbank legt twintig jaar op wegens doodslag en verkrachting

Bejaarde man terroriseert en misbruikt dochter 25 jaar

Drie maanden cel voor ontucht met gehandicapte

Negen jaar cel geëist voor ruwe verkrachting

Twaalf jaar celstraf en verbod op verkrachten

Twee jaar cel voor verkrachten van lifsters

Toch weer lbr-cis na drama tijdens proefverlof

Therapie zinloos voor wurger José

geslaagd, alleen vindt hij het vervelend dat hij geen geslachtsgemeenschap met zijn vrouw meer kan hebben. Het is heel moeilijk Androcur zo te doseren dat het gewenste effect verkregen wordt, terwijl iemand toch niet impotent wordt. Androcur heeft alleen zin als de desbetreffende patiënt er volledig achterstaat en net zoals bij het afkicken van alcoholverslaving zelf actief meewerkt.'

In Duitsland zijn wel onderzoeken naar de effecten van Androcur gedaan. Dit medicijn zou het best werken bij pedofilie, exhibitionisme en hyperseksualiteit, dat wil zeggen als iemand bijna voortdurend seksueel geprikkeld is. (Prof. Smals vertelde over een man die elke dag 20 keer met zijn vrouw naar bed ging! Na het slikken van Androcur bleef dat tot twee keer per dag beperkt.)

Een Zwitsers onderzoek naar het effect van Androcur bij 27 psychiatrische patiënten onder wie tien vrouwelijke toont aan dat hun seksuele spanning in de meeste gevallen wel verminderd is, maar dat twaalf patiënten niet zo agressief als voor de behandeling zijn. De auteur vermeldt niet wat die zogenaamde agressie precies inhield. (Het waren patiënten die als fetisjist, pedofiel, exhibitionist, seksueel delinquent of excessief masturbbeerder waren bestempeld.)

Echte goede onderzoeken naar het gebruik van Androcur bij verkrachters zijn er helaas niet. Nu is zo'n onderzoek ook moeilijk op te zetten, want wil het weten-

schappelijk verantwoord zijn, dan moeten er twee groepen proefpersonen aan meedoen. De ene groep moet Androcur en de andere een neppmiddel slikken om de resultaten met elkaar te kunnen vergelijken. En welke TBS-directeur zou het aandurven al die proefpersonen de straat op te sturen om te bekijken of ze hun medemensen zullen belagen.

Chemische castratie is helaas geen wondermiddel, dat kunnen we gerust concluderen. We hoeven echter ook niet altijd van medicijnen te zijn, als het om de behandeling van zedendelinquenten gaat.

Maar degenen die nu nog uit volle overtuiging om operatieve castratie vragen, weten niet waar ze het over hebben. □

Geraadpleegde literatuur o.a.
 Beyaert, F.H.L. Castratie 1985/1986. *Delikt en delinquent* 1986. Afl. 4, p. 362-366
 Brinkhuizen, C. Chemische castratie. *Kri* 9, 1979/2/3, p. 9-10
 Buitelaar, W.L. Justitie en castratie. *Intermedie* ir. 14, 37, 1978, p. 11-17
 Geudensmit, W. Over 'chemische castratie'. *Delikt en delinquent*, 1980. Afl. 5, p. 346-356
 Rothschild, B. Psychiatrisch-klinische Erfahrungen mit einem Antiandrogenpräparat. *Schweizer med. Wschr.* 100, 1970, p. 1918-1924
 Tancredi, L.R. en Weisstub, D.N. Technology Assessment: Its role in forensic psychiatry and the case of chemical castration. *International journal of law and psychiatry*, 1986, Vol. 8, 257-271.

Androcur heren dekt UN 13/3

Castreren, die handel?

Lang niet gelezen, het feministisch maandblad Opzij. Je kunt 'als man' ook makkelijk vinden dat het blad niet voor jou is bestemd, maar dat is natuurlijk een beetje een simpele redenering. Vroeger... nou ja, jaren geleden dus, ging je nog door voor behoorlijk progressief en geëmancipeerd als je Opzij op tafel had liggen. Als man. Alsof je zolets aan het lezen van een blad kunt meten.

Ongetwijfeld allemaal hartstikke nuttige verhalen in het maartnummer, maar ik vind het zo saai, zo... zo laten we het wat aarzelend zeggen, clubblad-achtig. Zonder veel sprankeling geschreven door meest wijze vrouwen, die ons iets willen vertellen over het fa-

oordeel van de schrijfster dat de methode niks oplost. Sexueel geweld door mannen 'zit in de kop, niet in de pik' en castratie is geen enkele garantie dat een man zijn houding tegenover vrouwen verandert. Ik kan me zelfs voorstellen dat de agressie groter wordt en dan zijn we nog verder van huis.

Wel wordt in het artikel voorzichtig geconcludeerd dat de zogenaamde chemische castratie (medicijnen die de geslachtsdrift onderdrukken) op vrijwillige basis een middel kan zijn om verkrachters te helpen. „Ook geen wondermiddel, maar we hoeven niet altijd vies van medicijnen te zijn als het om de behandeling van zedelinquenten gaat”.

Het belangrijkste verhaal is deze maand echter het eerste deel van het onderzoek dat Iteke Weeda deed naar het belang van het feminisme in Nederland. Vriend en vijand, ongeveer honderd in getal, mogen zeggen wat ze onder de term verstaan. Die honderd personen zijn allen min of meer bekende Nederlanders, die een zekere macht hebben de opinie te beïnvloeden. En hoe die stand van zaken nu is, daar ben ik niet uitgekomen bij het lezen. Daarvoor zijn me de reacties toch wat te vrijblijvend. Of zoals Iteke Weeda schrijft: De verhalen getuigen wel van ondersteuning van het feminisme en de vrouwenbeweging, maar wel een labiele.

Jaap Jongbloed van de TROS (opinie leider?) mag als positief feit vertellen dat het huidige feminisme zijn radicale, man-onvriendelijke karakter verloren lijkt te hebben. Da's mooi, Jaap, heel mooi. Dan kun je eindelijk weer rustig verder leven, denk ik dan bij dergelijke, naar mijn mening opportunistische 'meningnietes'.

Nee, dan Adelheid Roosen die onder feminisme verstaat: „De moed van de vrouw de potentiaal in haarzelf te ontdekken en de moed van de man het slachtoffer in zichzelf te ontdekken”. Zij mag opinie-leider worden.

Tijdschriften

milieurecht in beweging, over omgangsregelingen, vrouwen in de Franse revolutie, clitoridectomie, de zedelijkheidswetgeving, de plaats van liefde in de literatuur en castratie als mogelijk beste aanpak voor verkrachters.

Gelukkig staan er ook aardige columns in het maartnummer en zeker met plezier las ik het korte verhaal „Winter” van Ella Weisbrod. Herinneringen aan haar overleden moeder en aan het huis waarin deze woonde. Je moet van de stijl houden, maar een verhaal wordt vaak mooi doordat er een regel instaat die je blijft. In dit geval de slotzin, als de schrijfster voor de allerlaatste keer het huis verlaat en de deur achter zich dichttrekt: „O, nooit meer zo verwacht te worden”. Zo'n zin kun je bijna voelen.

Ook 'als man', ben ik verheugd dat de schrijfster van het verhaal over het al of niet castreren van verkrachters tot de conclusie komt dat degenen die nu nog uit volle overtuiging om operatieve castratie vragen, niet weten waar ze het over hebben.

Hoewel ik het wel zeer voorstelbaar vind dat veel vrouwen in hun woede over dergelijke afschuwelijke misdrijven roepen „castreren die handel”, blijkt uit het goed afgewogen

Opzij, maart 1989, 5,25.

SF EXAMINER
2/3/89

ANN LANDERS

A shot for oversexed

DEAR ANN Landers: As far back as I can remember, I have had a problem with sexual feelings toward little girls.

For 40 years I managed to keep it under control through willpower and prayer, but last year, after some extremely traumatic and stress-producing experiences, I discovered that I was powerless when this urge came upon me. To make a long and painful story short, I was found guilty of three counts of lewd and lascivious behavior in the presence of a child. Life as I had known it was over forever.

The day I was released on bond, I signed up for professional counseling. After three months of intensive therapy, I realized that the "beast" was still inside me. Terrified of what I might do next, I sought medical help.

For three months, I have been receiving weekly injections of the hormone progesterone. When administered to males it decreases the sex drive to manageable levels. Although it is basically a female hormone, it does not give me any effeminate characteristics.

The change in me since I have been taking these shots is remarkable. For the first time in years, I am in control not only of my actions but of my thoughts as well. I am not impotent; I am just in control. It is not a feeling of "I want to, but I can't," but rather, "I could if I wanted to, but I don't really need to do it."

Pedophilia is a mental illness. Fortunately, there is now an effective medical treatment. I hope your readers who realize that they have this problem, and truly want to conquer it, will check into this therapy. God knows, I wish I had known about it before I ruined my life. — *Peaceful Now*

Dear Friend: I'm glad you are "Peaceful Now." Better later than never. Millions of adults who were molested during childhood are emotionally crippled and living tortured lives because their molesters, like yourself, were ashamed to tell anyone and didn't seek help.

When I received your letter, I contacted Dr. John Money, who is one of the most knowledgeable and respected men in this field. Dr. Money is professor of medical psychology and pediatrics emeritus at Johns Hopkins Hospital in Baltimore. He said, "Your correspondent is absolutely right. The most commonly used hormone is Depo-Provera, which is a weak 'cousin' of the male sex hormone. It can work miracles on pedophiles and other individuals who are inclined to behave in sexually aberrant ways. The hormone reduces the sex drive to the level it was before puberty. The individual is then able to reorganize his sex life."

Dr. Money said a combination of hormonal treatment and counseling should be used. He urged me to emphasize that those who have this problem should seek help before they damage young lives and the police come knocking at the door. A specialist in this field is called a medical sexologist, but any physician can give the treatment if he or she has the proper guidelines. Any physician who would like the guidelines will find them on pages 232-237 of "Gay, Straight, and In-Between," written by John Money and published in New York by Oxford University Press.

© Los Angeles Times Syndicate and Creators Syndicate

Pedagoge Bolderkar heeft geen diagnose-bevoegdheid

Door onze redacteur
MARCEL HAENEN

ROTTERDAM, 9 maart — Orthopedagoge drs. C. van Deutekom, die het gebruik van de omstreden anatomische poppen introduceerde bij het medische kleuterdagverblijf De Bolderkar, heeft geen 'diagnostische registratie' bij de Nederlandse Vereniging van Opvoedkundigen (NVO).

De NVO laat bij monde van voorzitter prof. J.E. Rink weten niet te kunnen instaan voor de beroepsbekwaamheid van leden die zonder registratie — een specialisatie die kan worden toegekend na de basisopleiding — diagnostisch onderzoek doen.

De stafmedewerkers van de Bolderkar zeggen tevens dat op alle dertig medische kleuterdagverblijven (MKD's) in Nederland relatief evenveel gevallen van incest voorkomen als op het eigen MKD in Vlaardingen. Dit hebben zij verklaard tijdens de vorige

maand achter gesloten deur gehouden verhoor van medewerkers van De Bolderkar bij de Rotterdamse rechter-commissaris mr. F. van Dooren. De gesprekken hadden plaats op verzoek van advocaat mr. D. Vermaat die optreedt als raadsman van een man die op grond van bevindingen van De Bolderkar wordt vervolgd wegens incest met zijn dochter.

In Nederland bezoeken ongeveer 2.000 kleuters en peuters wegens medische of sociale ontwikkelingsproblemen een medisch kleuterdagverblijf. De opvatting van De Bolderkar — waar vorig jaar op een totaal van vijftig kinderen veertien gevallen van seksueel misbruik werden geconstateerd — betekent dat er op de MKD's ruim 500 gemiddeld vierjarige kinderen zitten die seksueel zijn misbruikt. Een woordvoerder van het ministerie van WVC zegt dat het departement dergelijke signalen nooit heeft ontvangen.

Pag. 7: Vervolg

Bolderkar beroept zich op voortrekkersrol bij vaststellen van incest

Vervolg van pag. 1

Dat er op De Bolderkar relatief meer gevallen van seksueel misbruik en uithuisplaatsingen van kinderen worden vastgesteld dan bij de andere kleuterdagverblijven is volgens directeur J. Knijnenburg het gevolg van de „voortrekkersfunctie” van zijn MKD op het gebied van de aanpak van incest.

De medewerkers van De Bolderkar verklaren tegenover de rechter-commissaris dat de „deskundigheid” en „de bereidheid om incest aan te pakken” op hun verblijf groter is dan bij de andere MKD's. „Het heeft ook te maken met onze attitude ten aanzien van incest”, zegt orthopedagoge drs. C. van Deutekom.

De beleidsmedewerkster van de Nationale Ziekenhuisraad, de koepelorganisatie van de MKD's, mev. C. van Ederen, zegt de juistheid van de uittalingen van De Bolderkar niet te kunnen beoordelen omdat er geen exacte cijfers zijn over gevallen van incest bij MKD's. „Ik vind het moeilijk de cijfers van De Bolderkar te generaliseren voor het hele land. De situatie is vaak afhankelijk van de regionale omstandigheden.” Volgens De Bolderkar is de eigen populatie representatief voor die van de andere verblijven.

Mede omdat orthopedagoge Van Deutekom geen diagnostische registratie heeft trekt advocaat Vermaat de grotere deskundigheid van De Bolderkar in twiifel. Hij heeft voor morgen een kort geding aangespannen om het verslag te krijgen van het interview met behulp van de anatomische poppen dat Van Deutekom heeft gehouden met de dochter van zijn cliënt.

Kleuterdagverblijven

De bewering van De Bolderkar dat ook op de andere kleuterdagverblijven ongeveer 25 procent van de kinderen slachtoffer is van seksueel misbruik wordt door woordvoerders van de andere MKD's tegengesproken. „Dat gaat veel te ver”, zegt plaatsvervangend directeur Rensink van MKD De Zevenster in Veenendaal.

„Ik heb niet de indruk dat er bij ons zoveel slachtoffers zijn van seksueel misbruik”, verklaart directeur B. Bruzvoort van MKD Tomteboe in Eindhoven. Directeur E.J. Woortman van MKD Kleuterzorg in Scheveningen zegt „een percentage van 6 à 10 van seksueel misbruik van de kinde-

ren op het totaal” realistischer te vinden voor zijn MKD.

Het percentage kinderen dat is misbruikt kan volgens de MKD's wel per kleuterdagverblijf verschillen. In sommige regio's zijn bijvoorbeeld meer instellingen waar kinderen met medische problemen — zoals bijvoorbeeld gehoorproblemen — terecht kunnen. In die gebieden zitten op een MKD relatief meer kleuters met sociale ontwikkelingsproblemen. Volgens de woordvoerders van de MKD's is het mogelijk dat onder die populatie meer slachtoffers van seksueel misbruik zitten.

Over de veronderstelde grotere deskundigheid van De Bolderkar, die het vaststellen van relatief meer incest zou verklaren, willen de andere MKD's zich niet uitspreken. Men zegt niet te weten hoe deskundig de staf van De Bolderkar is en daarom geen vergelijkingen te kunnen trekken.

Het onderzoek dat de politie in opdracht van het openbaar ministerie in Rotterdam heeft ingesteld naar de vraag of de uit huis geplaatste kinderen van De Bolderkar mogelijk op het kleuterdagverblijf zelf zijn misbruikt is afgerond. Justitie zal een dezer dagen bekendmaken welke conclusies uit het onderzoek kunnen worden getrokken. De commissie-Baartman, die op last van de inspectie volksgezondheid het beleid van De Bolderkar bestudeert, zal volgens een woordvoerder van WVC naar verwachting deze maand klaar zijn met haar onderzoek.

Geding Bolderkar

NRC 4

Het kort geding van aanstaande vrijdag waarin een vader het verslag eist van het anatomische poppeninterview dat met zijn dochter is gehouden, is niet — zoals gisteren abusievelijk werd gemeld — aangespannen tegen de rechter-commissaris maar tegen het kleuterdagverblijf De Bolderkar. Zowel de rechter-commissaris als de Bolderkar weigeren overigens het verslag te overleggen dat mede heeft geleid tot de strafzaak tegen de man.

Justitie: kleuters niet door taxichauffeurs of op Bolderkar misbruikt

Door onze redacteur MARCEL HAENEN

ROTTERDAM, 15 maart — De veertien kleuters van het medische kleuterdagverblijf (MKD) De Bolderkar in Vlaardingen zijn volgens een onderzoek van het openbaar ministerie in Rotterdam niet misbruikt door taxichauffeurs of hulpverleners van dit dagverblijf.

Dit schrijft de officier van justitie mr. H.J. Moraal aan advocaat mr. N. de Munnik. Het oriënterende onderzoek naar de vraag of iemand anders dan de ouders zelf verantwoordelijk is voor de veertien gevallen van seksueel misbruik van kleuters — die hulpverleners van De Bolderkar vorig jaar vaststelden — wordt nu door Justitie gesloten.

Op 10 januari werd de Vlaardingse politie door Moraal belast met een onderzoek naar de vraag of concrete personen als verdachte van seksueel misbruik konden worden aangewezen. De officier van justitie kwam tot zijn verzoek op grond van een dossier dat hem — namens elf ouders van kinderen die De Bolderkar bezoeken — door advocaat De Munnik ter hand was gesteld.

De ouders, onder wie ouders wier kinderen niet uit huis zijn geplaatst en nog steeds De Bolderkar bezoeken, zeggen bij hun kinderen signalen te hebben waargenomen die er op wijzen dat zij zijn misbruikt. De kinderen — gemiddeld vier jaar oud — maakten seksueel getinte tekeningen, gaven tongzoenen, kwamen half ontkleed uit de taxi die ze thuis bracht of gaven te kennen kusjes te krijgen van een medewerker van De Bolderkar die zij met 'pa-

pa' moesten aanduiden. Een moeder van een uit huis geplaatst kind zegt, al voor de publiciteit over De Bolderkar, verscheidene keren telefonisch door een man te zijn benaderd die te kennen gaf haar dochter te misbruiken.

Tijdens het onderzoek van Justitie is een aantal ouders verhoord, evenals twee taxichauffeurs en vijf personeelsleden van De Bolderkar, onder wie de directeur, de conciërge en een groepsleidster.

Uit die verhoren, schrijft Moraal aan De Munnik, „is een afdoende verklaring naar voren gekomen voor de door u als opmerkelijk aangeduide zaken, die mij geen enkele aanleiding geeft een seksuele achtergrond te vermoeden”. Wat die afdoende verklaring is, kon een woordvoerder van het OM vanochtend niet zeggen.

Tijdens het verhoor van de ouders, is de politie onder andere geattendeerd op video-opnamen die ouders heimelijk hebben gemaakt van mensen die zij ervan verdenken hun kinderen te hebben misbruikt. De opnamen zijn getoond aan de kinderen om te bekijken hoe zij er op reageerden. De ouders zeggen op grond van die opnamen te weten wie hun kinderen heeft misbruikt.

Vader eist in geding verslag van poppenspel

Door een onzer redacteurs

ROTTERDAM, 3 maart — De Rotterdamse rechter-commissaris mr. F. Van Dooren zal in kort geding worden gevraagd het verslag van een anatomisch poppenspel, dat met een vierjarig kind van de Bolderkar is gehouden, te overleggen aan de advocaat van de vader. Het onderzoek met dit spel heeft uiteindelijk geleid tot vervolging van haar vader wegens incest.

Het kort geding dient volgende week vrijdag voor de president van de Rotterdamse rechtbank. Advocaat mr. D. Vermaat zegt het verslag van het 'spel' met de dochter van zijn cliënt W. nodig te hebben om een goede verdediging te kunnen voeren. Uit het onderzoek concludeerde de orthopedagoge van het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen, drs. C. van Deutekom, dat de kleuter slachtoffer was van incest.

Rechter-commissaris Van Doo-

ren weigert de advocaat het verslag van het poppenspel te geven omdat hij van mening is dat „de leiding van De Bolderkar op goede gronden bezwaar maakt tegen de overlegging”. Het standpunt van De Bolderkar is volgens Van Dooren dat het uit een oogpunt van de bescherming van de privacy van de kleuter onwenselijk is dat de advocaat van de vader een verslag krijgt van het onderzoek.

De rechter-commissaris zegt bovendien „onzorgvuldige berichtgeving in de pers” te willen voorkomen. Als de advocaat het verslag van het poppenonderzoek krijgt, zou dit ertoe kunnen leiden dat het verslag „ongecontroleerd in handen van derden komt”, aldus Van Dooren.

In een eerdere strafzaak tegen een vader die werd vervolgd wegens incest met zijn dochter op grond van een rapport van De Bolderkar, kreeg de advocaat van de verdachte wel een verslag van het spelinterview.

Bolderkar wil rapport over kleuter niet uit handen geven

Door een onzer redacteurs

ROTTERDAM, 13 maart — Het medische kleuterdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen zal het verslag van een met behulp van anatomische poppen gehouden interview van een vierjarig meisje niet uit handen geven omdat dit een schending zou betekenen van het recht op privacy van de kleuter.

Dit zei de advocate van De Bolderkar mr. Ch. van den Puttelaar tijdens een kort geding dat vrijdag diende voor de president van de Rotterdamse rechtbank. Het geding was aangespannen door advocaat mr. D. Vermaat die optreedt namens een man die op grond van de bevindingen van De Bolderkar wordt vervolgd wegens incest. De advocaat zegt het ver-

slag van het 'poppenspel' nodig te hebben om te kunnen beoordelen wat de kwaliteit is van het voor zijn cliënt belastende onderzoek.

„Het kind heeft in vertrouwen informatie aan de hulpverlener gegeven. Ze zegt dingen over de thuissituatie die belastend zijn voor de vader. Daarom heeft ze recht op respectering van haar privacy”, aldus Van den Puttelaar.

De Bolderkar stelt zich bovendien op het standpunt dat het verslag van het interview „werkzaamtekeningen” zijn waarop geen inzage recht berust. De Bolderkar

zegt bovendien bang te zijn dat het verslag in handen van de pers komt. „Er zijn media die De Bolderkar moedwillig in een slecht daglicht willen stellen”, aldus Van den Puttelaar.

Advocaat Vermaat verwijt De Bolderkar het recht op privacy van de kleuter te misbruiken om geen openheid van zaken te hoeven geven. Hij vroeg zich af of De Bolderkar soms bang is dat uit het verslag blijkt „dat het onderzoek werd verricht door iemand die onvoldoende geschoold en in wezen onbevoegd is”.

De president van de rechtbank doet op 22 maart uitspraak.

De Bolderkar mag notities over incest geheim houden

Van onze verslaggever VK 23
ROTTERDAM — Werkaantekeningen vallen in principe niet onder het inzage-recht. Ze zijn bedoeld voor intern of collegiaal gebruik en hoeven buiten die kring niet beschikbaar te worden gesteld aan derden. Dit heeft de Rotterdamse rechtbankpresident mr L. Ter Kuile woensdag bepaald in een kort geding dat de vader van een vierjarig meisje had aangespannen tegen het Medisch-Kleuterdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen.

De man wilde de aantekeningen hebben omdat daarin uitlatingen van zijn dochtertje staan over seksueel misbruik die voor hem belastend zijn.

Volgens mr Ter Kuile verzet de privacy van het kind zich ook tegen het afgeven van de werkaantekeningen. Het meisje is tijdens het onderzoek, dat werd uitgevoerd aan de hand van de omstreden methode met de anatomisch correcte poppen (poppen-methode), „in een gecreëerde vertrouwenssituatie gebracht” en heeft „aldus informatie prijsgegeven van een zeer intiem karakter”.

„Als vierjarig kind was zij op dat moment niet in staat zelf haar privacy te beschermen, dan wel de grens daarvan te bepalen. Zo moet ervoor gewaakt worden dat hetgeen zij op dat moment heeft prijsgegeven, met de grootste mogelijke zorgvuldigheid wordt omgeven”, aldus de rechtbankpresident. Het verslag, dat op basis van dit onderzoek en de aantekeningen is gemaakt, is eerder al wel afgegeven.

De raadsman van de vader die als verdachte terecht moet staan, wilde de aantekeningen inzien omdat hij vermoedt dat daaruit ontoelaatbare mani-

pulatie blijkt. De Bolderkar heeft de aantekeningen wel laten zien aan de commissie die in opdracht van de regionale inspectie voor de volksgezondheid een groot aantal incest-gevallen bij het MKD moet onderzoeken. De Bolderkar is ook bereid de aantekeningen aan collega-hulpverleners te geven.

Volgens de rechtbankpresident weegt het privacy-belang van het kind in dit geval zwaarder dan de belangen van de vader in de strafzaak. De man heeft er volgens mr Ter Kuile geen blijk van gegeven over de belangen van zijn dochtertje te kunnen waken: „Wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat eiser op dit moment slechts zijn eigen belang in het oog houdt”, aldus het vonnis.

Bovendien zouden de aantekeningen volgens Ter Kuile weinig nieuwe gegevens kunnen opleveren voor de verdediging, ook al omdat de man al drie keer een bekentenis heeft afgelegd alvorens hij zijn verklaringen introk. De raadsman van de man heeft tijdens het kort geding bovendien uitvoerig betoogd dat er bij De Bolderkar zo veel mis is, dat zijn cliënt ook met het ter beschikking staande materiaal vrijwel zeker zal worden vrijgesproken.

Raadvrouw mr L. van de Puttelaar van het MKD toonde zich verheugd over het vonnis, omdat vooral met de principiële uitspraak over de vertrouwelijkheid van werkaantekeningen de gehele jeugdhulpverlening gebaat is. „Hadden we de aantekeningen in dit geval moeten afstaan, dan zou het werken in deze tak van hulpverlening vrijwel onmogelijk zijn geworden, omdat vertrouwelijke informatie dan zou moeten worden vrijgegeven. Dat is vaak niet in het belang van het kind.”

Rechter: van incest verdachte vader krijgt verslag poppenspel niet

Van een onzer verslaggeefsters
ROTTERDAM — Het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen hoeft de verslagen en aantekeningen van het poppenspel met een 4-jarig meisje niet af te staan aan de vader van het kind.

De president van de Rotterdamse rechtbank meent dat dit kan leiden tot een 'onaanvaardbare inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de kleuter'. Haar belangen moeten hoger worden geschat dan die van de vader, aldus de uitspraak in het geding, dat de van incest beschuldigde vader had aangespannen. De president, mr. L. ter Kuile, meent dat de verslagen zijn gemaakt voor intern gebruik en dat niemand het recht heeft die in te zien. De advocaat van de vader, mr. D. Vermaat, eiste dat het volledige verslag van het poppenspel zou worden over-

handigd. Dit zou van belang zijn voor de verdediging in de strafzaak tegen zijn cliënt, die op 19 april wordt behandeld. De raadsman beschikt nu alleen over de conclusies.

Het volledige verslag kan volgens de president niets wezenlijks toevoegen aan de verdediging, terwijl het wel onnodige schade kan toebrengen aan het kind. Hoewel mr. Ter Kuile niet vooruit wil lopen op de afloop van de strafzaak, moet er volgens hem ernstig rekening mee worden gehouden dat het meisje seksueel is misbruikt.

Het kind heeft tijdens een spel met levensechte poppen informatie in vertrouwen prijsgegeven. In een situatie, waarin conflicterende belangen spelen, is de ouder niet de eerst aangewezen om de privacy van het kind te bewaken, aldus mr. Ter Kuile, die bovendien de indruk heeft dat de vader op dit moment slechts zijn eigen belang in het oog houdt.

Incest niet bewezen: man krijgt 25 000 gulden

Van een onzer verslaggevers
ROTTERDAM — De rechtbank in Rotterdam heeft aan een man, die door het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar was beschuldigd van incest met zijn 5-jarig dochtertje, bijna 25 000 gulden schadevergoeding toegekend.

Na zijn aanhouding, vorig jaar juni, zat de man tien dagen vast in het huis van bewaring. Omdat hij na zijn vrijlating zijn dochtertje niet meer mocht zien, moest hij elders onderdak zoeken. Die situatie duurde tot eind september. De rechter bepaalde toen dat er niet langer gronden aanwezig waren de man gescheiden van zijn gezin te houden.

Een maand later besloot het openbaar ministerie in Rotterdam de man niet te vervolgen omdat de bewijzen tegen hem te mager waren.

Van de aan de man toegekende schadevergoeding heeft 10 000 gulden betrekking op de door hem en zijn gezin geleden immateriële schade. De rest van het bedrag is hem toegekend voor materiële schade, zoals de kosten voor juridische bijstand, reiskosten en inkomstvermindering tijdens de periode dat hij zich in voorlopige hechtenis bevond. Verwacht wordt dat meer ouders, die door De Bolderkar zijn beschuldigd van incest, op korte termijn schadevergoeding zullen eisen.

Smartegeld f 10.000 in affaire Bolderkar

(Van onze correspondent)

ROTTERDAM (GPD) — Een man die door het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar van incest met zijn 5-jarige dochter is beschuldigd, heeft van de Rotterdamse rechtbank 25.000 gulden schadevergoeding toegewezen gekregen. De man mocht zijn dochter niet meer zien. Hij moest daarom zijn huis uit.

Van de vergoeding is 10.000 gulden toegekend voor de geestelijke schade. Zijn gezinsleven is ernstig ontwricht door het justitieel onderzoek. Hij werd op 20 juni vorig jaar 's nachts van zijn bed gelicht en zat tien dagen in voorlopige hechtenis. Daarna moest hij elders onderdak vinden. Na drie maanden bepaalde de rechter-commissaris dat er onvoldoende bewijs was en mocht de man weer terug naar zijn gezin.

De rest van het bedrag is hem toegekend voor de materiële schade, zoals advocaatkosten en het derven van inkomsten tijdens zijn voorlopige hechtenis.

DAGVERBLIJF BEREID GEGEVENS VAN ONDERZOEK MET POPPEN AF TE GEVEN VOOR BEOORDELING

Deskundigen mogen aantekeningen van Bolderkar inzien

De vrouw geen diagnostische registratie heeft bij de Nederlandse Vereniging van Opvoedkundigen (NVO). Dat is een specialistisch waarmerk dat enkele jaren geleden door de NVO is ingevoerd, maar geen rechtskracht heeft. Volgens Vermaat hebben grote instellingen zoals RIAGG's al vanaf eind jaren zeventig nog alleen maar mensen in dienst die zo'n kwalificatie hebben.

Het NVO bevestigde vrijdag dat Van Deutekom geen diagnostische registratie heeft. Maar volgens de vereniging mag daaruit alleen de conclusie worden getrokken dat de NVO niet instaat voor de kwaliteiten van de betrokkenen. „Of zo iemand deskundig is of niet, kunnen wij niet beoordelen”, aldus de NVO. Van Deutekom, die als klinisch orthopedagoge is afgestudeerd, staat wel ge-

registreerd bij de NVO.

gezonderheid in Zuid-Holland De Bolderkar-affaire onderzoekt, heeft de gewraakte aantekeningen overigens wel bekeken. Rechtbankpresident mr L. ter Kuile zette ter zitting al vraagtekens bij de noodzaak om voor de strafzaak over de aantekeningen te kunnen beschikken. Dat gebeurde nadat mr Vermaat zelf diverse redenen (met name het niet naleven van een protocol bij vermoeden van incest) had aangevoerd waardoor zijn cliënt naar zijn mening uiteindelijk zeker vrijuit zal gaan.

„Ik begrip niet wat u dan verder nog van de aantekeningen verwacht”, zei mr Ter Kuile, die op 22 maart uitspraak doet.

Vrijuit

Niet alleen het belang van de man in de strafzaak, maar ook behandeling van het kind, werden door Vermaat aangevoerd als argumenten om de aantekeningen af te geven. Volgens Van de Puttelaar hebben de onderzoeksinstantie P.A.R., noch de voogd tot nu toe gevraagd om de aantekeningen. Mochten die er alsomgok vragen, dan kunnen ze de aantekeningen krijgen, aldus de raadvrouw. De commissie die in opdracht van de inspectie voor de volks-

gezonderheid in Zuid-Holland De Bolderkar-affaire onderzoekt, heeft de gewraakte aantekeningen overigens wel bekeken. Rechtbankpresident mr L. ter Kuile zette ter zitting al vraagtekens bij de noodzaak om voor de strafzaak over de aantekeningen te kunnen beschikken. Dat gebeurde nadat mr Vermaat zelf diverse redenen (met name het niet naleven van een protocol bij vermoeden van incest) had aangevoerd waardoor zijn cliënt naar zijn mening uiteindelijk zeker vrijuit zal gaan.

„Ik begrip niet wat u dan verder nog van de aantekeningen verwacht”, zei mr Ter Kuile, die op 22 maart uitspraak doet.

Niet alleen het belang van de man in de strafzaak, maar ook behandeling van het kind, werden door Vermaat aangevoerd als argumenten om de aantekeningen af te geven. Volgens Van de Puttelaar hebben de onderzoeksinstantie P.A.R., noch de voogd tot nu toe gevraagd om de aantekeningen. Mochten die er alsomgok vragen, dan kunnen ze de aantekeningen krijgen, aldus de raadvrouw. De commissie die in opdracht van de inspectie voor de volks-

gezonderheid in Zuid-Holland De Bolderkar-affaire onderzoekt, heeft de gewraakte aantekeningen overigens wel bekeken. Rechtbankpresident mr L. ter Kuile zette ter zitting al vraagtekens bij de noodzaak om voor de strafzaak over de aantekeningen te kunnen beschikken. Dat gebeurde nadat mr Vermaat zelf diverse redenen (met name het niet naleven van een protocol bij vermoeden van incest) had aangevoerd waardoor zijn cliënt naar zijn mening uiteindelijk zeker vrijuit zal gaan.

„Ik begrip niet wat u dan verder nog van de aantekeningen verwacht”, zei mr Ter Kuile, die op 22 maart uitspraak doet.

de Volkskrant VAN ZATERDAG 25 MAART 1989

De Bolderkar wist geluidsbanden van poppensessies

VK 25 Van onze verslaggever GERT RIPHAGEN

ROTTERDAM — Het Medisch Kleuterdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen heeft de geluidsbanden die gemaakt zijn tijdens het diagnostisch onderzoek met de poppenmethode gewist. De directie heeft dat toegegeven tegenover de raadsman van een van incest verdachte vader. De verdenking was onder meer gebaseerd op de uitkomsten van het poppenonderzoek.

Volgens de advocaat, mr D. Vermaat, verweert De Bolderkar zich door te stellen dat de banden zijn gewist nadat ze volledig waren uitgetikt. „Deskundigen die mij adviseren zeggen echter dat een dergelijke handelwijze ongebruikelijk en onaanvaardbaar is. Voorstanders van de poppenmethode vinden dat de gesprekken zelfs op video vastgelegd moeten worden. Kan dat niet en wordt met geluidsbanden volstaan, dan dienen die in ieder geval te worden bewaard”, aldus Vermaat.

Door het wissen van de banden is het de vraag in hoeverre de commissie die in opdracht van de regionale inspectie voor de volksgezondheid De Bolderkar-zaak onderzoekt, tot een goed oordeel kan komen. Het grondmateriaal is immers niet meer voorhanden. De Bolderkar-staf heeft echter steeds gezegd dat de poppenmethode het sluitstuk is van een diagnose die mede op grond van andere aanwijzingen tot de verdenking van seksueel misbruik leidde.

Een woordvoerder van WVC wil zich niet over het onderzoek uitlaten, maar zegt wel: „Wanneer de commissie niet in staat is haar onderzoek uit te voeren, had ze haar taak wel teruggegeven. Dat is niet gebeurd.” De commissie zal vermoedelijk half april met de onderzoeksresultaten komen.

Vermaat gaat overigens in hoger beroep tegen het vonnis van de Rotterdamse rechtbank deze week waarin zijn eis werd afgewezen om werkaantekeningen (verbatim) van de diagnose met de poppen te verkrijgen. Vermaat: „Het is een principiële zaak. De rechtbank heeft immers bepaald dat het persoonlijke aantekeningen betreft, die niet overhandigd hoeven te worden. Ik bestrijd dat.”

De Rotterdamse rechtbank heeft in een andere zaak die uit een aangifte van De Bolderkar voortvloeit een schadevergoeding van 25 duizend gulden toegekend aan een vader die werd verdacht van incest, maar uiteindelijk niet werd vervolgd. Van dat bedrag is tienduizend gulden vergoeding van immateriële schade, een opvallend hoog bedrag in de Nederlandse verhoudingen. De man heeft vorige zomer tien dagen vastgezeten en daarna eigener beweging drie maanden gescheiden van zijn gezin geleefd.

Vorig najaar concludeerde een onafhankelijke deskundige het niet aannemelijk te achten dat de man een incestpleger is. Daarop besloot de officier van justitie af te zien van verdere strafvervolging. De zaak was door De Bolderkar aangebracht onder meer op grond van het spelonderzoek met de anatomisch correcte poppen. De Bolderkar gaf vorig jaar veertien gevallen van seksueel misbruik van pupillen aan, waarvan er tien leidden tot uithuisplaatsingen. Een klein deel daarvan is later ongedaan gemaakt.

Ingezonden brief

Acht vrouwelijke huisartsen uit Rotterdam hebben deze week in een ingezonden brief in het vakblad Medisch Contact hun bezorgdheid uitgesproken over de nadelige effecten van de Bolderkar-zaak. Zij vrezen dat de hulpverlening bij incest erdoor in het nauw komt, ook al door de geweldige publiciteit die de zaak heeft gekregen. „Want wie durft een dergelijke storm te riskeren.”

In de brief wordt ook opgemerkt dat de artsen nog geen goede argumenten zijn tegengekomen die rechtvaardigen dat de medewerkers van De Bolderkar zo negatief naar voren zijn gekomen. Ook het aantal incestgevallen (veertien op circa vijftig kinderen) heeft, volgens de artsen, niet per se ongeloofwaardig te zijn. „Algemeen is nu geaccepteerd dat ongeveer 10 procent van de vrouwen in een a-selecte populatie met incest of seksuele handelingen te maken heeft of heeft gehad, en wetend dat kinderen op een MKD op indicatie worden opgenomen, geloven wij dat het genoemde aantal zeer wel reëel kan zijn.”

Zie ook Open Forum →

Mr. Oosthoek meent dat haar cliënt evenzeer recht heeft op immateriële schadevergoeding, omdat er ook in dit geval sprake is van ondervonden leed door de scheiding van het kind van de vader. In het geval van degene aan wie reeds een schadeclaim is toegekend bedroeg de duur van de scheiding drie maanden.

Een van de andere advocaten van ouders van Bolderkar-kinderen, mr. N. de Munnik, houdt eveneens de mogelijkheid van schadeclaims open.

Over de poppenmethode en een heksenproces

De poppenmethode voor het opsporen van seksueel misbruik van kinderen is volop in het nieuws. Maar deugt de methode ook? Nee, vindt prof. M. Brouwer. Er is eerder sprake van collectieve waan. En dat hebben we al vaker meegemaakt. Daarom een duik in de geschiedenis, waarin en passant de verdiensten geprezen worden van een vrij onbekende Nederlandse geleerde.

VK 25-3

De afgelopen week is een viertal interessante juridische uitspraken gedaan over de methode van de anatomisch correcte poppen. In Rotterdam werd vastgesteld, dat het personeel van De Bolderkar niet kan worden beticht van seksueel misbruik van de aan deze instelling toegewezen pupillen. Ook in Rotterdam werd aan een aangeklaagde vader het recht ontzegd om inzage te verkrijgen in de aantekeningen, die een poppenkundige had gemaakt over het poppenverhoor met zijn dochterje.

In Arnhem werd daarentegen vastgesteld dat de poppenmethode onvoldoende de bewijs oplevert om de aangeklaagde daders (vaders) te veroordelen. De Hoge Raad in Den Haag, tenslotte, besliste dat het Amsterdamse Hof ten onrechte was voorbijgegaan aan de wettenschappelijke kritiek op de bewijskracht van de poppenmethode. De desbetreffende zaak werd derhalve terugverwezen naar het Hof in Den Haag.

De Leidse professoren konden daarbij leunen op de werken van de Brabantse (dan wel Gelderse) medicus Johannes Wier (1515-1588). Wier (of Wever of Vivier of Piscinarius enzovoorts) was een geniale man. De Amerikaanse psychiater Zilboorg stelt zijn werk op dezelfde hoogte als dat van Freud en noemt hem „the true founder of modern psychiatry”.

Twee dingen zijn hierbij van speciaal belang. Ten eerste: dat Wier probeerde om eerst zijn waarnemingen te doen en daarna pas naar verklaringen te gaan zoeken. Dat was in zijn tijd niet zo gebruikelijk. Ten tweede: dat Wier ook had voor het verschijnsel van onderlinge psychische besmetting.

Bij dit alles verloochende Wier niet het algemene geloof in het bestaan van de duivel. Echter, hij keek nuchter naar de gevallen waarin het gedrag van mensen werd toegeschreven aan bezetenheid door de duivel. Als vrouwen hebben dat zij ontucht met de duivel hebben gepleegd, dan toont hij aan dat een dergelijke omgang niet bestaat. Wel erkent hij dat het voorkomt dat zogenaamde heksen onderling ontucht pleegden. Maar dat zij zich daarbij beroepen op bezetenheid door de duivel, dat vindt hij slechts een modieus excuus voor haar lustenbevreemding.

daagse Nederlandse professoren zoals Mik en Baartman. Om maar te zwijgen van het huisartsenpaar Jonker in Oude Pekela, van de Vlaardingse drs Van Deutekom en van de alomtegenwoordige drs Lamers.

Voor het gezonde verstand van de huidige Nederlandse „deskundige” ware het aan te raden zich eens te verdiepen in het hoofdwerk van Wier: „De Praestigis Daemonum” (1563). En als dat te veel gevraagd is: zich eens te verdiepen in het uitgebreide overzichtswerk van Hollida Wakefield en Ralph Underwager: „Accusations of Child Sexual Abuse” (1988). De vernietigende conclusies van Wakefield en Underwager inzake de poppenmethode zijn tot op heden door niemand wetenschappelijk bestreden, laat staan weerlegd.

Voor de goede orde nog twee slotopmerkingen.
1. Seksueel misbruik van kinderen, en het geweldsaspect daarvan, is natuurlijk uit den boze.
2. Wier is een pionier geweest van de Nederlandse wetenschap. En als er al niet een universiteit naar hem kan worden vernoemd, dan toch wel een prijs. Frasmus heeft, met nauwelijks meer verdiensten, beide gekregen.
MARTEN BROUWER
Hoogleraar massapsychologie en openbare mening aan de Universiteit van Amsterdam

UN 28/3

BINNENLAND 3

Reeks van schadeclaims in Bolderkar-zaak verwacht

ROTTERDAM (ANP) — Advocaten verwachten dat de komende tijd meerdere schadeclaims zullen worden ingediend door van incest verdachte ouders, nadat de Rotterdamse rechtbank een vergoeding van 25.000 gulden heeft toegekend aan een verdachte tegen wie geen verdere vervolging werd ingesteld.

Op korte termijn zal de Rotterdamse advocaat mr. C. Oosthoek een schadeclaim bij de rechtbank deponeren ten behoeve van haar cliënt.

Volgens mr. Oosthoek zijn de omstandigheden waarin haar cliënt heeft verkeerd in hoge mate vergelijkbaar met die van de man aan wie de claim is toegewezen. Ook in dit geval rees het vermoeden van incest bij de stafleden van het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen.

Als gevolg daarvan werd het vierjarige meisje gedurende een half jaar van haar ouders gescheiden. De vader mocht het kind helemaal niet bezoeken, terwijl contacten tussen de moeder en het kind alleen tijdens bezoeken mogelijk waren.

Begin februari kreeg de man te horen dat tegen hem geen verdere vervolging zou worden ingesteld. Het meisje, dat in mei 1988 uit huis was geplaatst, was kort voor de kerstdagen op last van de kinderrechtster weer bij haar ouders teruggekeerd.

Hulpverleners zijn voorzichtig

Na Bolderkar-zaak weten daders van incest dat je moet blijven

door Henny de Lange

„Hulpverleners hebben het gevoel dat ze met driedubbele bewijzen voor incest moeten komen. En daders van incest zijn nu nog minder geneigd om te bekennen.”

Dat is het nog steeds naijend effect van De Bolderkar-affaire, zegt Carla van Lichtenburcht van het Landelijk coördinatiecentrum incest. In het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen kwam vorig jaar in zeven maanden tijd zo'n groot aantal gevallen van incest aan het licht (14 van de 50 kinderen), dat er vraagtekens werden gezet bij de betrouwbaarheid van de onderzoeksmethoden.

Een aantal ouderparen dat van incest werd beschuldigd, schakelde een advocaat in. De regionale inspectie van de volksgezondheid in Zuid-Holland liet drie deskundigen een onderzoek instellen naar de zorgvuldigheid van de hulpverleners van De Bolderkar. De resultaten worden op korte termijn verwacht. Hoe de conclusies van het onderzoek ook zullen luiden, de affaire heeft nu al voor de hele jeugdhulpverlening gevolgen, meent Van Lichtenburcht. „De werkwijze van De Bolderkar is van meet af aan in een zeer negatief daglicht geplaatst. Sommige hulpverleners zijn daardoor zo bang geworden om hun vingers te branden, dat ze acute incest-gevallen niet eens meer durven aan te melden. We hebben hier verscheidene telefoontjes gehad van mensen die niet wisten wat ze moesten doen of bang waren niet serieus genomen te worden.”

„Ik ben bijvoorbeeld opgebeld door een onderwijzeres die vrijwel zeker wist dat ze een incestslachtoffer in de klas had. Ze had erover gepraat met de directeur, maar die hield de zaak af, bang dat de goede naam van de school aangetast zou worden. Die zag al een boze advocaat van de vader van het meisje op de stoep staan. In dat soort gevallen adviseer ik altijd om in ieder geval een vertrouwensarts in te schakelen. Maar of ze 't doen? Ik vrees dat de incest in enkele gevallen gewoon doorgaat.”

Onderzoekcommissie

Een telefonische rondgang langs een aantal medisch kleuterdagverblijven (MKD's) en instellingen voor jeugdhulpverlening leert dat de animo om te praten over de effecten

van De Bolderkar-affaire op de hulpverlening niet groot is. De meeste MKD's verklaren dat ze in afwachting van het rapport van de onderzoekcommissie geen behoefte hebben aan publiciteit. Een paar MKD's laten weten dat De Bolderkar-zaak wel een stortvloed van vragen van verontruste ouders heeft opgeleverd.

Of de affaire ook gevolgen heeft gehad voor de diagnose-stelling en onderzoeksmethoden naar incest, willen de meeste instellingen niet zeggen. „In het belang van de privacy” wordt evenmin antwoord gegeven op vragen naar het aantal incestgevallen vóór en ná De Bolderkar-affaire.

Directeur A. P. van de Nes van het MKD in Aerdenhout is de enige die openlijk toegeeft dat in dit medisch

kleuterdagverblijf „nog eens kritisch” naar de werkwijze is gekeken. „Maar ik ga er van uit dat alle hulpverleningsinstellingen dat regelmatig doen en zeker na zo'n affaire. In zoverre heeft De Bolderkar ook een positief effect.” Van 'koud-watervrees' bij hulpverleners die met incest krijgen te maken, is Van de Nes niets gebleken. „Maar dan praat ik uitsluitend over dit dagver-

Van Lichtenburcht: „Tja, de deur zit dicht bij de meeste instellingen. Iedereen wacht op dat rapport. Op zich is het niets nieuws dat hulpverleners bang zijn voor een agressieve vader of negatieve publiciteit, maar De Bolderkar-affaire heeft het allemaal nog erger gemaakt. De hulpverleners zijn heel erg voorzichtig geworden, in een aantal gevallen te

voorzichtig naar mijn mening met alle gevolgen van dien voor het slachtoffer.”

„Maar wat erger is, daders van incest hebben van deze zaak geleerd dat je, als je je nek wilt redden, gewoon moet blijven ontkennen. Het is hartstikke zonde dat door deze zaak het taboe op bekennen alleen maar weer groter is geworden.”

Van Lichtenburcht geeft trainingen en cursussen aan hulpverleners die te maken zouden kunnen krijgen met incestslachtoffers. Leidt juist die deskundigheidsbevordering ook niet tot 'overreacties' van hulpverleners, die hun pas opgedane kennis meteen in de praktijk willen brengen?

Van Lichtenburcht: „Er zijn inderdaad mensen die plotseling overal

incest zien. Ik kreeg laatst nog een telefoontje van een onderwijzer die zei: Marietje doet zo raar in de klas, het is vast incest. Natuurlijk is het gevaar aanwezig dat hulpverleners te veel gaan zien. Daarom zeg ik altijd: beoordeel zo'n kind nooit alleen. Check het, laat het nog eens checken, en schakel eerst een vertrouwensarts in zodat de anonimiteit is gewaarborgd.”

'Overreacties' zijn ook het gevolg van de eenzijdige aandacht die incest de laatste tijd krijgt, meent Van Lichtenburcht. „Er zijn zoveel trainingen, studiedagen en cursussen. En het blijft maar storm lopen. Het zou natuurlijk veel beter en efficiënter zijn als die informatie standaard zou worden opgenomen in de opleiding voor hulpverleners, groepsleiders, maatschappelijk werkers, artsen, enzovoort. Er zijn achthonderd instellingen voor jeugdhulpverlening in Nederland. Als je die allemaal moet bijspijken met cursussen, blijf je bezig. Nog afgezien daarvan vind ik het ook niet goed, die speciale aandacht voor incest. Over fysieke kindermishandeling hoor je niemand meer.”

„Ik ben ook fel tegen incesthuizen en incest-specialisten. Ik streef naar een integratie van het probleem. Het Landelijk coördinatiecentrum incest, met als belangrijkste taak deskundigheidsbevordering, mag en zal ook maar een tijdelijke zaak zijn.”

Van Lichtenburcht ontkent dat er ook in De Bolderkar sprake is geweest van een 'overreactie'. „Daar heb ik geen enkele aanwijzing voor. En ik weet meer van de achtergronden dan de pers.” Van Lichtenburcht vindt het begrijpelijk dat De Bolderkar „vanwege de privacy en het beroepsgeheim” de deur op slot heeft gedaan voor de pers. „Maar het heeft niet in hun voordeel gewerkt.”

De les die in ieder geval ook uit de Bolderkar-zaak moet worden getrokken, is een goede aanpak van de voorlichting over incest, meent Van Lichtenburcht. „Ik bespeur tendenzen om bij de preventie de nadruk te leggen op het potentiële slachtoffer. Ik vind dat een enge ontwikkeling. In de Verenigde Staten heb ik gezien hoe het weerbaar maken van kinderen kan onttaarden. Daar heb je speciale lesprogramma's op school, waarbij kinderen zelfs een speciale yell aangeleerd krijgen: go, yell and tell. In Nederland heb je inmiddels ook theaterprojecten op school, waarbij kinderen geattendeerd wor-

den op incest.” „Ik zou willen dat daar toezicht op kwam van de overheid. Die programma's moeten zeer zorgvuldig en doordacht worden samengesteld met het oog op de kinderen die heel beschermd worden opgevoed en angstig zouden kunnen worden van de informatie die ze krijgen.”

Van Lichtenburcht vindt het ook niet juist om de preventie eenzijdig te richten op kinderen, omdat die daarmee in feite medeverantwoordelijk worden gesteld voor incest. „Dat is de zaak omdraaien. Je moet je richten op de ouders. Net als bij fysieke kindermishandeling zouden we misschien een voorlichtingscampagne moeten beginnen via postbus 51 of de Stichting ideeë-

reclame. We moeten niet het kind overladen met informatie die het niet aankan. Preventie moet bij de ouders beginnen.”

'Slachtoffer'

Van Lichtenburcht moet dan ook niets hebben van geluiden die vooral uit de hoek van de vrouwenbeweging komen, dat de moeder van een incestkind in feite ook slachtoffer is. „Dan krijg je de situatie dat het kind twee 'slachtoffers' tegenover zich vindt en niemand kan beschuldigen. Want pappa is zielig, omdat ie zo'n rotjeugd heeft gehad. En mamma is zielig, omdat ze bang is voor pappa en van hem afhankelijk. Dat is de wereld op z'n kop. De ouders zijn verantwoordelijk. Het is hun taak ervoor te zorgen dat het goed gaat met hun kind.”

Leidsche Dagblad

ZATERDAG 25 MAART 1989

Rotterdamse artsen verontrust:

'Kritiek op Bolderkar remt hulp'

ROTTERDAM (ANP) — De negatieve publiciteit over de leiding van het medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar in Vlaardingen dreigt het signaleren van incest met kleine kinderen en het verlenen van adequate hulp te belemmeren. Dat is de strekking van een brief die acht vrouwelijke artsen uit Rotterdam hebben laten afdrucken in het blad Medisch Contact.

In het vakblad schrijven ze dat in de publiciteit te veel is gesuggereerd dat de hulpverleners van De Bolderkar te vlot en op basis van onvoldoende degelijk vergaarde informatie geconcludeerd zouden hebben dat er sprake was van incest. Het gevaar bestaat dan ook dat hulpverleners zich ondanks duidelijke signalen veel terughoudender gaan opstellen. „Want wie durft een dergelijke storm te riskeren?”, aldus de briefschrijvers.

De Rotterdamse huisarts Erlings, een van de artsen die de brief ondertekenden, zegt in een toelichting dat zij op grond van gesprekken met de staf van De Bolderkar juist de indruk heeft dat men daar zeer zorgvuldig te werk is gegaan. Het is volgens haar absoluut onjuist dat men alleen op grond van het omstrepen spel met de anatomisch correcte poppen tot incest geconcludeerd zou hebben. Het poppenspel werd pas gebruikt toen er al vele andere aanwijzingen waren van incest, zoals regelmatige verwondingen aan de vagina van enkele meisjes.

De voor De Bolderkar vaak negatieve publiciteit heeft er volgens Erlings toe geleid dat stafleden van dit medisch kinderdagverblijf persoonlijk bedreigd zijn. Directeur Knijnenburg van De Bolderkar bevestigt dat. Als gevolg daarvan hebben verschillende stafleden van De Bolderkar, onder wie hijzelf, thuis een geheim telefoonnummer genomen. De politie is over de bedreigingen ingelicht.

De acht Rotterdamse artsen schrijven verder in hun brief dat een MKD juist buitengewoon geschikt is voor een zorgvuldige diagnostiek bij vermoedens van incest. Het kind kan gedurende langere tijd in een min of meer vertrouwde omgeving worden gadeslagen door uiteenlopende deskundigen, zoals kinderarts, orthopedagoge, fysiotherapeut en logopediste.

Dilemma

Huisartsen die op een vermoedelijk geval van incest stuiten hebben het wat dat betreft veel moeilijker. De zekerheid omtrent de diagnose is vaak onvoldoende om handelend op te treden. Bovendien is de vermoedelijke dader vaak ook patiënt van dezelfde arts, wat voor de arts een ethisch dilemma schept. In die situatie komt het dan ook slechts in een minderheid van de gevallen tot daadwerkelijke hulpverlening, aldus de briefschrijvers in Medisch Contact.

Na zich ook via gesprekken met de staf van De Bolderkar in de zaak te hebben verdiept komen de Rotterdamse artsen dan ook tot de conclusie dat zij geen goede argumenten zijn tegengekomen die rechtvaardigen dat De Bolderkar zo negatief in de publiciteit is gekomen.

geworden
ontkennen

de **Affaire**

door PETER HOFSTEDE

De Robespierre van de incest

HP II

MEN MOET VREZEN DAT VL-deeltijdhoogleraar Hermanus Maria Baartman, de incest-ideoloog achter de geruchtmakende Bolderkar-affaire, de lectuur niet zou overleven van een getrouw verslag zoals de hofarts van Lodewijk de Derdiende, koning van Frankrijk, dat in het begin van de zeventiende eeuw op schrift stelde over Lodewijks prilste levensjaren. De arts vindt er geen doekjes om.

Lodewijk is nog geen jaar oud, wanneer de vroedvrouw met zijn piemelje begint te spelen. De kleine schavuit lacht dan uit volle borst. Hij pronkt regelmatig met zijn doorluchtige penis, iedereen speelt ermee en geeft er zoen-tjes op. Hij laat het zien aan kleine meisjes die op bezoek komen. Herhaaldelijk ligt hij bij zijn koninklijke ouders in bed, terwijl allen naakt zijn. Als hij een jaar oud is en verloofd raakt met de Infante van Spanje speelt men met hem het spelletje 'Waar is het lieverdje van de Infante?', waarna de kleine Lodewijk schaterend de hand op zijn plassertje legt.

Op 12 augustus 1604 roept hij naar een hofdame dat zijn penis 'ophaalbrug' speelt. Hij kent de neukhoudingen en bespreekt dat onderwerp met zijn favoriete kamermeisje. Aan zijn min verzoekt hij dringend of deze zich voor hem wil ontkleden. Zijn moeder, de koningin van Frankrijk, zegt hem terwijl zij haar hand op zijn penis legt: „Mijn zoon, ik heb uw snavel vast.“ De Koning ligt samen met zijn zoon en dochter naakt in bed 'waar zij elkaar zoenen, liefkozen en veel genoeg aan Zijne Majesteit bezorgen'. Dan vraagt de Koning: „Mijn zoon, waar is het pakje van de Infante?“ waarop de kleuter zijn penis toont, erbij zeggend: „Er zit geen been in, Papa... Daarnet nog wel, soms zit er een in.“

Tot zover het verslag van 's konings lijfarts. Alle betrokkenen waren rooms-katholiek, maar professor Baartman, ofschoon

aan een Limburgs seminarie opgeleid tot missionaris, bekijkt incest tegenwoordig 'als man van de VU' in specifiek gereformeerde termen. In een paginagroot interview vertelde hij aan De Telegraaf: „Alle vormen van geestelijke of lichamelijke kindermishandeling zijn erg, maar bij incest gebeurt er iets bijzonders. Als man van de VU zou ik het zo willen zeggen, dat de verbondsrelatie tussen ouder en kind wordt verbroken. Vanaf het moment dat er zich in het gezin een kind aankondigt, heerst die verbondsrelatie. Dat wil zeggen dat de ouders zich garant stellen voor het welzijn van dat afhankelijke wezen. Als papa of mama het kind seksueel misbruikt, heeft hij of zij dat verbond weggedaan. Het kind is weggedaan.“ Vandaar dat alles in het werk gesteld moet worden - zelfs bij het geringste vermoeden - greep op seksueel misbruik te krijgen. „Gebleden is dat informatie van het kind zelf daarbij een belangrijke rol kan spelen.“

De gevolgen van Baartmans opvattingen zijn bekend. Hij werd de spullenbaas van de anatomisch correcte poppenkast, de genadeloze theoreticus achter het ontwerpen van gezinnen via de poppenmethode, de Robespierre van de terreur van de preutsheid en van de Goede Bedoelingen. Zijn veelvuldige verschijnen in het NOS Journaal, in Het Capitoel en in dag- en weekbladen brachten de hulpverleningstheoloog in een staat van arrogante euforie, sterke gelijkenis vertonend met die van professor Mik in de affaire-Oude Pekela een jaar tevoren. Spreekbeurten voorzorgend trekt Baartman door het land; wekelijks is er wel ergens

een cursus voor leerkrachten of maatschappelijk werkers over signalen van incest - geen uitnodiging slaat hij af. „Elke groep moet het probleem kennen,“ roept hij met de ijver van een gedreven missionaris, op weg naar een politiekorps dat hij van advies dient of naar een bijeenkomst van Plattelandsvrouwen in de binnenlanden.

De poppen hebben tot taak vage signalen van incest te verduidelijken. Voorbeelden van vage signalen zijn volgens drs Francien Lamers, werkzaam op het Medisch Kinderdagverblijf te Haarlem: een kind dat zich drukt bij de gymnastiek of dat te hoge cijfers najaagt, te veel aandacht heeft voor het schoolwerk. Een meisje van vijf tekende papa, mamma, broertje, zichzelf en de poes; alleen was er thuis helemaal geen poes. Wat bleek bij nader onderzoek? Haar vader noemde haar kutje haar 'poes' en die had ze toen maar buiten zichzelf geplaatst. Lamers reist evenals Baartman door het hele land en adviseert leerkrachten zulke tekeningen zorgvuldig te bewaren voor de hulpverlening. Die weet er wel raad mee.

Daarbij dreigt het gevaar van overreacties, van een overdreven ijver door niet-deskundigen, met als gevolg dat links en rechts schade wordt aangericht. Wie heden ten dage volmaakt onschuldig met een chronisch ziek kindje bij de schoolarts verschijnt loopt de kans ter plekke van incest te worden verdacht (zoals kort geleden in het noorden des lands gebeurde). Durven ouders hun kinderen nog op schoot te nemen? De Bolderkar-affaire, waarbij van de vijftig peuters veertien wegens incestvermoedens uit huis werden geplaatst, sluit naadloos aan bij dit soort collectieve angsten en onzekerheden. En bracht professor Verhulst van het Sophia-kindziekenhuis in Rotterdam tot de uitspraak dat ons land dicht tegen een 'gevaarlijke poppengekete' aanzit.

De Bolderkar-affaire riep dusdanig felle tegenreacties op over het doldraaien van hulpverleners, dat Baartman het raadzaam achtte verdere publiciteit voorlopig te mijden. Zelfs het rapport van de door hem voorgezeten commissie van drie - drie geheide voorstanders van de poppenmethode - over de gang van zaken bij de Bolderkar dat op verzoek van Justitie eind januari uitgebracht had moeten worden, is nog niet verschenen. Baartman lijkt huiverig geworden voor de combinatie poppenmethode/openbaarheid.

AAN HET POPPENFRONT HEFT BAARTMAN sinds januari twee concrete nederlagen geleden. De eerste ligt op het terrein van de politieverhoor. Een half jaar geleden leunde de Amsterdamse politie verwachtingsvol op Baartman en de zijnen (vakgroep orthopedagogiek VU) om de schaampoppen in te zetten bij verdenking van seksueel kindermisbruik. Volgens inspecteur Roosjen hanteerde de Amsterdamse zedenpolitie vroeger een pluche beertje om samen met de kinderen te proberen de gebeurtenis aanschouwelijk te maken. En die poppen, dat was toch een stapje vooruit.

In april begint de rijkspolitie in het district Amsterdam een opleiding voor rechercheurs, met speciale aandacht voor seksueel kindermisbruik. De nieuwste methoden en inzichten komen daarbij aan bod, maar het anatomisch correcte speelgoed doet niet langer mee. Volgens het hoofd van de afdeling zeden- en jeugdzaken zijn de poppen niet alleen omstrede, maar bovendien zijn ze ontwikkeld voor medisch-psychologische doeleinden en niet als instrument voor politie-onderzoek. Einde van het griezelige beeld van Oom Agent die met zulke leuke poppen langs de deuren gaat.

Is hiermee een halt toegeroepen aan de infiltratie van Baartmans ideologie in politiekringen, op een ander front leed de grote poppenspeler een nog zwaardere nederlaag. Hij was op de gedachte gekomen de weerstand tegen de poppenmethode te ontcrachten door het instellen van 'wetenschappelijk onderzoek', dat het werken ermee definitief zou moeten legitimeren. Nu leert de Amerikaanse onderzoekervaring dat zulk onderzoek volstrekt uiteenlopende uitkomsten te zien geeft, afhankelijk

van de opvattingen van de onderzoeker. Met andere woorden: als voorstanders van de poppenmethode onderzoek doen deugt zij, andersom deugt zij van geen kant.

Samen met de eerder genoemde Francien Lamers, een veteraan-voorzitter van het werken met anatomisch correcte poppen, stelde Baartman een plan op, officieel uitgaande van de vakgroep orthopedagogiek aan de Amsterdamse VU, om bij honderd niet-misbruikte peuters en kleuters de reacties op het poppenonderzoek na te gaan. Hiertoe diende de vakgroep een subsidie-aanvraag van een ton in bij het Preventiefonds in Den Haag, dat steun kan fourneren aan researchprojecten op het gebied van de preventieve gezondheidszorg. Op 27 april beslist het Fonds over de aanvraag. Krijgen Baartman c.s. hun kans, dan ligt de revanche voor het grijpen. Er was hun dan ook alles aan gelegen de plannen geheim te houden teneinde geen slapende honden wakker te maken. Maar een alerte verslaggever haalde een streep door de rekening.

OP MAANDAG 20 FEBRUARI DIENDE voor het gerechtshof in Arnhem een incestzaak, waarbij Francien Lamers optrad als getuige-deskundige. Bij de bewijsvoering was de poppenmethode gehanteerd. Omdat de methode inmiddels in opspraak is geraakt, beging Lamers de onvoorzichtigheid, een voorschot te nemen op het geplande onderzoek, dat de kritiek de wind uit de zeilen zou nemen. Zij vertelde de president van het komende proces en verstrekte daarbij bijzonderheden over de opzet. Als pilot project had zij zelf al vijftien niet-misbruikte kinderen onderzocht en ja hoor: geen enkel seksueel signaal bij het poppenspel.

Op de persbureau bevond zich namens NRC Handelsblad verslaggever Marcel Haenen. Toen deze Baartman na afsloop belde om nadere bijzonderheden kreeg hij gigantisch de wind van voren. Hoe meer aan die gegevens kwam, want die waren absoluut niet voor publikatie, er mocht geen woord over in de krant komen vanwege de maatschappelijke gevoeligheid van het onderwerp. Haenen bracht de professor onder ogen dat wat op een openbare rechtszitting verteld is, uiteraard gepubliceerd mag worden. De volgende dag stond Lamers' argumentatie in de krant: „Poppenstudie bij niet misbruikte kinderen op til.“

Wat de reporter graag had willen weten, was welke rol onder de controlegroep van honderd niet misbruikte kinderen was toebedacht aan patienties 'uit een psychiatrische setting'. Ook hierover had mevrouw Lamers in Arnhem haar mond voorbijgepraat. Waren Baartman c.s. soms van plan hiermee een nieuwe markt aan te boren? Eénige weken tevoren was Nederland opgeschrikt voor de tijd dat zeven vrouwelijke patientes seksueel misbruikt waren in de psychiatrische inrichting Hernesseroord in Middelharnis. Een viertal daders werd ontdekt; de feiten gingen terug tot in de jaren zeventig, toen de seksuele bevrijding van de geestelijk gehandicapte medemens in kringen van hulpverleners luide werd gepropageerd.

Middelharnis ressorteert onder dezelfde Rotterdamse officier van justitie waaronder ook de Bolderkar te Vlaardingen valt. De officier verklaarde over Hernesseroord: „De situatie inzake de bewijsvoering is in deze vergelijkbaar met die van meer jonge kinderen in incestzaken.“ Aangezien zowel in De Bolderkar als elders in Rotterdam (nog vijftien gevallen) incest met de poppenmethode werd aangetoond, mag aangenomen worden dat ook de patientes in Hernesseroord op grote schaal met behulp van anatomisch correcte poppen zijn ondervraagd.

Hier ligt een veelbelovende markt. Ons land telt circa 120 zwakzinnigegestichten met zo'n dertigduizend pupillen. Past men het gevonden percentage op Overflakkee (twee procent) op dit aantal toe, dan moeten landelijke poppen-acties in totaal zeshonderd gevallen van 'seksueel misbruik' van geestelijk gehandicapten door inrichtingspersoneel opleveren.

Het lijkt evenwel niet waarschijnlijk dat de poppen door het slimme plan van Baartman en Lamers gerehabiliteerd zullen worden. Naar ons ter ore kwam ziet de wetenschappelijke adviesraad van het Preventiefonds in Den Haag geen enkel heel in het plan. Aangezien het niet in de lijn der verwachting ligt dat het fondsbestuur straks tot een van dit advies afwijkende beslissing zal komen, is het *thumbs down* voor de poppenfanaten in Nederland. ●

BOLDERKAR
BLIJFT NOG
MISTIGE AFFAIRE

ROTTERDAM - Nog even een paar vragen, voordat de Bolderkar-affaire wegzinkt:

•Waarom geeft een kleuter van vier jaar zijn eigen vader een tongzoen?

•Waarom knijpt een andere kleuter de vriendin van zijn moeder in de borsten?

•Waarom vertellen kleuters dat zij zoen-tjes moesten geven in de kelder van De Bolderkar, in bijzijn van twee medewerkers?

door
Berend Schilder LD 25

Elf ouderparen, wier kinderen ooit op het Vlaardingse medisch kleuterdagverblijf De Bolderkar zaten, doen deze aantijgingen richting Bolderkar. Een aantal van hen is beschuldigd van incest, een deel niet. Maar allen hebben 'dramatische verschijnselen' (aldus officier van justitie Lo-Sin-Sjoe) ontdekt bij hun kinderen. Wie de Bolderkar-affaire zo bekijkt, kan seksueel misbruik binnen het dagverblijf zelf moeilijk helemaal uitsluiten. Ook nu enig speurwerk van de Vlaardingse recherche weinig heeft opgeleverd.

De vijf medewerkers van De Bolderkar die zijn verhoord, ontkennen alles. Als er al ongewenste vormen van genegenheid plaats hebben gehad, had dat meer te maken met de speciale band tussen de kleuters en de begeleid(st)ers. „Het is geen gewoon dagverblijf“, aldus officier van justitie Samson-Geerlings, „de kinderen leren daar allerlei dingen die een normaal kind thuis zou leren. Zoals boodschappen doen“.

Daarmee is de zaak voor justitie afgedaan, ook al is er nog die ene kinderpsychiater van het Rotterdamse bureau PAR. Die heeft een uit huis geplaatst kind onderzocht en kwam tot de conclusie dat het kind seksueel ontoelaatbaar is benaderd, wat minder ernstig mag heten dan misbruikt. Dat gebeurde zowel thuis als in De Bolderkar.

Het is voor de buitenwacht volstrekt oncontroleerbaar hoe de Vlaardingse recherche is omgesprongen met de belastende verklaringen. Alleen de officier van justitie, de rechter-commissaris en de rechercheleiding weten dat: De mensen die eerst de hoos van rapporten en aangiften van seksueel misbruik van De Bolderkar te verwerken kregen en daarmee een bepaald beeld van de ouders voor ogen kregen. Een beeld, voor een groot deel gebaseerd op de omstrede poppenmethode.

Schuld

Diezelfde politie- en justitiemensen moesten opeens 180 graden draaien en een eerlijk onderzoek laten instellen naar de poppenexperts zelf. Het waren weliswaar niet dezelfde rechercheurs die het 'tegenonderzoek' uitvoerden, maar het is logisch dat zij wel contact onderhiel den met hun naaste collega's die eerst de aangiften van De Bolderkar hadden opgenomen. Het vereist een haast bovenmenselijke krachtsinspanning om dan nog objectief te blijven.

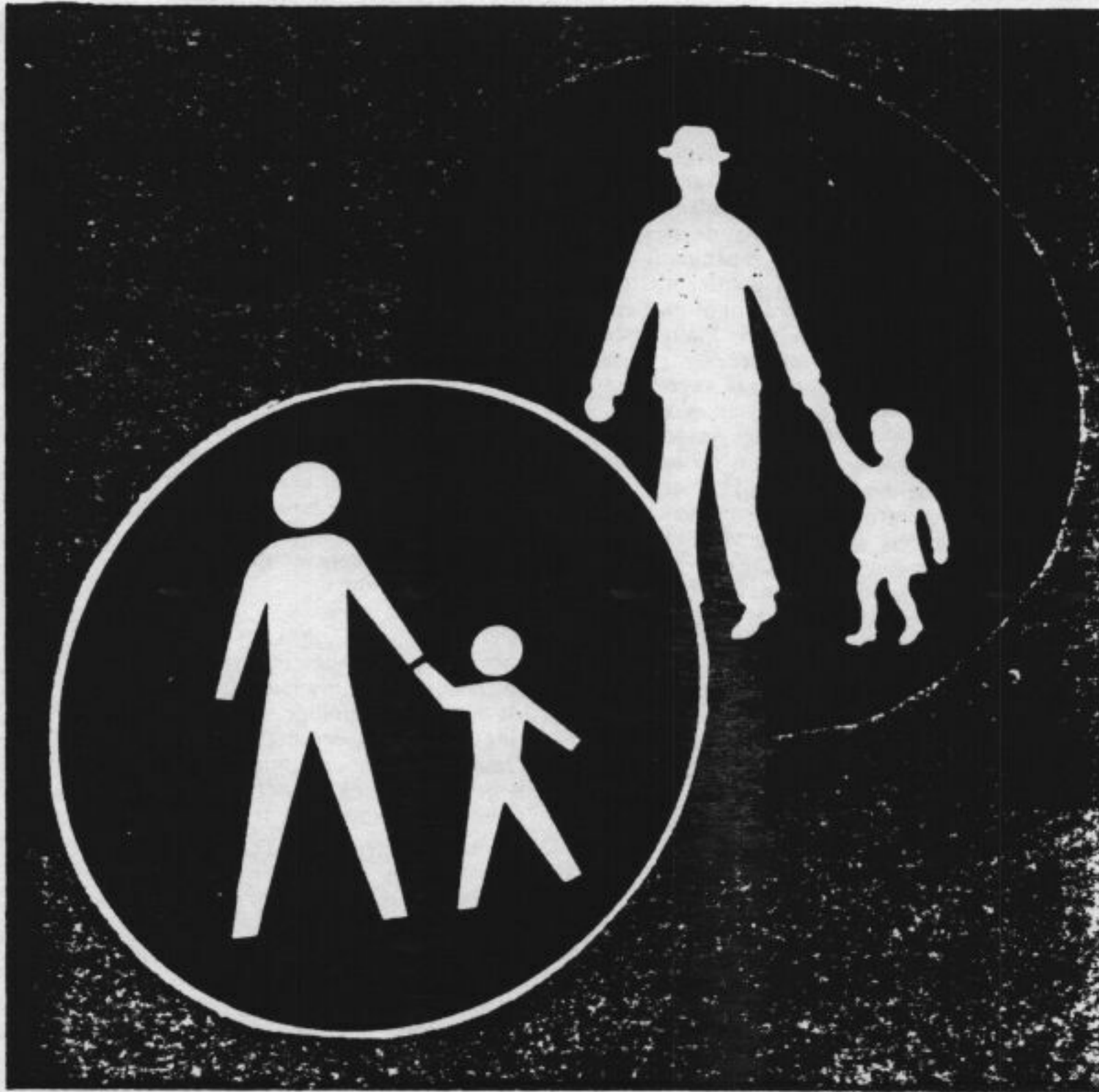
Er zal waarschijnlijk nooit antwoord komen op de vragen van de elf verontruste ouders. In dat opzicht lijkt De Bolderkar-zaak op de affaire Oude Pekela, waar de clowns die kinderen meelokten ook voor altijd een raadsel zullen blijven. Raadsman De Munnik, die de verhalen en vragen van de elf verontruste ouders aan justitie heeft doorgespeeld, blijft opvallend voorzichtig: „Er is strafrechtelijk niets mee te doen. Als ik officier van justitie was, zou ik er ook niks mee doen“.

Zeker, er zullen onder de ouders incestplegers schuilen. Een van hen heeft al bekend. Maar er blijven nog veel vragen over. Te veel om De Bolderkar nu al vrij te pleiten van wat dan ook. Dat de schuld van alle 'dramatische verschijnselen' bij het dagverblijf ligt, is strafrechtelijk niet aangetoond. Niet meer, maar ook niet minder.

'Sekse-neutrale' verkeersborden ontworpen met hulp van computer

Door een onzer redacteurs

DEN HAAG, 7 maart — Voor de verkeersborden in Nederland zijn nieuwe ontwerpen gemaakt. In de loop van volgend jaar worden de borden vervangen door meer eigentijdse modellen. Ontwerper S.G. Tuinstra van de Staatsdrukkerij en -uitgeverij en ambtenaar R.O. Overweg van Rijkswaterstaat hebben met behulp van een ontwerpcomputer voor de vormgeving van de borden gezorgd. De borden worden 'sekse-neutraal': niet meer is te vermoeden van welk geslacht de (het) afgebeelde mens is. Met ingang van maart 1990 treedt het nieuwe Reglement Verkeersregels en Verkeerstekens (RVV) in werking. Een aantal regels wordt dan vereenvoudigd en dat maakte de invoering van nieuwe borden noodzakelijk, met name het vervangen van verbods- door gebodsborden. Van die gelegenheid is gebruik gemaakt ook de overige borden te moderniseren. De bedoeling is vooral dat de wegbeheerders — rijk, gemeenten en provincies — zich per geval bezinnen op de noodzaak van het verkeersbord; minister Smit-Kroes (verkeer) streeft naar een forse vermindering van het aantal.

Landelijk meldpunt homodiscriminatie onderzoekt klachten

VK 29

Van onze verslaggever
AMSTERDAM — Het COC en de Interfacultaire Werkgroep Homostudies uit Utrecht openen donderdag een Centrum voor Antidiscriminatie Homoseksualiteit (CADH). Dit centrum moet een landelijk meldpunt worden voor klachten over discriminatie van homoseksuelen. Voor de totstandkoming van het centrum heeft het ministerie van WVC een subsidie van 325 duizend gulden beschikbaar gesteld.

Volgens een woordvoester van het landelijke COC-bureau in Amsterdam neemt het aantal klachten over homodiscriminatie de laatste tijd enorm toe. Het COC maakt dit op uit berichten van plaatselijke COC-bureaus, van politiekorpsen en van vertrouwenspersonen bij bedrijven.

Het is de bedoeling dat al die meldingen in het vervolg naar het CADH worden doorgegeven. Een onderzoeksteam van het centrum zal vervolgens de klachten analyseren en trachten te achterhalen wat de achtergronden van homodiscriminatie zijn. „Het belangrijkste is dat er een centrale registratie van de klachten komt en dat de discriminatie goed zichtbaar wordt gemaakt”, aldus de COC-woordvoester.

Het CADH begint in april een landelijke affichecampagne om bekendheid te geven aan het initiatief. In vier proefgebieden (Drenthe, regio-Eindhoven, regio-Den Haag en regio-Enschede) zal intensiever campagne worden gevoerd.

SCOUTING

PEDOFILIE (slot)

MAG. MAART

Na het lezen van de reacties op het artikel van Hans Meij in het januari-nummer van Scouting Magazine voelde ik me toch genoodzaakt alsnog te reageren.

In veel van de reacties wordt naar mijn idee enkel uitgegaan van de situatie van de dader. Het wordt zelfs min of meer goedgepraat. Daar ik zelf pedofilie aan den lijve heb ondervonden wil ik me hier hevig tegen verzetten en ik kan me dan ook ergeren aan sommige uitspraken in deze reacties. Dat machtsmisbruik maar in enkele „relaties” voorkomt is niet waar; als kind zijnde kijk je toch op tegen de leiding. Ze zijn iets belangrijks waartegen je je niet gauw durft te verzetten. Ze zouden immers wel eens kwaad kunnen worden. En om te kunnen zeggen dat je het kunt weten of het een voor beide „partners” gewenste (sensuele) „relatie” is, is natuurlijk helemaal onzin. Als kind zijnde ben je toch in de fase dat je seksuele gevoelens naar boven komen terwijl je er nog niet goed raad mee weet. Dan vind ik pedofilie wel degelijk misbruik. Als

BESTE Redactie

een kind door deze fase heen is en dan zelf besluit tot zo'n „relatie”, ja, dan kun je spreken van een gewenste „relatie”. Maar kun je tegen die tijd nog spreken van een kind?

Het is voor mij nu toch al weer een aantal jaren geleden, maar het blijft nog altijd spoken in het hoofd. Vooral als je ziet dat bij de oplossing van zo'n geval in een groep enkel gekeken wordt naar de positie van de „dader” en niet naar die van het kind als „slachtoffer”. Omdat het zo zielig voor hem is als het bekend gemaakt wordt! Hij is echter oud en wijs genoeg, en zich er terdege van bewust wat hij doet!

Maar aan wat er in het kind omgaat wordt geen aandacht besteed. Je doet zo'n kind iets aan in zijn of haar emotionele ervaringen, waar het zich op dat moment geen raad mee weet. Zeker als het kind het altijd maar verzwijgt. Maar ook als het „er voor uitgekomen is” zal het dit het hele leven bij zich houden. Ik ben het dan ook geheel eens met mevrouw N. D. Steinvorte-Derksen: Scouting is er voor kinderen en niet voor de leiding. Het zou dus niet alleen goed, maar ook noodzakelijk zijn dat Scouting Nederland zich krachtig en krachtadig tegen pedofilie uitliet en opstelt!

Een „slachtoffer”

RUBRIEK

DEVOLKSK 29 maart

Politie pakt 'potenrammers'

Nu/n 13-3

Van onze correspondent
ARNHEM — In het park Sonsbeek in Arnhem is zaterdagavond een jeugdige groep 'potenrammers', gewapend met knuppels en stokken, in een politieval gelopen. De knapen, in leeftijd variërend van 11 tot 15 jaar, waren volgens de politie van plan homofielen in het park in elkaar te slaan. Zij verkeerden zich echter op twee agenten, die door het park wandelden.

De politie was telefonisch op de hoogte gebracht van het feit dat een als knokploeg uitgedoste groep jongens met kennelijk kwade bedoelingen aan de Apeldoornseweg het park was ingegaan. In het verleden zijn daar al vaker homofielen mishandeld.

Volgens politie-voorlichter P. Hagemans is (nog) niet gebleken dat de jeugdige potenrammers in het verleden al vaker schuldig zijn geweest aan het mishandelen van homofielen in het Arnhemse stadspark.

Doktertje spelen...

LD 20

LEIDEN - Politie en EHD zijn zaterdagavond uitgerukt voor een paar kinderen die doktertje zaten te spelen. Een surveillancie-auto van de politie werd rond 19.00 uur op de Vondellaan door een man aangehouden. Hij vertelde dat verderop mensen bezig waren met het reanimeren van een kind. De politie alarmerde de EHD en beide gingen op volle snelheid naar de aangegeven plek. Daar bleken kinderen doktertje te spelen. De tipgever had de situatie ietwat verkeerd ingeschat.

Pleegouders

Met een eenvoudige verklaring van „goed gedrag”, afgegeven door de burgemeester van hun woonplaats, kan voortaan worden volstaan wanneer aspirant-pleegouders kinderen in het gezin willen opnemen. Tegen het eventueel niet-afgeven van zo'n verklaring kan bezwaar worden gemaakt. Het ministerie van Justitie heeft hier toe besloten nadat de Nationale Ombudsman het ministerie had gewezen op de bestaande onvolkomen procedure.

7-3
Homoseksuelen. Minister Van den Broek acht het niet de taak van de Nederlandse regering homoseksuelen te waarschuwen voor risico's van een bezoek aan de Verenigde Staten. Hij ziet ook geen reden de VS te wijzen op het VN-verdrag voor de rechten van de mens. Het Nederlands standpunt is in de VS genoegzaam bekend, aldus de bewindsman in een brief aan de Kamer.

Klacht Center Parcs NRC ongegrond verklaard 17

Op 5 oktober 1988 heeft R.J.H. Jansen namens Center Parcs NV te Rotterdam schriftelijk bij de Raad voor de Journalistiek een klacht ingediend tegen de hoofdredacteur van NRC Handelsblad naar aanleiding van een op 1 oktober in deze krant verschenen artikel over de aanhouding van een aantal verdachten van het vervaardigen van kinderporno. Het artikel had als kop 'Center Parcs decor voor filmopnamen kinderporno'.

Drie dagen later publiceerde deze krant onder het kopje 'Center Parcs' het volgende bericht: „De hoofdredacteur van NRC Handelsblad betreurt het dat door de kopregel 'Center Parcs, decor voor opname kinderporno' boven een artikel in de editie van NRC Handelsblad van zaterdag jl. ten onrechte de suggestie is gewekt dat er sprake is van enige betrokkenheid van

Center Parcs bij opnamen van kinderporno.”

Desondanks trok het bedrijf zijn klacht niet in, menend dat de naam Center Parcs op ontoelaatbare wijze in verband is gebracht met opnamen voor kinderporno. De woorden 'decor voor' zouden actieve of passieve medewerking daaraan suggereren. Center Parcs heeft niet als decor gediend. Er zijn opnamen gemaakt in een of meer bungelows van Center Parcs.

Volgens de beklagde was de gekritiseerde kop boven het artikel over het justitiele onderzoek naar kinderporno feitelijk juist. Voor zover daarin de suggestie te lezen valt dat Center Parcs actief betrokken is geweest bij de vervaardiging van kinderporno is die misvatting hersteld door de geplaatste rectificerende mededeling. Op grond daarvan acht de Raad de klacht ongegrond.

FOTO PIET DEN BLANKEN

Steeds minder mensen gaan zwemmen in een buitenbad.

Er valt niks meer te beleven in een rechthoekig zwembad

De schaatsen kon je deze winter wel in hun doos laten. Maar om nu al te denken aan zwemmen in de buitenlucht? In Utrecht hebben 47 kinderen boze brieven naar de gemeente geschreven uit protest tegen sluiting van het Noorderbad.

Als je je er op verheugt deze zomer lekker naar het zwembad te kunnen gaan, kun je wel eens bedrogen uitkomen. Steeds meer openlucht zwembaden gaan namelijk dicht. „In bijna alle steden en dorpen in Nederland wordt over sluiting van zwembaden gesproken”, zegt Peter van den Boom van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Al dat gepraat betekent niet dat alles nu halsoverkop wordt dichtgegooid, daartegen komt meestal teveel protest van de inwoners. Maar toch: drie jaar geleden waren er 680 openlucht baden. Vorig jaar waren daar nog maar 554 van over. „En ik schat dat er sindsdien alweer zo'n dertig zijn gesloten”, zegt Van

den Boom. De gemeenten weten niet meer waar ze het geld vandaan moeten halen om de baden schoon te houden. De regering heeft daarvoor zulke strenge regels gemaakt dat er dure schoonmaakinstallaties en pompen moeten worden gekocht. Dat kost minstens 300 000 gulden. De gemeente Utrecht denkt zelfs dat het openhouden van het Noorderbad meer dan twee miljoen zal kosten. Een andere reden om zwembaden te sluiten is dat er véél minder mensen komen dan tien jaar terug: zo'n zestig procent minder. „Vooral jongeren willen niet meer in zo'n rechthoekige bak waar niets valt te beleven”, zegt Van den Boom. „Ze gaan daarom naar grintgaten, venetjes, rivierarmen. Om de hele middag te genieten van een stunte-lijke windsurfer. Het is ongelooflijk. Zo'n twintig jaar geleden was iedereen doodsbang voor allerlei verschrikkelijke ziektes die je in buitenwater kon oplopen. Nu ziet het bij

zandafgravingen zwart van de mensen.” Jongeren willen volgens Van der Boom lekker 'donderjagen' zonder dat een badmeester er iets van zegt. Daar worden kleinere kinderen de dupe van, die van hun ouders nog niet naar een plas of ven mogen. Vandaar dat de leerlingen uit groep zeven en acht van de Salvatorschool in Utrecht brieven hebben gestuurd naar alle gemeente raadsleden. Daarin vragen ze of het Noorderbad open mag blijven. „Waar moeten we anders gaan zwemmen?”, zegt Hasnar (12). „Het instructiebad is immers ook a dicht. Ze vindt het echt belachelijk vooral omdat zwemmen zo gezond is. „Straks moeten we drie kwartie lopen en een paar drukke wegen oversteken. Dat doe je niet zo snel”, aldus Remco. De leerlingen hebben helaas nog maar één reactie gehad. Maandag kregen ze een officieel briefje van een gemeente raadslid die schreef dat hij 'de argumenten had gehoord'.

S413 NOS-TT 413 wo 8-mrt 12.05:55

Hono-info - teletekst

1/2

TOLERANTE NOREN

Slechts drie procent van de Noorse bevolking is tegen homoseksualiteit en vindt dat hiertegen wettelijk moet worden opgetreden. Dat blijkt uit een opinie-onderzoek van het Scan Fact Instituut.

Zestig procent van hen is van oordeel dat kinderen al op de lagere school over homoseksualiteit moeten worden voorgelicht. Noorwegen kent al jaren een anti-discriminatie wet en homoseksuelen zijn volledig bij de wet gelijkgesteld.

Ook de kerk mag in dat land niet oproepen tot discriminatie van homoseksuelen. De homobeweging in Noorwegen wordt door het rijk gesubsidieerd. >>

Homo's openen met affiches strijd tegen discriminatie

door Aldert Schipper

AMSTERDAM - Op enige honderden reclamezuilen in Den Haag, Eindhoven, Enschede en Drenthe komen in april affiches te hangen met de tekst 'Er worden mensen uitgesloten, in elkaar geslagen, uit banen geweerd, omdat ze gewone mensen zijn'.

De tekst slaat op de nadelen die mannelijke en vrouwelijke homoseksuelen in de Nederlandse samenleving ondervinden en wekt de slachtoffers op daarvan melding te maken. De affiches zijn afkomstig van het Centrum anti-discriminatie homoseksualiteit (CADH), dat gisteren officieel een publiekscampagne begon. Het CADH overlegt nog met de overheid over een Postbus-51-spot op de televisie.

Het CADH is voortgekomen uit een samenwerking tussen de Nederlandse Vereniging tot integratie van homoseksualiteit COC en het bureau Homostudies aan de Rijksuniversiteit in Utrecht. Het centrum is al een half jaar aan de gang met een subsidie van het ministerie van WVC. Tot dusver heeft het CADH zich vooral beziggehouden met inventariseren van discriminatie van homo's. Het onderzoeksteam heeft uit de kranten van de laatste vier jaar 900 gevallen van discriminatie verzameld.

Her en der in het land heeft het CADH negentien meldpunten voor homodiscriminatie opgericht. Die hebben in zes maanden tijd 750 gevallen genoteerd. Negentig procent van de klachten heeft betrekking op discriminatie in het openbaar, zoals beroving, mishandeling en treiteren. Tien procent betreft de verspreiding van pamfletten van rechts-extreme en religieuze groepen. Ook werden leuzen op muren, zoals 'Dood aan de homo's' of 'Gore flickers rot op!' genoteerd. Verder registreerde het team incidenten zoals het weigeren van woonruimte en ontslag op het werk. Soms gooien burens vuilnis over de schutting. Het is ook voorgekomen dat burens een woning in brand staken. De homo die dit overkwam moest vluchten omdat hij bedreigd werd met nog erger als hij aangifte zou doen.

Het Centrum anti-discriminatie homoseksualiteit stelt vast dat het denken over homoseksualiteit en over de discriminatie van homo's

verschuift. In 1985 vond bijvoorbeeld 68 procent van de CDA-stemmers het onaanvaardbaar dat homoseksuele leerkrachten werden geweerd. Het volgende jaar was dit percentage al gestegen tot 74. Er is trouwens geen algemeen beeld van discriminatie te geven. In Eindhoven is Prins Carnaval een homo, in Maastricht kan een homoseksueel niet tot dat ambt geroepen worden.

Aids

Tegenwoordig wordt de ziekte aids vaak aangegrepen als argument voor discriminatie. Een rij-instructeur weerde een homoseksuele jongen als leerling, met het motief aids. De jongen stapte naar de rechter, die de instructeur verplichtte hem rijlessen te geven, waarvan vier gratis.

Er bestaan nog steeds schilderachtige meningen over homoseksualiteit. Het CADH kwam een psycholoog op het spoor die meende dat homoseksualiteit veroorzaakt wordt door een scheefgroei in de jeugd als gevolg van het ontbreken van liefde bij een van de ouders. Een macrodiëtiste meende dat vrouwen lesbisch worden door het eten van kaas, vlees en ander hartig voedsel. Iemand die in reïncarnatie geloofde was er van overtuigd dat men homoseksueel wordt indien er bij het reïncarneren iets misgaat.

Ook de vondst van de Amsterdamse professor Swaab, die bij sectie van overleden homoseksuelen een groter uitgevallen onderdeel van de biologische klok aantroef, kan tot discriminatie leiden. Dat zei gisteren de Utrechtse hoogleraar Rob Tielman. „Zolang er nog geen wetenschappelijk verslag is, geef ik geen commentaar, maar ik herinner er aan dat vroeger ook wel een verband is gelegd tussen fysieke afwijking en homoseksualiteit en dat heeft geleid tot castreren, een ernstige verminking van mensen.” Hij constateerde dat heel wat homo's zich na de onthullingen van Swaab moesten verdedigen en „dat is ook discriminatie,” zei Tielman.

Ruime definitie

Het CADH hanteert een ruime definitie van discriminatie. „Als iemand zich gediscrimineerd voelt, is dat discriminatie,” zei de leidster van het CADH, Ellen Visser gisteren. Als voorbeelden van houdingen die zo'n gevoel kunnen opwekken gaf zij: 'negeren, passeren, uitsluiten en aanvallen'.

De ouders van Oude Pekela laten niet af, en krijgen van het Hof een nieuwe kans

Heeft het openbaar ministerie in Groningen het onderzoek naar de gerucht-makende ontuchtaffaire van Oude-Pekela vorig jaar ten onrechte beëindigd? Over die vraag moet het gerechtshof in Leeuwarden zich binnenkort uitspreken. Dat gebeurt op verzoek van enkele ouders uit Oude-Pekela die een klaagschriftprocedure zijn begonnen. Ze vinden dat politie en justitie niet al het mogelijke hebben gedaan om de daders op te sporen en te vervolgen. Ze hopen dat het hof het openbaar ministerie zal opdragen het onderzoek te hervatten. Een bericht over een zaak die maar niet wil rusten.

VN 25

Margalith Kleijwegt en Jos Slats

Eind juli van het vorig jaar besloten vijf ouderparen uit Oude-Pekela een advocaat in de arm te nemen. Het wachten op arrestaties had nu lang genoeg geduurd, vonden ze. Het politieonderzoek leverde maar geen daders op en de justitiële autoriteiten in Groningen hadden al geruime tijd niets meer van zich laten horen. De ouders waren bang dat de ontuchtzaak waar ook hun kinderen bij betrokken waren in de doofpot zou verdwijnen, terwijl zij vonden dat er toch voldoende aanknopingspunten waren voor de recherche. Omdat de ouders zelf de stukken

niet mochten inzien, schakelden ze de Amsterdamse advocaat mr. Adèle van der Plas in. Zij moest nagaan of de politie haar werk goed had gedaan. Toen Van der Plas contact opnam met de Groningse hoofdofficier van justitie, mr. J. A. Blok, en ze te horen kreeg dat het gerechtelijk vooronderzoek bij gebrek aan resultaten zou worden beëindigd, diende ze namens de ouders een klaagschrift (ex art. 12 Sv.) in. Het is een tamelijk uitzonderlijke procedure, die burgers in staat stelt vertrouwelijke politiedossiers in te zien.

De raadkamer van het gerechtshof in Leeuwarden heeft de betrokken ouders inmiddels uitgebreid gehoord over hun bedenkingen tegen de manier waarop de politie van Oude-Pekela onderzoek heeft verricht. Waarom, zo vragen ze zich bijvoorbeeld af, zijn de kinderen nooit geconfronteerd met mogelijke daders? Waarom koos de recherche in plaats daarvan voor de minder betrouwbare manier van identificeren door middel van zwart-witfoto's? En waarom zijn de verklaringen van kinderen van meet af aan als onbruikbaar bewijsmateriaal van tafel geveegd? Het hof wijdde twee uitvoerige zittingen aan de behandeling van het klaagschrift. De eerste bijeenkomst waar de ouders hun verhaal konden doen, vond plaats op vrijdag 3 maart en duurde een hele ochtend. Afgelopen dinsdagmiddag was de tweede zitting. Beide keren achter ge-

sloten deuren vanwege het vertrouwelijke karakter van de besproken politiedossiers.

De kritiek op de werkwijze van politie en justitie wordt niet uitsluitend ingegeven door emoties. De officiële stukken - de ouders hebben daar nu wel inzage in gekregen - bevatten nogal wat onduidelijkheden. Bijvoorbeeld als het gaat om de vraag waarom de politie bepaalde personen die als verdachten waren aangehouden, uiteindelijk weer heeft laten gaan. 'Uit de dossiers blijkt onvoldoende op grond waarvan het Openbaar Ministerie hun betrokkenheid menselijkerwijs uitsluitend acht,' aldus de advocaat van de ouders in haar toelichting bij het klaagschrift. Terwijl er volgens mr. Van der Plas alle reden was om mijnheer B. als verdachte te blijven beschouwen. 'B. bleek een meermalen door kinderen genoemde blauwe Audi te bezitten met geblokte bek', 'ding. In zijn huis en zwembad lagen waarneembaar voor de politie kinderzwebandjes, waarvan hij zelf het bestaan ontkende.'

Behalve vader en zoon B. blijkt er nog een derde verdachte te zijn geweest in de ontuchtaffaire. De heer P. uit Haarlem werd bij een fotoconfrontatie op het politiebureau van Oude-Pekela door zeven kinderen gezien als een van de daders. De achtenveertigjarige P. was een bekende van de politie. In het najaar van 1986 werd de man wegens ontucht met een vierjarig meisje veroordeeld tot vier maanden onvoorwaardelijke gevangenisstraf. De ouders uit Oude-Pekela stelden tot hun stomme verbazing vast dat de re-

cherche de mogelijke betrokkenheid van mijnheer P. nooit goed heeft onderzocht. Uit het proces-verbaal althans blijkt dat niet, volgens mr. Van der Plas. 'Alhoewel de heer P. het meest frequent door de kinderen wordt aangewezen als betrokkene volstaat de politie volgens het dossier met zijn verklaring op 24 februari 1988 dat hij een Haarlemse dubbelganger schijnt te hebben, die 28 verkrachtelingen schijnt te hebben gepleegd. Waarom zijn de kinderen niet direct via de spiegel met hem geconfronteerd? En waarom is in het dossier niets terug te vinden van het feit dat deze zelfde P. veroordeeld is voor ontuchtige handelingen met een meisje van de leeftijd van de kinderen waarover het nu gaat? En waarom vinden wij niets terug van een onderzoek naar eventuele connecties met de Haarlemse zaak, waar vergelijkbare verhalen zijn verteld door kinderen rondom het door P. verkrachte meisje?'

De kritiek van de ouders heeft kennelijk indruk gemaakt. Meteen na de eerste hoorzitting liet de voorzitter van de raadkamer, mr. W. Vellinga, weten dat het hof zich voorlopig zou onthouden van een eindoordeel. Er komt eerst een zogeheten tussenbeschikking, waarin het hof de politie en het openbaar ministerie in Groningen zal vragen opheldering te verschaffen over een aantal punten waarover nu op basis van de dossiers onduidelijkheid bestaat. Pas na beantwoording van die vragen zal de raadkamer zich uitspreken over de vraag of het openbaar ministerie het onderzoek vorig jaar terecht heeft stopgezet. Het zal daarom nog wel enige tijd duren voor de klaagschriftprocedure van de ouders definitief is afgehandeld. ■

Pekelder ouders schakelen gerechtshof in

Is kindersex-affaire ten onrechte afgesloten?

Van een onzer verslaggevers

OUDE PEKELA — Politie en justitie moeten de raadkamer van het gerechtshof in Leeuwarden opheldering verschaffen over het onderzoek naar de kindersex-affaire in Oude Pekela. Volgens de raadkamer bevat het dossier een aantal onduidelijkheden.

Het gerechtshof is ingeschakeld door vijf ouderparen. Zij vinden dat het Openbaar Ministerie het onderzoek vorig jaar ten onrechte heeft afgesloten. De Amsterdamse advocaat mr. A. van der Plas is een zogenaamde klaagschriftprocedure gestart waarbij in twee zit-

tingen de vertrouwelijke politiedossiers zijn besproken. De raadkamer vindt dat de stukken onduidelijkheden bevatten en wil nu van de politie een verklaring. Daarna zal het Hof pas een uitspraak doen of het onderzoek al dan niet terecht is beëindigd en - zo niet - moet worden voortgezet.

Politie en Justitie hebben de ouders vorig jaar ook al rechtstreeks antwoord gegeven op hun vragen. Het onderzoek in de affaire, waarbij enkele tientallen kinderen waren betrokken, werd na ruim een jaar zonder resultaat afgerond. Dat was voor de ouders een grote teleurstelling.

Volkscrant
18-03-89

Half Italië vindt kinderrechtster te onverbiddelijk

Dat kindermishandeling in Italië veelvuldig voorkomt, is geen nieuws. Wel dat volgens velen nu ook de kinderrechtbank zich daaraan heeft schuldig gemaakt. Het gaat om het geval-Serena dat half Italië tot tranen toe heeft geroerd, kranten en tv-journaals volop bezighoudt en een leger psychiaters in beweging heeft gebracht. Serena Cruz is een driejarig meisje uit de Filippijnen, dat veertien maanden geleden werd geadopteerd door een echtpaar in Raccogni in Noord-Italië. Voor de adoptie van Serena had het echtpaar zich een lange bureaucratische weg bespaard: de man verklaarde dat hij haar natuurlijke vader was, zodat hij haar zonder problemen kon meenemen. Dat kwam uit. De kinderrechtster was onverbiddelijk: Serena moest naar een instituut. Dat vonnis is in hoger beroep bevestigd. Ondanks een oproep van president Cossiga om naar een minder dramatische oplossing te zoeken. Ondanks alle pleidooien van een „volkscomité" om Serena te laten waar ze was. En ondanks de betogen van psychiaters over de traumatische gevolgen van een dergelijke breuk. Na de uitspraak heeft de „moeder" Serena naar een instituut gebracht waar ze hun best doen voor de pupillen een pleeggezin te vinden.

Ny/n 17-3-89

STANDPUNT

ROEKELOOS VRIJEN

In opdracht van het staatssekretariaat voor Volksgezondheid werd zopas een enquête naar het seksueel gedrag van jongeren gehouden. De resultaten van het onderzoek zijn opmerkelijk en zullen ongetwijfeld aanleiding geven tot een breed maatschappelijk debat. Velen zullen zich immers afvragen waar dit intens seksueel verkeer van de jongere generatie naartoe leidt. Als 25 pct van de 16-jarigen en 50 pct van de 18-jarigen verklaren dat ze al geslachts-gemeenschap hebben gehad, is dat een score die in ruime kring verbazing zal wekken. Niet in het minst in die kringen waar de seksualiteit nog altijd als een taboe wordt beschouwd. Vooral in Vlaanderen hadden de enquêteurs het niet altijd even gemakkelijk om de mensen aan de praat te krijgen. Opvallend, aldus de auteurs van het interimrapport, was het groot aantal weigeringen van ouders langs Vlaamse kant. Dit zou er inderdaad kunnen op wijzen dat de oudere generatie, in tegenstelling tot de jongeren, het erg moeilijk heeft om een open discussie rond de seksualiteit te voeren. De veronderstelling dat de jongeren wegens het toegenomen AIDS-risico zich de laatste jaren seksueel minder

intens hebben uitgeleefd, wordt door deze enquête niet bevestigd. Integendeel, ondanks het beperkt statistisch materiaal en het feit dat er weinig gegevens zijn om historische vergelijkingen te maken, wordt de indruk versterkt dat de seksuele contacten tussen de jongeren toenemen. De AIDS-psychose noch de morele restauratie die vooral in conservatieve kringen gepredikt werd, heeft de jonge generatie blijkbaar erg beïnvloed. En vermits de efficiëntie van de morele donderspeeches zeer gering lijkt, is er vooral nood aan een intensieve voorlichtings- en preventiecampagne. Het is verontrustend dat de jongeren zich seksueel nog altijd roekeloos gedragen. Verbijsterend is alleszins dat 87,6 pct van de jongeren bij de eerste geslachts-gemeenschap geen voorzorgen tegen Sexueel Overdraagbare Aandoeningen neemt. En ook inzake zwangerschap onderscheidt de jongere zich door meer dan roekeloos vrijgedrag. Ruim 30 pct van de seksueel actieve jongeren neemt de 'eerste keer' geen voorzorgen. Allicht kan deze onverantwoorde risicofactor slechts verminderd worden als de taboesfeer rond de seksualiteit verdwijnt.

Paul GOOSSENS

Op 8 maart 1989 is na een langdurige ziekte overleden

MEVR. DR. TH. A. COHEN-MATTHIJSEN
Kinder- en jeugdpsychiater
Officier in de Orde van Oranje-Nassau

Zij heeft op haar eigen wijze gestalte gegeven aan de vakgroep psychiatrie en de zorg voor de aan haar toevertrouwde patientjes. Wij zullen haar inbreng en haar warme persoonlijkheid node missen.

Onze deelneming gaat uit naar de familie.

DE VAKGROEP PSYCHIATRIE
FACULTEIT DER
GENEESKUNDE
VAN DE UNIVERSITEIT VAN
AMSTERDAM

De Morgen, 18 maart
Zie documentatielijst

Zie voor handleiding bij de lijst PERSFOCUS januari 1989.

- DC 177 3 1,90 X Brief van bestuur N.V.I.H. COC aan leden van de Vaste Kamercommissie voor Justitie, 25-1-1989; opmerkingen over de Memorie van Antwoord en de nota van wijziging bij wetsvoorstel 20239 inzake strafbaarstelling van discriminatie.
- DC 178 14 3,95 X Brief van A. de Klerk aan de leden van de Tweede Kamer en de Vaste Kamercommissie voor Justitie en de Minister van Justitie, 21-2-1989; over de veranderingen in het denken over sexualiteit; vernieuwde heksenjacht op pedofielen.
- DC 179 2 1,85 X Brief van A. de Klerk aan Mw. W. Kloosterman, wnd. Chef Kinder- en Zedenpolitie te Utrecht, 19--4-1989; over een publicatie in het Utrechts Nieuwsblad van 16-1-1989.
- DC 180 40 ? Jaarverslag van het Clara Wichmann Instituut 1987. Het Clara Wichmann Instituut is het centrale punt voor ontwikkelingen en activiteiten op het gebied van vrouwen en recht. Singel 373, 1012 WL Amsterdam, tel. 020-249433.
- DC 181 2 ? Folder van het Clara Wichmann Instituut.
- DC 182 19 ? Commentaar van het Clara Wichmann Instituut op het wetsontwerp over strafbaarstelling van sexediscriminatie, 1-7-1988.
- DC 183 5 ? Commentaar van het Clara Wichmann Instituut op het initiatiefwetsvoorstel groepsacties gelijke behandeling en op het voorontwerp van wet vorderingsrecht belangenorganisaties, 20-9-1988.
- DC 184 125 ? Nemesis, 1987 nr. 5, Special, alles over de wetten gelijke behandeling. Nemesis is een toonaangevend tijdschrift over vrouwen en recht. De Stichting Nemesis is één van de deelnemende organisaties in het Clara Wichmann Instituut. Uitgave Samsom H.D. Tjeenk Willink. Abonnementen-administratie (ook voor gratis proefnummer) Nemesis, Antwoordernummer 10153, 2400 VB Alphen aan de Rijn, tel. 01720-62184 of 62183.
- DC 185 12 3,85 X Artikel in 'De Antwerpse Morgen', 18-3-1989 "Het officiële seksrapport"; verslag over een uitgebreide enquête over het seksleven van 15-23-jarige belgen.
- DC 186 4 2,79 X Tekst van CBS-newsshow 'Sixty minutes', 19-2-1989, over orphanage in Guatemala; accusation of sexual abuse.
- DC 187 3 1,90 X Tekst van KGO Channel 7 TV San Francisco, 5-4-1989, news about NAMBLA.
- DC 188 Het Landelijk Ondersteuningspunt Preventie (LOP) publiceerde een tweedelige literatuurstudie, analyse en inventarisatie met de titel "Preventie van seksueel misbruik van kinderen"
Deel 1, literatuurstudie en analyse van theorie, ISBN 90-5118-018-7, f 20
Deel 2, inventarisatie van RIAGG-projecten, ISBN 90-5118-0195, f 17,50.
Beide boeken te bestellen bij de NVAGG, Utrecht, giro 3531353 onder vermelding van de titels.
- DC 189 93 30,-- INFO-map van de NVSH met een schat aan adresinformatie van allerlei organisaties op het gebied van seksualiteit, seksuologie en geestelijke gezondheidszorg. Per organisatie een korte beschrijving van de werkzaamheden. Te bestellen door overmaking van f 30,-- op postbank 433961 van NVSH, Den Haag o.v.v. INFO-map.

← *Huis aan huis verspreid in gen. Utrecht*

POLITIEKRANT

VRIJDAG 17 MAART 1989

Hoofdinspecteur Wilma Kloosterman, waarnemend chef kinder- en zedenpolitie:

"Door vroeg ingrijpen erger voorkomen"

Wilma Kloosterman, waarnemend chef van de Utrechtse Kinder- en Zedenpolitie, vertelt over het zogenaamde "Adolescente zedelinquentenproject". Een project voor jongeren tussen 12 en 18 jaar die misdrijven met een seksueel "tintje" plegen.

Dat kan variëren van exhibitioneren tot een serieuze verkrachting. In Amerika is uit onderzoek gebleken dat mannen die op latere leeftijd seksuele delicten plegen, daar vaak al op vroegere leeftijd mee begonnen zijn. Bovendien blijkt dat veel plegers zelf in hun jeugd op de één of andere manier misbruikt zijn.

Vaak is het ook zo dat het bijvoorbeeld begint met gluren, wat op zich niet strafbaar is, en eindigt met gewelddadig lastig vallen van vrouwen.

Wanneer aan jonge daders in een vroeg stadium hulp wordt verleend kan hun gedrag misschien nog "omgebogen" worden.

Dit gebeurt te weinig in Nederland. In samenwerking met het Openbaar Ministerie, de Raad voor de Kinderbescherming en een kinderpsycholoog en -psychiater is het project ontwikkeld waardoor iedere jongere die voor een zedendelict bij de kinder- en zedenpolitie komt voor een gesprek naar de psycholoog of psychiater gaat.

Bovendien vindt een gesprek met de ouders plaats.

Op grond van die gesprekken probeert men in te schatten of het voorval éénmalig was of dat het risico erin zit dat het nog een keer gebeurt.

Daarna wordt een voorstel over ambulante of klinische hulpverlening gedaan.

In de zwaardere gevallen, wanneer er proces-verbaal is opgemaakt be-

● Hoofdinspecteur Wilma Kloosterman (foto D. van Doorn)

paalt het Openbaar Ministerie of de Raad van de Kinderbescherming welke vorm van hulpverlening er wordt toegepast. In de minder zware gevallen heeft de dader zelf ook een keuzemogelijkheid.

Het project Adolescente zedende-

linquenten is in het voorjaar 1988 gestart. Voorlopig is het nog te vroeg om conclusies te trekken over het resultaat.

De kinderpolitie blijft zoeken naar oplossingen die op langere termijn werken.

Het belang van het kind staat in alle gevallen voorop

Het verhoren van kinderen in zedenzaken is een uiterst lastig karwei. Tegenover de noodzaak betrouwbare informatie te verkrijgen staat het risico het betrokken kind geestelijke schade toe te brengen. Doordat het aantal bekend geworden zedenmisdrijven, waarbij minderjarigen zijn betrokken, de laatste jaren flink toeneemt, moeten politiemensen steeds vaker in dit spanningsveld opereren.

Op de vraag wat daarbij de beste aanpak is, hebben ook hulpverleners en andere deskundigen nog geen eenduidig antwoord kunnen geven. Waar de een adviseert het horen van kinderen helemaal aan gedragswetenschappers over te laten, stelt de ander dat de hulpverlener therapeutisch bezig moet zijn en dus per definitie ongeschikt is om rapporten op te stellen voor de politie. Meningsverschillen over de te gebruiken methodes maken de zaak nog gecompliceerder.

Zolang er nog geen duidelijkheid bestaat kiest de Utrechtse kinder- en zedenpolitie er voor om gesprekken met kinderen zelf te voeren. Waarnemend chef Wilma Kloosterman: "Ik ken er nog niet uit of de politie kinderen in dit soort gevallen zelf moet horen of dat een gedragswetenschapper dat moet doen. Maar ik tender naar het eerste, al was het alleen maar vanwege de praktische situatie. De politie kan iedere dag met dit soort gevallen worden geconfronteerd en

hulpverleners zijn dan niet altijd beschikbaar. Als hier een kind binnen wordt gebracht kun je moeilijk zeggen: wacht maar even tot iemand met je komt praten. Die eerste opvang is juist heel belangrijk".

Kloosterman ziet dan ook weinig heil in de suggestie om regionale teams van hulpverleners op te zetten ter ondersteuning van de politie. In dat geval blijft het bezwaar overeind dat de juiste persoon bijna nooit op het juiste moment beschikbaar is. De mogelijkheid om als korps een externe kracht aan te trekken, wat in Utrecht op terreinen als milieu en allochtonenproblematiek is gebeurd, wordt volgens Kloosterman niet overwogen. "Het is ook weer niet zo dat iemand er een volledige dagtaak aan heeft. Bovendien, het blijft onvoorspelbaar wanneer je zo iemand nodig hebt. Hij of zij kan dan wel net met vakantie zijn".

In plaats van hulpverleners politiewerk te laten doen, probeert de Utrechtse kinder- en zedenpolitie dus de deskundigheid van een geselecteerde groep politiemensen te vergroten. Niet alleen is dat in de praktijk de best werkbare oplossing gebleken, ook heeft justitie in het verleden laten blijken meer waarde te hechten aan informatie die door de politie zelf was verkregen. De betrokken politiemensen dienen behalve over de juiste instelling ook te beschikken over de noodzakelijke kennis op het gebied

van de ontwikkelingsfasen van kinderen, signaalgedrag, de verschijnselen van kindermishandeling en verwaarlozing, en loyaliteitsconflicten naar de ouders toe. Kloosterman: "Hoe je een gesprek moet voeren verschilt per kind en per delict. Bij incest-gevallen is meestal al een verdachte bekend, maar krijg je vaak te maken met de geheimhouding die het kind is opgelegd. Bij andere gevallen moet je vaak allerlei detail-vragen stellen om de identiteit van de dader vast te kunnen stellen. Dat vormt weer een heel andere belasting voor het kind. Je moet daarbij in kunnen schatten hoever je kunt gaan, wanneer je moet stoppen. Het belang van het kind staat in alle gevallen voorop. Maar je komt wel eens voor grote problemen te staan. Het belang van het ene kind kan strijdig zijn met het belang van andere kinderen, die mogelijk ook slachtoffer zijn".

Kloosterman wijst er wel op dat de onzekerheid bij de politie over de werkwijze niet voortkomt uit aantoonbare miskenningen in het verleden. "Geestelijke schade is heel moeilijk vast te stellen. Bovendien hoor je het altijd van anderen en in een veel later stadium. Er wordt tegenwoordig in dit soort gevallen in ieder geval heel zorgvuldig gewerkt. Als er een goed contact is, kan een gesprek ook een tegenovergestelde effect hebben. We hebben wel van ouders gehoord dat kinderen na afloop juist een stuk rustiger waren geworden".

Nederland heeft een kinder-kabinet

ZD
16-3-89

Vijf elfjarige ministers komen op voor de rechten van kinderen. Kinderboeken, kindertelefoons, kinderrechtswinkels en het Jeugdjournaal. Het is er allemaal voor kinderen. Sinds kort is er ook een Kinderkabinet, op initiatief van het jeugdtijdschrift Taptoe.

Want, zeggen de mensen van dat blad, hoe meer er is voor kinderen, hoe beter! Het Kinderkabinet bestaat uit vijf ministers van elf jaar die grote plannen hebben om onze maatschappij kindvriendelijker te maken.

Als je nog geen achttien jaar bent mag je niet stemmen. Dus heb je geen invloed op het werk van de regering. Bovendien heeft het Grote Mensen Kabinet de handen vol aan Grote Mensen Zaken. Daarom is er dus nu een Kinderkabinet dat voor de belangen van kinderen opkomt. Niet alleen door vergaderen, maar vooral door daden.

Volgens Taptoe zouden alle kinderen goede ministers zijn. Maar het blad heeft vijf kinderen uit Den Bosch uitgekozen (omdat in die plaats ook de redactie en drukkerij van het tijdschrift zit): Marijke, Smilja, Hicham, Michael en Nicole. Nicole: "Ik moet er nog wel even aan wennen dat ik minister ben." Michael vindt dat hij als minister goed moet weten wat er in ons land aan de hand is. "Ik wil daarom veel door Nederland reizen."

Smilja weet al iets dat ze zou willen veranderen: "Kinderen zouden gratis lessen moeten krijgen, bijvoorbeeld in ballet, omdat veel kinderen dat niet kunnen betalen." Hicham heeft hefbomen bij oversteekplaatsen bedacht. "Dan moeten auto's wel stoppen." Marijke vat alle plannen van het Kinderkabinet samen: "Het mooiste is als alle kinderen dezelfde kansen hebben, dat ze kunnen kiezen wat ze gaan doen."

Het Kinderkabinet heeft al kennis gemaakt met premier Lubbers. De jonge ministers hebben met hem gepraat over de toekomst van kinderen. Verder hebben ze twee verkeersborden ontworpen: het ene verbiedt hondepoep op speelveldjes, het andere waarschuwt automobilisten voor drankmisbruik. Hopelijk keurt minister Smit van verkeer ze goed zodat ze overal in ons land kunnen worden geplaatst. Het Kinderkabinet wil overigens ook leuke dingen bedenken voor invalide kinderen en kinderen die in tehuizen of hoge flats wonen.

De vijf roepen hierbij ook de hulp van andere jongeren in. Iedereen kan meebeslissen door zaken in te sturen die hij of zij belangrijk vindt om wat aan te doen. Wil je een schoner milieu, huiswerk afschaffen of gezellige schoolpleinen? Stuur het naar de redactie van Plusminus (postbus 18 in Deventer); wij zorgen dat het bij het Kinderkabinet belandt.

Dr. Baartman in Emmen over kindermishandeling

'We koesteren het beeld van het gelukkige gezin'

ad Valvas

Gert van Maanen

10/13/89

De wilde duif

GRDENE A'DAMMER 8-3-89

Ivan en de duivenmelkers

De Russische cinema is momenteel de meest intrigerende en kwalitatief meest hoogstaande cinema ter wereld. Het is heel opmerkelijk, en ik heb er geen goede verklaring voor dat in een staat die ondanks de huidige liberalisering toch totalitair genoemd moet worden, zoveel zeer eigenzinnige en hoogst individualistische films kunnen worden gemaakt. Goed, er verdwijnt er met regelmaat een achter slot en grendel, ze zijn dan toch maar gemaakt. De deuren van de culturele uitwisseling staan momenteel open en het brengt ons meer dan Malevitsj. Bijvoorbeeld een groot overzicht van de recente sovjet-cinema. Dank zij de inspanningen van wijlen Huub Bals waren er al een behoorlijk aantal interessante Russische films in Nederland en dat pakket is nu met een veelvoud aan tijdelijke import uitgebreid en binnen één maand te zien. Om de schade in te halen, zoals de organisatoren het zeggen.

Hoe bijzonder en eigenzinnig een recente Russische film kan zijn zou ik aan de hand van één voorbeeld willen demonstreren: *De wilde duif* (1986) van Sergej Solovjov. De wilde duif speelt in een maar half werkelijke wereld, een herinneringswereld die vertekend en verkleurd is door fantasieën, angsten en dromen. De openings- en slotbeelden suggereren dat het om de dagdromen van een astronaut zou gaan die is overgeleverd aan gewichtloosheid en verveling - een kunstgreep die Solovjov wat mij betreft niet had hoeven toepassen. De film heeft die kunstgreep ook helemaal niet nodig, maar daar denken Solovjovs studiobazen wellicht anders over. De herinneringswereld is die van de pakweg tienjarige Ivan en de gebeurtenissen vonden plaats in de vreugdevolle, verwarrende en chaotische eerste maanden na de Tweede Wereldoorlog in het verre Kazachstan. Ivan was tijdens de oorlog uit Moskou geëvacueerd, moest zijn moeder verliezen en leeft verdrietig tussen de vredesvreugde samen met zijn vader. Vader is een triest geval, een schilder die in de strijd een arm verloor en door een *shellshock* soms agressief en onberekenbaar is.

Het verhaal van *De wilde duif* en de vormgeving ervan zwenken, als de gevoelens van Ivan, grillig heen en weer

tussen grauwe melancholie en bonte blijdschap. Goede herinneringen heeft Ivan blijkbaar aan zijn excentrieke, nietzscheaans-filosofische pianolaar; de scènes in diens huis zijn in een betoverend weemoedig en overstralend licht gezet, de beelden lijken hier wel aquarellen. De scènes van Ivan met zijn vader zijn soms zwart, met nauwelijks nog licht. Tussen die zwarte scènes zit een merkwaardig juweel: vader en zoon staan samen, stil en zwiingend in een doucheceel als een spelonk. Een schokkend mooi beeld, dat buiten zijn context gedacht in de beste westerse decadente *cultmovie* niet zou mistaan.

Ivan leeft in die dagen van droeve vreugde vooral voor zijn duiven. Russische filmmakers zijn niet bepaald bang voor symboliek, zodat Ivan op een schijnbaar goede maar naar zal blijken kwade dag een witte duif in het vizier krijgt. Niet zonder moeite, zijn leven zelfs wagens, slaagt hij erin de witte duif te vangen. Vanaf dat moment raakt Ivan verzeild in een schimmige wereld van corrupte duivenmelkers en zwarthandelaren die achter de witte duif aanjagen alsof het om de *Maltese falcon* zou gaan. Solovjov, die zijn verhaal natuurlijk niet zonder reden in die vreemde vlak-naoorlogse stalinistische tijd situeerde, weet zijn op het eerste gezicht simpele duifsymboliek te ondergraven door een netwerk van duivenmaffiosi op te voeren. De meest hardvochtige en onbetrouwbare duivenmelker is de lokale politief (overigens een prachtige rol in de film), waardoor deze wilde duivendroom van Solovjov een politieke implicatie krijgt die tot voor kort ondenkbaar was.

GERTJAN ZUILHOF

Sovjetskoje Kino, Festival van de Moderne Sovjet-cinema, duurt van 9 t/m 29 maart en speelt zich voornamelijk af in de Melkweg en het Rialto Theater in Amsterdam. *De wilde duif* draait in de Melkweg op 16 maart om 22.15 uur, op 24 maart om 20.00 uur en in Rialto op 25 maart en op 26 maart om 18.00 uur.

"Wat kan je nou doen om je kind te beschermen tegen seksueel misbruik? Ik heb zelf een dochter!". Vooral tijdens de discussie, volgend op het betoog van de hoogleraar kindermishandeling prof. H.E.M. Baartman blijkt hoezeer de aanwezigen betrokken zijn bij de onderwerpen die deze avond door de VU-wetenschapper worden aangesneden.

Het bovenzaaltje van café Grimme in Emmen is de plek waar deze avond een zogeheten VUSA-cursus plaatsvindt. Het zijn bijeenkomsten waarop wetenschappers van deze universiteit ergens in het land iets vertellen over hun vakgebied.

De dertig aanwezigen, waaronder slechts twee mannen, zullen zich vooral misschien zorgen hebben gemaakt over waar het op deze avond zou uit draaien. Ze hadden immers al op de eerste cursusavond van de reeks een artikel van de hand van Baartman voorgeleed gekregen: een met vaktermen doorspekt artikel over de opvoedingsproblemen bij psychotische kinderen. De gezeten vrees wordt door de inleidster van de avond, mevrouw A. Gehuk, weggenomen: het zal deze avond gaan over geweld in het gezin.

Professor Baartman lijkt voor dit soort lezingen geboren. In gewone taal en schijnbaar voor de vuist weg houdt hij zijn betoog. Hij heeft dan ook het 'geluk' dat kindermishandeling en vooral incest veel in de publiciteit staat - de basiskennis lijkt aanwezig. Baartman vertelt dat het goed is

deze avond komen. Daar zijn ook veel mensen bij die vanuit hun beroep in dit onderwerp geïnteresseerd zijn", meent Gehuk. Een indruk die na afloop wordt bevestigd door drie aanwezigen: één is maatschappelijk werkster, één afkomstig uit het onderwijs en de derde huisvrouw die vertelt "Ik ben hier uit interesse, maar ook omdat ik wel eens wilde uitproberen of ik zo iets nog kan volgen, en dat lukt aardig".

Hulpverlening incest wordt gecoördineerd

(Van een onzer verslaggevers)

UTRECHT - De hulpverleningsinstellingen in de provincie Utrecht, die zich bezig houden met de problematiek van incest, willen een provinciaal coördinatiepunt.

Er moet een sociale kaart komen, die de hele provincie beslaat en niet alleen de steden en die geregeld moet worden bijgesteld. Verder moeten presentie- en voorlichtingsactiviteiten worden gestimuleerd en taken worden uitgevoerd op het gebied van deskundigheidsbevordering.

Het coördinatiepunt moet zorgen voor kennisoverdracht tussen de bestaande samenwerkingsverbanden. Dat zijn het Sexual Abuse Team, het Incest-

dat het zwijgen doorbroken wordt. Alleen dan kan het probleem van geweld binnen het gezin worden opgelost. Ook wijst hij erop dat de problemen niet los gezien kunnen worden van de beeldvorming rond het gezin.

Baartman: "In de reclame zien we een kind dat met modderige kleren het huis binnen komt. Zijn

moeder is de ideale moeder, altijd uitgerust en goed geconserveerd. Zij staat welgemutst klaar met een pak wasmiddel. Wat we echter nooit zien is een boze moeder. We koesteren het beeld van het rozige, gelukkige gezin". Instemmend gemompel en ondersteunend gelach maken duidelijk dat de zaal het beeld herkent.

In de tegenstelling 'binnen is alles goed en wel, buiten is alles kommer en kwel' zijn we volgens Baartman steeds meer gaan geloven. Zijn stelling daarentegen is dat 'het voor en achter de gordijnen even goed en slecht kan zijn'. En passant

Na de pauze vormt incest het hoofdbestanddeel. Ook het merendeel van de vragen gaat daarover. De meest concrete vraag is afkomstig van een peuterleidster die vreest dat er op haar peuterspeelzaal een kind zit waarmee mogelijk incest is gepleegd. "Ze speelt zo agressief".

Baartman raadt haar aan de vermoedens door te nemen met haar collega's en niet te snel te denken dat ze spoken ziet. Daarna eventueel het bureau vertrouwensartsen in te schakelen. "Ik zou niet zelf gaan exper-

citeert hij een collega-pedagoog: "Het gezin is het meest geweldadige instituut in onze samenleving, na het leger en de politie".

Misschien wat overdreven maar het gezin is volgens hem in ieder geval niet altijd die vrije wijkplaats: "De haard knappert niet altijd".

Na de nodige vooroordelen opgeruimd te hebben ("achter mishandeling en incest zit een mens als u en ik, het kan ook bij de ouderling van de kerk voorkomen") gaat hij in op mogelijke redenen. "In onze maatschappij, met een credo als 'wie z'n kinderen lief heeft spaart de roede niet', is het vanzelfsprekend om conflicten met geweld op te lossen. Het slaan van kinderen is een teken van onmacht, die in deze cultuur uit de hand kan lopen", aldus Baartman.

Als Baartman begonnen is aan een zijspoor over opvoeding ("het zal u niet verbazen dat ook de nestfactor van belang is") komt een reusachtige kelder doodgemoedereerd koffie bij-schenken, zich ogenschijnlijk niet bewust van zijn verstorende optreden. Baartman besluit zich aan het noodlot over te geven en kondigt de pauze af.

Huisvrouw

In de pauze verzekert de inleidster mij dat de aanwezigen uit de wijde omtrek afkomstig zijn. "Er zijn mensen bij die speciaal uit Assen of Hoogeveen naar

rimentieren door het kind te ondervragen. Je moet dan oppa- ren voor het tovenaarsleerling effect, je roept dingen op die niet meer kunt beheersen", aldus Baartman.

Op de vraag hoever je als ouder kunt gaan in contacten met kinderen, toont hij zich niet afstandelijke wetenschapper. "Mijn dochter knuip't 's ochtend ook wel eens bij ons in bed en het is toch een machtig gevoel zo'n warm kloppend vogellijf tegen je aan. Laten we dat blijven doen! Ik wantrouw echt mensen die hun kinderen d' vrijmoedigheid opleggen z van: 'dat kon vroeger toch ook! Je moet een kind het recht geven op een eigen intimiteit", zo Baartman.

Het publiek heeft vele vragen maar iedereen moet ook nu thuis zien te komen, en dit wordt de avond tegen half 8 afgeblazen, de gezichten stac op tevreden. Enkelens probe nog wat na. Baartman is zik ervan bewust dat zulke avonden in een maatschappelijk behoefte voorzien. "Er is een gro vraag naar, zeker bij dit onderwerp, dat raakt aan het gezins- ven van mensen. Maar het kan je natuurlijk ook veel bij- moet er niet aan denken dat drie avonden in Groninge Maastricht en Middelburg z moeten verzorgen", aldus Baartman de volgende dag. H overmachten in Emmen.

Voor mij stond het ouderlijk hu open, mijn vader had er zel een nachtelijke autorit van e uur voor over om zijn in Zwol gestrande zoon een bed te b zorgen. Het gezin dan toch ev in de rol van veilige wij plaats.